

Bērnu aizsardzības
centrs

ANALĪTISKS PĀRSKATS PAR BĀRINĒTIESU DARBU 2025. GADĀ

Rīga, 2026

Saturs

Ievads	4
Izmantotie saīsinājumi	4
1. Bāriņtiesas intervence bērna labākajās interesēs: lēmumi un atbalsts	5
1.1. Ģimenes, kurās netiek nodrošināta pietiekama bērna aprūpe un audzināšana	5
1.2. Domstarpību risināšana.....	6
1.3. Vecāku skaits, kuriem bāriņtiesa, pamatojoties uz Bāriņtiesu likuma 22. panta 1. ¹ daļu, uzdevusi noteiktā laika periodā sadarbībā ar sociālo dienestu novērst bērna attīstībai nelabvēlīgos apstākļus.....	8
1.4. Bērna aizgādības tiesību pārtraukšana	9
1.5. Vienpersoniska lēmuma pieņemšana	12
1.6. Bāriņtiesas pieteikumi tiesai par pagaidu aizsardzību	13
1.7. Vecāku aprūpē esoša bērna nodošana citas personas aprūpē Latvijā un ārvalstī.....	14
2. Ārpusģimenes aprūpe.....	15
2.1. Bērnu skaits ārpusģimenes aprūpē.....	15
2.2. Ārpusģimenes aprūpes veidi	16
2.3. Adoptējamo bērnu skaits, kuri atrodas ārpusģimenes aprūpē.....	19
2.4. Pārskats par aizbildnības lietām.....	20
2.6. Aizbildnības izbeigšana pārskata gadā	23
2.7. Bērnu turpmākā aprūpe pēc aprūpes pie aizbildņa izbeigšanās.....	24
2.8. Pārskats par audžuģimeņu un specializēto audžuģimeņu lietām	25
2.9. Audžuģimeņu un specializēto audžuģimeņu skaits pārskata gadā.....	27
2.10. Bērnu turpmākā aprūpe pēc aprūpes audžuģimenē izbeigšanas	28
2.11. Bērnu turpmākā aprūpe pēc aprūpes institūcijā izbeigšanas.....	29
2.12. Ārpusģimenes aprūpes formas maiņa	30
2.13. Viesģimeņu skaits, kurām ar bāriņtiesas lēmumu pārskata gadā piešķirts viesģimenes statuss.....	33
2.14. Ārpusģimenes aprūpē esoša bērna saskarsme ar vecākiem un citām personām pārskata gadā.....	34
2.15. Ārpusģimenes aprūpē esoša bērna nodošana citas personas aprūpē Latvijā un ārvalstīs pārskata gadā.....	36
3. Lēmumi par turpmāko aprūpi – ģimenes atkal apvienošanās, aizgādības tiesību atņemšana un adopcija	37
3.1. Pārtraukto aizgādības tiesību atjaunošana ar bāriņtiesas lēmumu	37
3.2. Aizgādības tiesību atņemšana ar tiesas spriedumu	39
3.3. Aizgādības tiesību atjaunošana ar tiesas spriedumu	40
3.4. Adopcija.....	41
3.4.1. Personu skaits, kas pārskata gadā ar bāriņtiesas lēmumu atzītas par adoptētājiem	41

3.4.2. Bērnu skaits, par kuriem bāriņtiesa pārskata gadā pieņēmusi lēmumus attiecībā uz adopciju.....	42
4. Pārskats par nepilngadīgām personām bez pavadības (trešās valsts valstspiederīgie vai bezvalstnieki) lietām	45
5. Pārskats par aizgādību.....	46
6. Pārskats par bāriņtiesu lēmumiem un lietām	48
6.1. Bāriņtiesu lēmumu un lietu skaits un veidi.....	48
6.2. Bāriņtiesas lēmumu un faktiskās rīcības pārsūdzība tiesā	51

Ievads

Bāriņtiesa ir pašvaldības izveidota aizbildnības un aizgādības iestāde¹, kas saskaņā ar Bāriņtiesu likumu prioritāri nodrošina bērnu un aizgādībā esošu personu tiesību un interešu aizsardzību².

Latvijā ir 42 pašvaldības, tādējādi Bērnu aizsardzības centrā līdz 2026. gada 1. februārim³ saņemtas 42 bāriņtiesu oficiālās statistikas veidlapas bāriņtiesas darbības jomā par darbu 2025. gadā.

Analītiskā pārskata mērķis ir raksturot bāriņtiesu darba galvenās tendences 2025. gadā un salīdzināt tās ar iepriekšējo četru gadu datiem. Papildus informējam, ka noteikti dati no statistikas veidlapām, atbilstoši Oficiālās statistikas programmai⁴, tiek publicēti un ir pieejami Latvijas oficiālās statistikas portālā (<https://stat.gov.lv/lv>).

Datu avots: analīzes pamatā ir 2025. gada dati, savukārt 2021. – 2024. gada dati izmantoti kā sekundārie datu avoti, lai vērtētu izmaiņas dinamikā un kontekstualizētu 2025. gada rādītājus.

Metodes: analītiskajā pārskatā izmantotas statistisko datu analīzes, kvantitatīvās un kvalitatīvās analīzes metodes, aprakstošā statistika. Pārskatā iekļautas 64 diagrammas un viena tabula.

Interpretējot statistikas rādītājus, jāņem vērā šādi ierobežojumi:

2021. gada statistikas rādītāju interpretācijā jāņem vērā Covid-19 pandēmijas un tās rezultātā valstī noteiktā ārkārtējā stāvokļa ietekme uz bāriņtiesu darbu.

2025. gada statistikas rādītāju interpretācija atsevišķos punktos ir ierobežota metodoloģisku aspektu dēļ, jo par 2025. gadu tiek iesniegta jauna statistikas veidlapa un tajā ir iekļauti jauni rādītāji. Ierobežota interpretācija un analīze ir šādiem rādītājiem:

- I. sadaļas 2.1. punkts – vecāku skaits, kuriem bāriņtiesa, pamatojoties uz Bāriņtiesu likuma 22. panta 1.¹ daļu, uzdevusi sadarbībā ar sociālo dienestu novērst bērna attīstībai nelabvēlīgos apstākļus;

- II. sadaļas 2.1.8. punkts – bērnu skaits, kuriem pārskata gadā mainīta ārpusģimenes aprūpe, pieņemot jaunu lēmumu;

- V. sadaļas 2.1.3. un 2.1.4. punkts – dati par specializētajām audžuģimenēm, kurās nav ievietoti bērni, kā arī par specializētajām audžuģimenēm, kuras pamatotu iemeslu dēļ nevar uzņemt bērnus.

Izmantotie saīsinājumi

- 1) Bērnu aizsardzības centrs – Centrs;
- 2) Oficiālās statistikas veidlapas bāriņtiesas darbības jomā – statistikas veidlapas;
- 3) Ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcija– aprūpes institūcija;
- 4) Bāriņtiesu informācijas sistēmas – BARIS;
- 5) Specializētā audžuģimene bērnam ar invaliditāti, kuram izsniegts atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionāliem traucējumiem’– specializētā audžuģimene bērnam ar īpašu kopšanu;
- 6) Ministru kabineta 2018. gada 30. oktobra noteikumi Nr. 667 “Adopcijas kārtība”– Adopcijas kārtība.

¹ Bāriņtiesu likuma 2. panta pirmajā daļā;

² Bāriņtiesu likuma 4. pants;

³ Ministru kabineta 2017. gada 20. jūnija noteikumi Nr. 352 “Noteikumi par oficiālās statistikas veidlapas paraugu bāriņtiesas darbības jomā un veidlapas aizpildīšanas un iesniegšanas kārtību”;

⁴ Ministru kabineta 2024. gada 17. decembra noteikumi Nr.816 “Noteikumi par Oficiālās statistikas programmu 2025.–2027. gadam”, pieejams.: <https://likumi.lv/ta/id/357495-noteikumi-par-oficialas-statistikas-programmu-20252027gadam>

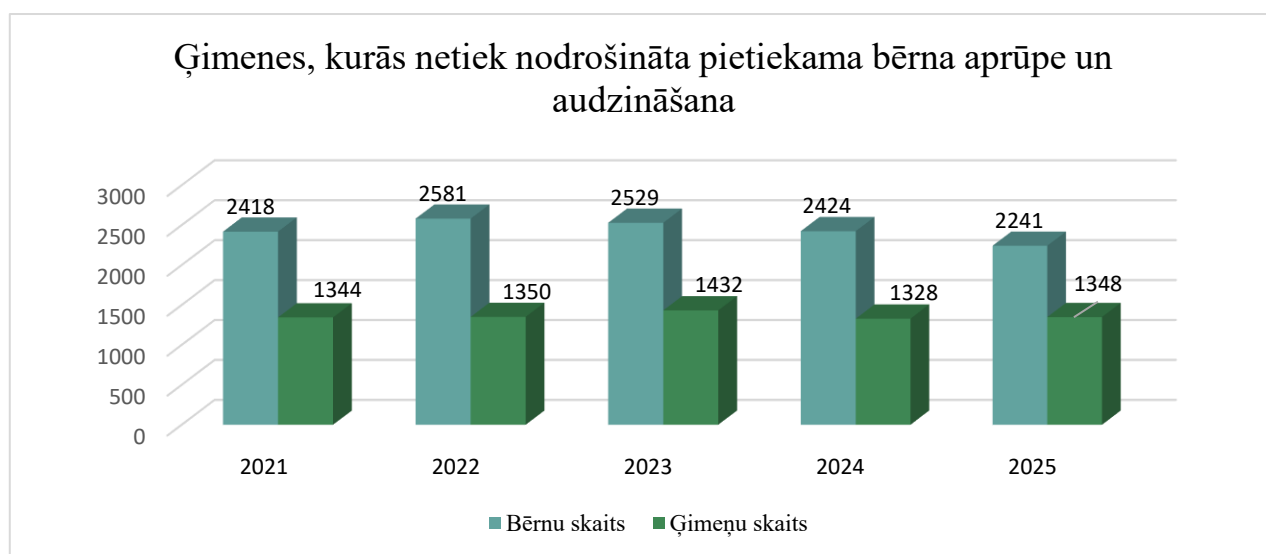
1. Bāriņtiesas intervence bērna labākajās interesēs: lēmumi un atbalsts

Bāriņtiesai ir būtiska loma bērna tiesību aizsardzībā, tās uzdevums ir savlaicīgi identificēt riskus bērnam vidē, kurā viņš aug un, konstatējot riskus bērna labbūtībai, attīstībai, veselībai vai dzīvībai, veikt nepieciešamo intervenci, piemēram, sniedzot pieteikumu par pagaidu aizsardzību no vardarbības, ja vecāks kavēts to darīt, nodrošināt informācijas sniegšanu pašvaldības sociālajam dienestam par nepieciešamo atbalstu bērnam un viņa likumiskajiem pārstāvjiem, vai pārtraucot bērna aizgādības tiesības vecākiem, nodrošināt bērnam viņa vajadzībām atbilstošu ārpusģimenes aprūpi. Bāriņtiesas darbība ir vērsta uz to, lai katram bērnam tiktu nodrošināta droša, stabila un attīstoša vide, vienlaikus cieši sadarbojoties gan ar pašu ģimeni, gan ar citām institūcijām un speciālistiem.

1.1. Ģimenes, kurās netiek nodrošināta pietiekama bērna aprūpe un audzināšana

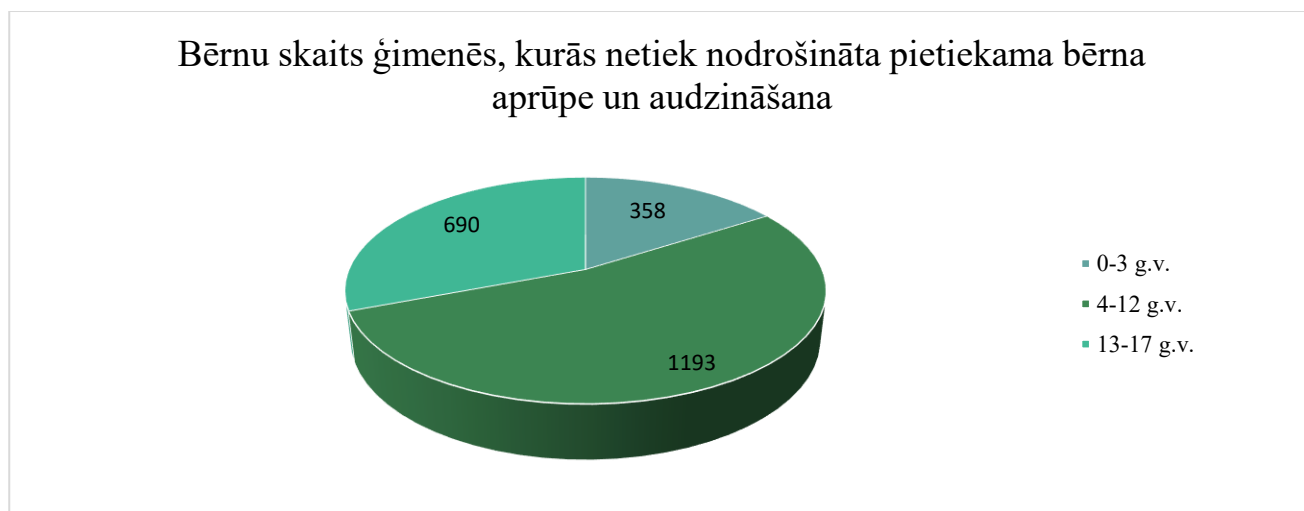
Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likumā noteikto prioritāti – nodrošināt bērna attīstību ģimeniskā vidē – bāriņtiesa, saņemot informāciju par iespējamiem riskiem bērna pilnvērtīgai aprūpei un audzināšanai ģimenē, izvērtē situāciju un nepieciešamības gadījumā informē sociālo dienestu par ģimenei nepieciešamo atbalstu, ja nav pamats ierosināt lietu par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākam.

2025. gadā bāriņtiesas **1348 ģimenēs**, kurās auga **2241 bērns** konstatēja situācijas, kurās netiek nodrošināta pietiekama bērna aprūpe un audzināšana. Pēdējo četru gadu periodā minētajā statistiskajā rādītājā vērojams neliels bērnu skaita samazinājums (sk. 1. diagrammu). Tomēr rādītājs liecina, ka Latvijā joprojām ir ievērojams skaits ģimeņu, kurās pastāv riski bērna pilnvērtīgai aprūpei un audzināšanai. Katrai pašvaldībai nepieciešams regulāri izvērtēt situāciju savā administratīvajā teritorijā – analizēt ģimeņu ar bērniem riskus bērnu pilnvērtīgai aprūpei un audzināšanai skaitu, dinamiku un vajadzības, identificēt ģimenes, kurām nepieciešams pastiprināts atbalsts, jo riski bērna aprūpē un audzināšanā robežojas ar nepieciešamību lemt par bērna šķiršanu no ģimenes, kā arī izvērtēt pašvaldībā pieejamos atbalsta pakalpojumus un sniegtās palīdzības efektivitāti.

1. diagramma

Visbiežāk atbildīgo institūciju uzmanības lokā nonāk ģimenes ar 4 – 12 gadus veciem bērniem (sk. 2. diagrammu). To iespējams veicina izglītības iestāžu loma bērnu situācijas pamanīšanā, jo bērna nonākšana izglītības sistēmā bieži kļūst par brīdi, kad tiek identificēta nepietiekama bērna aprūpe. Vienlaikus šis rādītājs norāda uz nepieciešamību pilnveidot agrīnās riska identifikācijas mehānismus bērniem līdz 3 gadiem, kas biežāk var palikt ārpus institūciju redzamības zonas. Tādēļ agrīnās risku identifikācijas mehānismi jāstiprina tajos saskares punktos, kuros šī vecuma bērni nonāk speciālistu uzmanības lokā, piemēram, ģimenes ārstu praksēs, pirmsskolas izglītības iestādēs. Savukārt jauniešiem no 13 gadu vecuma būtiski veidot uzticības vidi problēmu atklāšanai un palīdzības meklēšanai, vienlaikus stiprinot starpinstitucionālo sadarbību.

2. diagramma

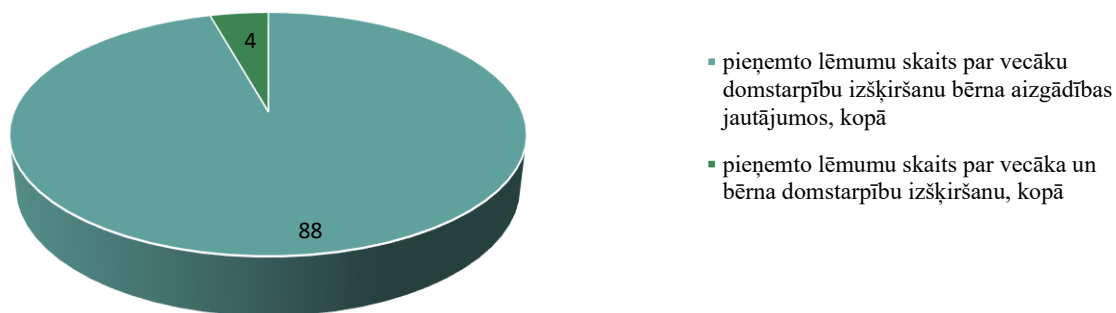
1.2. Domstarpību risināšana

Bāriņtiesu darbība bērnu un vecāku domstarpību izšķiršanā balstās uz Bāriņtiesu likumā⁵ un Bērnu tiesību aizsardzības likumā⁶ nostiprināto regulējumu, kas paredz iestādes pienākumu iesaistīties situācijās, kad ģimenes locekļu starpā nav panākta vienošanās par bērna aprūpi, audzināšanu vai tiesību ievērošanu. Bāriņtiesa izšķir vecāku domstarpības bērna aizgādības jautājumos, izņemot domstarpības par bērna dzīvesvietas noteikšanu. Šādas domstarpības var būt, piemēram, par bērna personas datu aizsardzības vai bērna izglītības jautājumiem, kā arī gadījumos, kad nav iespējams vienoties par bērna veselības aprūpes nodrošināšanu u. tml. **2025. gadā** bāriņtiesas pieņēma 88 lēmumus par vecāku domstarpību izšķiršanu bērna aizgādības jautājumos un 4 lēmumus par vecāka un bērna domstarpību izšķiršanu (sk. 3. diagrammu).

⁵ Bāriņtiesu likuma 19.pants;

⁶ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 25. panta 2.daļa;

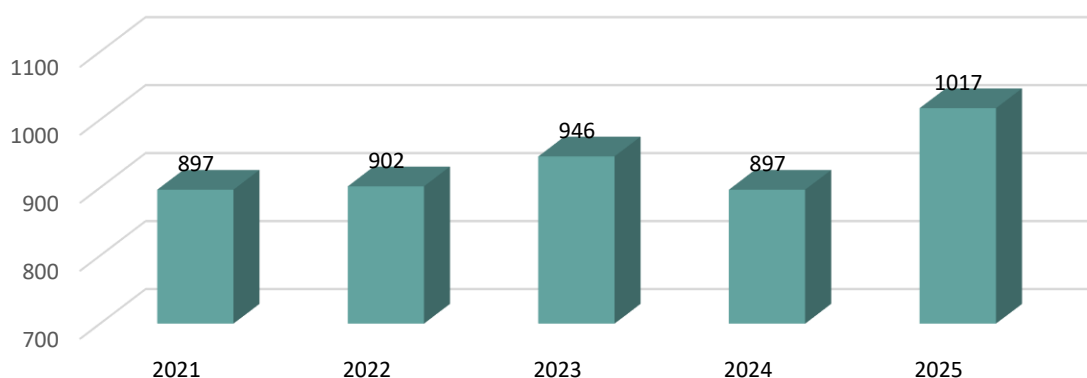
Pieņemto lēmumu skaits domstarpību izšķiršanā 2025. gadā

3. diagramma

Lai tiesa izskatītu vecāku strīdu jautājumus, kas skar bērna tiesības, intereses, aprūpi, aizgādību vai attiecības ar vecākiem, ir nepieciešams bāriņtiesas atzinums⁷. Analizējot datus par bērnu skaitu, par kuriem bāriņtiesas pēc tiesas pieprasījuma sniegušas atzinumus par aizgādības tiesību noteikšanu un saskarsmes tiesību izmantošanas kārtību, vērojama mainīga, tomēr pieaugoša tendence. Būtiskas izmaiņas vērojamas 2025. gadā, kad bērnu skaits, par kuriem sagatavoti atzinumi, pirmo reizi pārskata periodā pārsniedza tūkstoti, sasniedzot **1017**. Tas ir par 13,4% vairāk nekā gadu iepriekš (sk. 4. diagrammu).

Bērnu skaits, par kuriem pēc tiesas pieprasījuma bāriņtiesa devusi atzinumu par bērna aizgādības tiesību noteikšanu un saskarsmes tiesību izmantošanas kārtību.

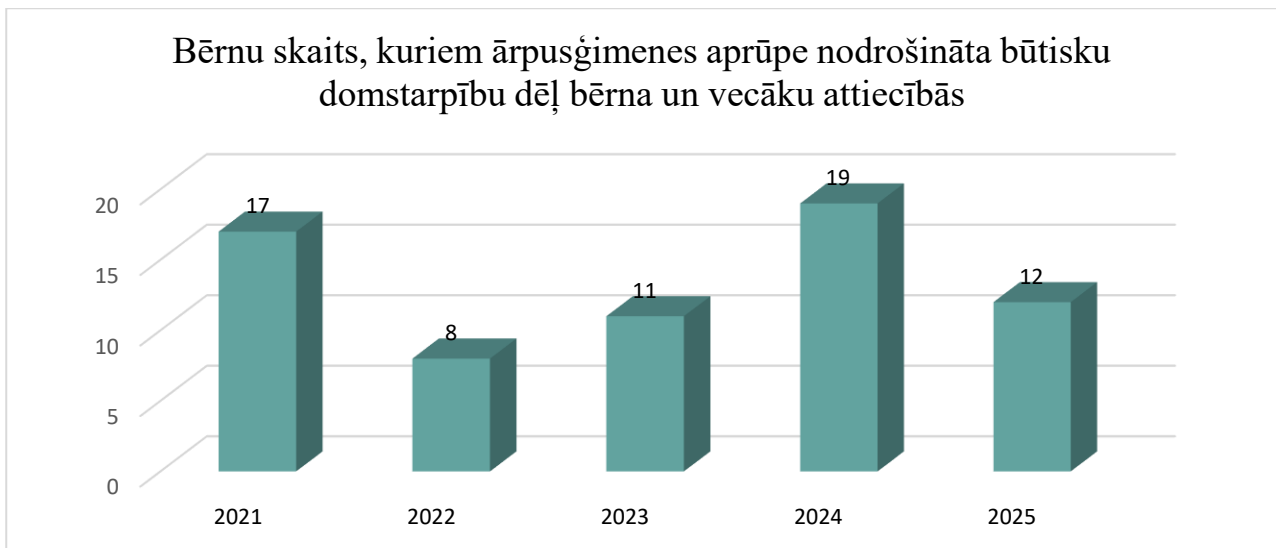

4. diagramma

Likumdošanā paredzēta iespēja bērnam nodrošināt ārpusģimenes aprūpi, ja starp bērnu un vecāku pastāv būtiskas domstarpības⁸. Analizējot datus par 2021.–2025. gadu, redzams, ka bērnu skaits, kuriem ārpusģimenes aprūpe nodrošināta būtisku domstarpību dēļ ar vecākiem, ir svārstīgs un kopumā zems, kas liecina par šī risinājuma izmantošanu kā galēju līdzekli (sk. 5. diagrammu).

⁷ Bāriņtiesu likuma 50. pants;

⁸ Bāriņtiesu likuma 26. panta pirmās daļas 7.punkts;

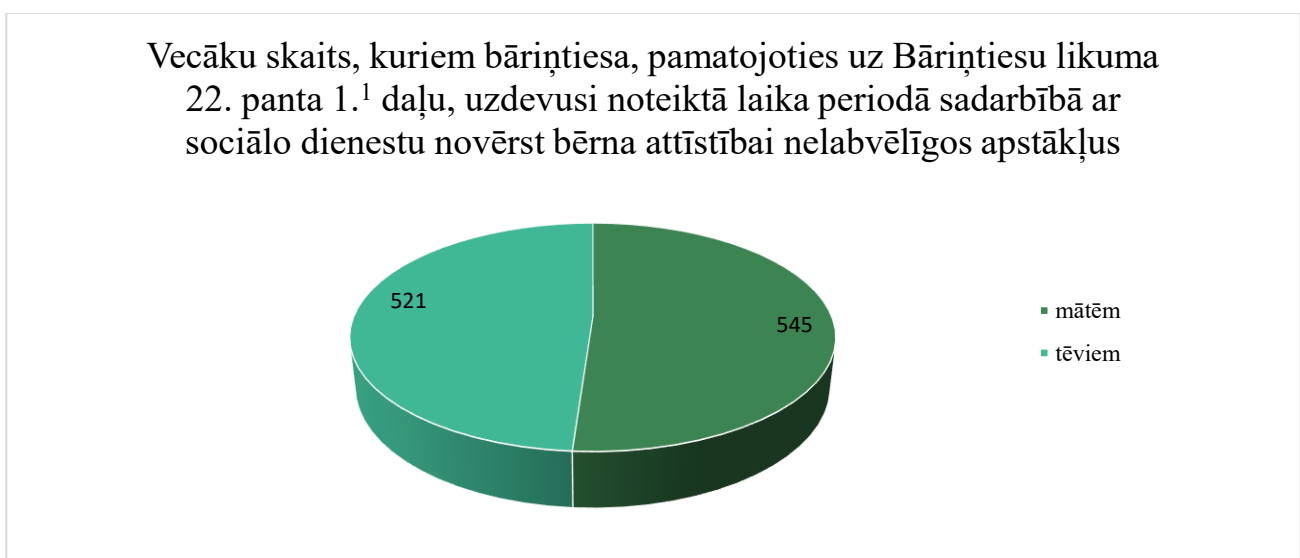

5. diagramma

1.3. Vecāku skaits, kuriem bāriņtiesa, pamatojoties uz Bāriņtiesu likuma 22. panta 1.¹ daļu, uzdevusi noteiktā laika periodā sadarbībā ar sociālo dienestu novērst bērna attīstībai nelabvēlīgos apstākļus

Rādītājs par vecāku skaitu, kuriem bāriņtiesa, pamatojoties uz Bāriņtiesu likuma 22. panta 1.¹ daļu, ir uzdevusi noteiktā laika periodā sadarbībā ar sociālo dienestu novērst bērna attīstībai nelabvēlīgos apstākļus, raksturo gadījumus, kuros konstatēti riski bērna labklājībai, taču vienlaikus ir saskatāms potenciāls situācijas uzlabošanai, saglabājot iespēju bērnam augt ģimenē un sniedzot mērķtiecīgu sociālo atbalstu. Šāda pieeja nodrošina bāriņtiesas, pašvaldības sociālā dienesta un ģimenes sadarbību, lai sekmētu vecāku atbildības paaugstināšanu un drošas vides atjaunošanu bērna attīstībai.

Bāriņtiesu sniegtā informācija liecina, ka **2025. gadā** pamatojoties uz Bāriņtiesu likuma 22. panta 1.¹ daļu, bāriņtiesas uzdevušas noteiktā laika periodā sadarbībā ar sociālo dienestu novērst bērna attīstībai nelabvēlīgos apstākļus **1066 vecākiem** (545 mātēm un 521 tēvam) (sk. 6. diagrammu).

6. diagramma

Saņemot bāriņtiesu informāciju 2025. gada statistikas apkopojumam, secināts, ka konkrētajā rādītājā datu precīza interpretācija ir ierobežota metodoloģisku aspektu dēļ, jo šāds rādītājs statistikas veidlapā bija jāaizpilda pirmo reizi. Lai nodrošinātu vienotu respondentu skatījumu un salīdzināmību, turpmākajos periodos plānots pilnveidot metodoloģiju.

1.4. Bērna aizgādības tiesību pārtraukšana

Bērna tiesību un interešu aizsardzības nolūkā bāriņtiesai ir pilnvaras lemt par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākiem. Šāds lēmums tiek pieņemts gadījumos, kad konstatēta vecāku nespēja nodrošināt bērna aprūpi, tiešs apdraudējums bērna veselībai vai dzīvībai, vardarbība, nevērība, tiesību ļaunprātīga izmantošana vai gadījumos, kad vecāks ir devis piekrišanu bērna adopcijai⁹.

Ierosinot lietu, bāriņtiesa veic riska novērtējumu un izskaidro vecākam nepieciešamību sadarboties ar sociālo dienestu, lai situāciju uzlabotu un tiktu novērsti tie iemesli, kas var būt par pamatu bērna šķiršanai no ģimenes¹⁰. Gadījumos, kad konstatētie iemesli nepieciešamībai lemt par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu saglabājas, aizgādības tiesības tiek pārtrauktas. Atkarībā no apstākļiem, bērna aprūpi turpina otrs vecāks vai bērnam tiek nodrošināta atbilstoša ārpusģimenes aprūpe.

Bāriņtiesu sniegtā informācija liecina, ka **2025. gadā** bērna aizgādības tiesības pārtrauktas **973 vecākiem** (457 mātēm un 516 tēviem), no vecāka šķirot **1176 bērņus**, kas ir būtisks samazinājums, salīdzinot ar iepriekšējo gadu un pārtraukto aizgādības tiesību gadījumu skaits kļuvis līdzīgs 2022. – 2023. gada līmenim (sk. 7. diagrammu).

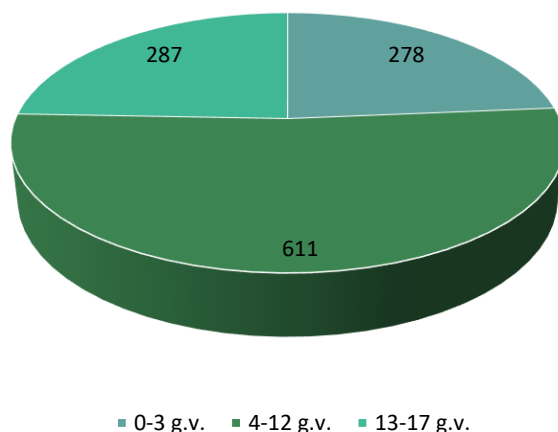
7. diagramma

2025. gadā visbiežāk aizgādības tiesības pārtrauktas attiecībā uz bērniem vecumā no 4 līdz 12 gadiem – 611 bērniem jeb vairāk kā 50% no visiem gadījumiem. Tas skaidrojams ar to, ka šī vecuma bērni visbiežāk nonāk atbildīgo iestāžu redzeslokā, jo apmeklē izglītības iestādes vai interešu izglītības pulciņus (sk. 8. diagrammu) un bērna grūtības ģimenē var tikt pamanītas.

⁹ Civillikuma 203. pants;

¹⁰ Bāriņtiesu likuma 22. panta pirmā daļa;

Bērni, kuru vecākiem 2025. gadā pārtrauktas aizgādības tiesības

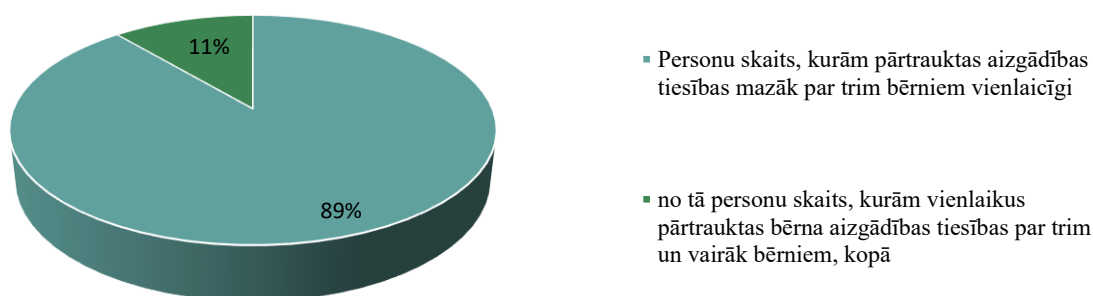

8. diagramma

2025. gadā statistikas veidlapa ir papildināta ar jaunu rādītāju par to personu skaitu, kurām vienlaikus pārtrauktas aizgādības tiesības par trīs un vairāk bērniem, lai iegūtu pilnīgāku priekšstatu par gadījumiem, kad vairākiem bērniem vienlaicīgi nepieciešams nodrošināt ārpusģimenes aprūpi un var rasties nepieciešamība lemt par brāļu un māsu šķiršanu un ievietošanu dažādās ārpusģimenes aprūpes formās. Jāņem vērā, ka statistikas dati rāda personu (vecāku) skaitu, nevis ģimeņu vai bērnu skaitu. Tie neļauj noteikt, vai konkrētais tēvs un māte ir viena un tā paša bērna vecāki vienas ģimenes ietvaros, vai arī katrs no viņiem ir iesaistīts atsevišķā lietā. Tādēļ no šiem datiem nav iespējams precīzi noteikt kopējo bērnu skaitu, uz kuriem attiecas pieņemtie lēmumi.

2025. gadā 109 personām (59 mātēm un 50 tēviem) bāriņtiesas pieņēmušas lēmumu pārtraukt aizgādības tiesības par trim un vairāk bērniem. Informācija liecina, ka šādi gadījumi veido 11% no visām personām, kurām pārtrauktas aizgādības tiesības (sk. 9. diagrammu).

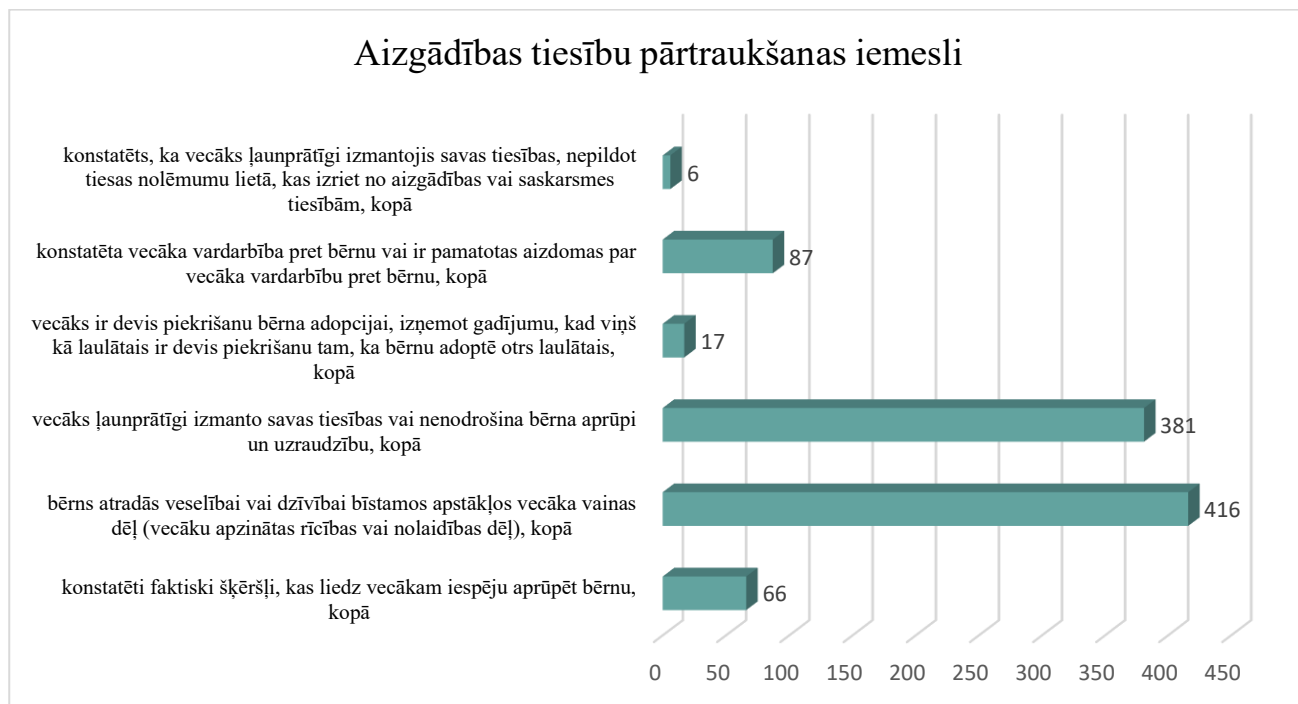
Personu skaits, kurām pārtraucas bērna aizgādības tiesības vienlaikus par trim un vairāk bērniem

9. diagramma

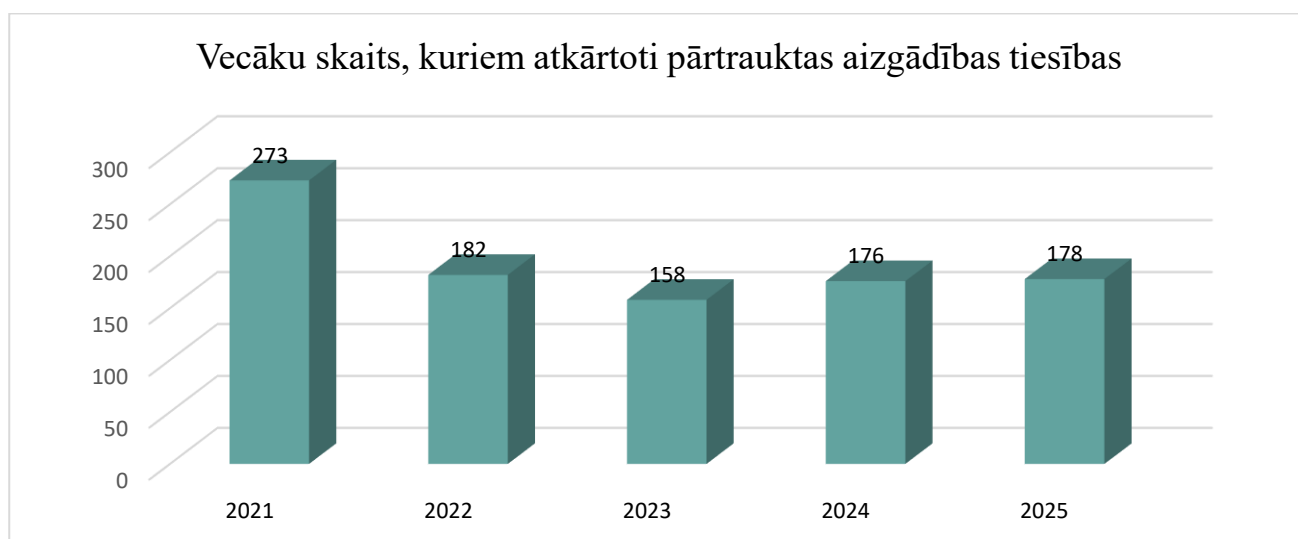
Bāriņtiesas pieņemtie lēmumi par aizgādības tiesību pārtraukšanu ir tieši saistīti ar vecāku aprūpes kvalitātes un drošības risku izvērtējumu. Tiesiskais regulējums definē, kas kalpo par pamatu

bērna tiesību aizsardzībai ārpus bioloģiskās ģimenes¹¹. 2025. gadā visbiežākais iemesls aizgādības tiesību pārtraukšanai bija tas, ka bērns atradās veselībai un dzīvībai bīstamos apstākļos vecāka vainas dēļ (sk. 10. diagrammu).

10. diagramma

2025. gadā no 973 vecākiem, kuriem pārtrauktas aizgādības tiesības, **178 vecākiem** (18,3%) tās jau iepriekš bijušas pārtrauktas attiecībā uz to pašu vai citu bērnu. Procentuālais īpatsvars pakāpeniski samazinājās līdz 2024. gadam, bet 2025. gadā atkal pieauga līdz 18,3% (2024. gadā – 14,52%, 2023. gadā – 15,74%, 2022. gadā – 18,5%, 2021. gadā – 30,3%), kas liecina par nepieciešamību pēc ilgtermiņa sociālā atbalsta un speciālistu iesaistes ģimenes stiprināšanā (sk. 11. diagrammu).

11. diagramma

¹¹ Bāriņtiesu likuma 22. panta pirmā daļa;

Papildus statistikas datiem Centrs apkopo informāciju par atkārtotu tā paša bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu atbilstoši Bāriņtiesu likuma 17. panta 5¹ punktam. Analītiski pārskati par atkārtotu tā paša bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu pieejami Centra tīmekļa vietnē, sadaļā *Publikācijas un pārskati*, sk. <https://www.bac.gov.lv/lv/publikācijas-un-parskati>.

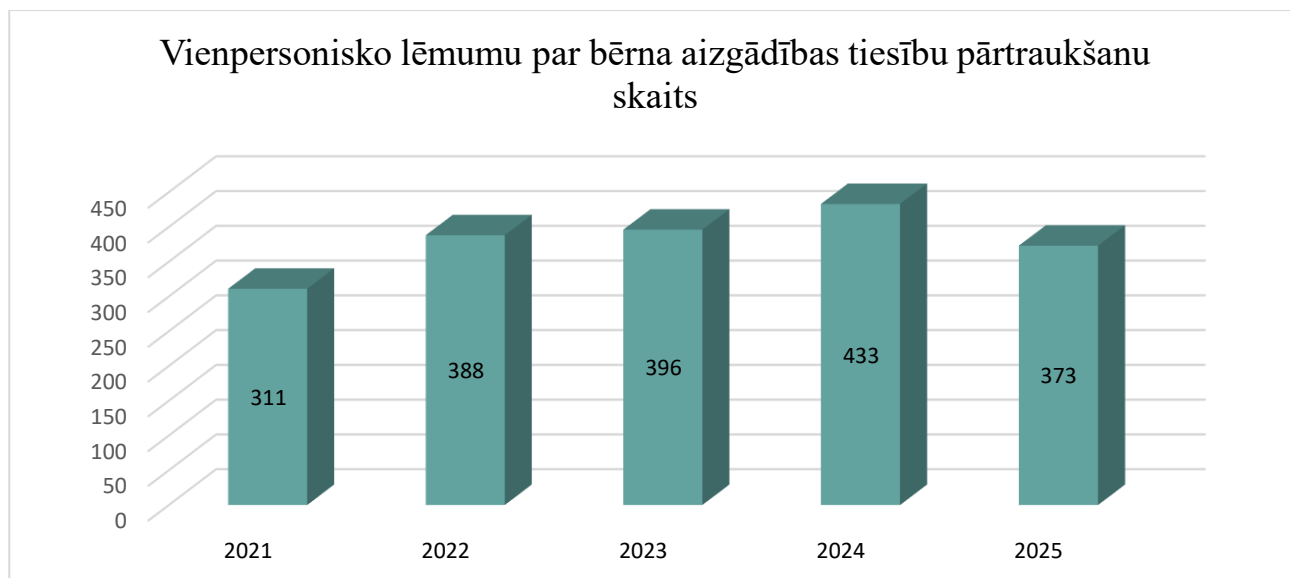
1.5. Vienpersoniska lēmuma pieņemšana

Gadījumos, kad bērna dzīves apstākļu pārbaudē vai citādi tiek konstatēts, ka bērna veselība vai dzīvība ir apdraudēta, Bāriņtiesu likums paredz operatīvu rīcības mehānismu. Bāriņtiesas priekšsēdētājs, bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieks vai bāriņtiesas loceklis vienpersoniski var pieņemt lēmumu pārtraukt bērna aizgādības tiesības vecākam/vecākiem¹² un nogādāt bērnu drošos apstākļos.

Pirms tam bāriņtiesa vienmēr izvērtē, vai bērna dzīvības un veselības apdraudējumu var mazināt bez bērna šķiršanas no ģimenes, piemēram, nodrošinot pagaidu aizsardzību pret vardarbību vai īslaicīgi nododot bērnu drošā vidē pie citas personas, kam ar viņu ir ciešas attiecības¹³.

Taču, ja nav iespējams citādi pasargāt bērnu, tad bāriņtiesa nekavējoties pieņem lēmumu par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākam/vecākiem. Svarīgi, ka šis lēmums ir pagaidu risinājums, jo 15 dienu laikā bāriņtiesai jāpieņem koleģiāls lēmums bāriņtiesas sēdē par bērna aizgādības tiesību atjaunošanu vecākiem, izvērtējot visu bāriņtiesas rīcībā esošo informāciju.

2025. gadā **vienpersoniski** pieņemto lēmumu skaits par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu samazinājās – pieņemti **373 vienpersoniski** pieņemti lēmumi par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu (sk. 12. diagrammu).

12. diagramma

Centra ieskatā, vienpersoniski pieņemto lēmumu skaits raksturo gadījumus, kuros bērna dzīvībai, veselībai vai drošībai konstatēts tūlītējs apdraudējums un nepieciešama nekavējoša bērna aizsardzība. Vienlaikus šis rādītājs ir būtisks signāls turpmākai analīzei par to, vai riski ģimenēs tiek pamanīti pietiekami savlaicīgi un vai ģimenēm pirms krīzes situācijas ir pieejams atbilstošs atbalsts.

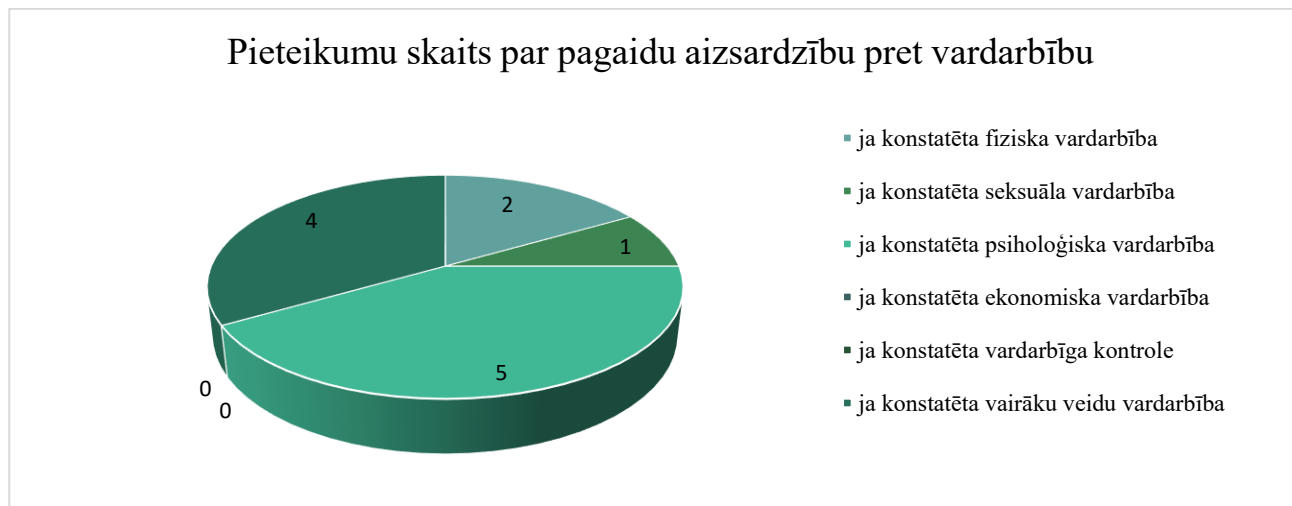
¹² Bāriņtiesu likuma 23. panta pirmā daļa;

¹³ Bāriņtiesu likuma 23. panta otrā prim daļa;

1.6. Bāriņtiesas pieteikumi tiesai par pagaidu aizsardzību

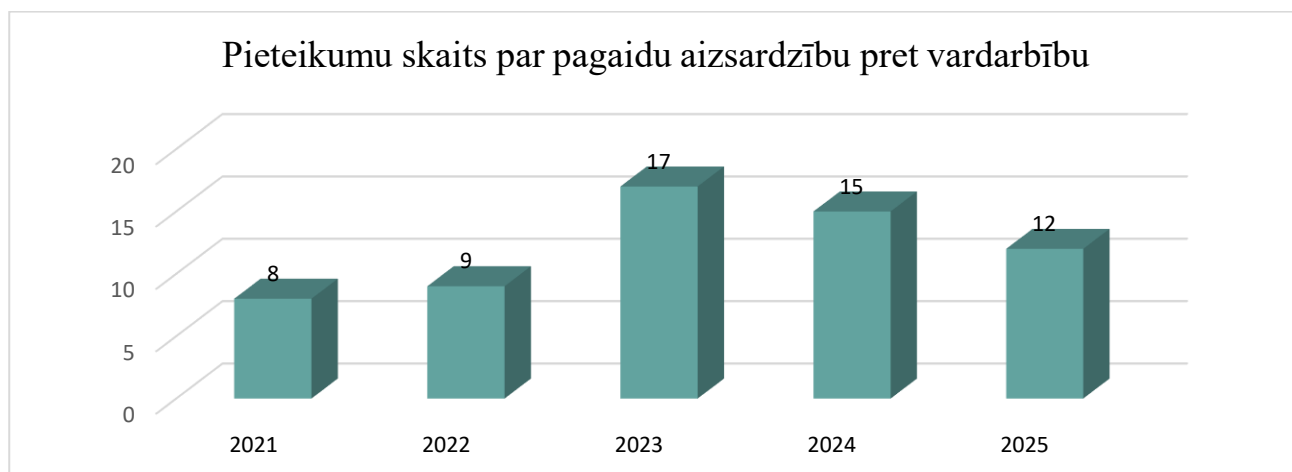
Latvija joprojām ir viena no tām Eiropas Savienības valstīm, kur vardarbība ģimenēs ir īpaši izplatīta.¹⁴ Ģimenē notiekot vardarbībai, reizēm neviens no vecākiem dažādu iemeslu dēļ neizmanto tiesības tiesiskai situācijas noregulēšanai, lūdzot tiesai pieņemt lēmumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību. Visbiežāk tas skaidrojams ar personas bailēm no varmākas vai līdzatkarību, bailēm par tālāko situāciju. Ja šāda situācija kļūst zināma bāriņtiesai, tā, lai aizsargātu bērna labākās intereses, ir tiesīga iesniegt tiesai pieteikumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību.

2025. gadā bāriņtiesas šādu pieteikumu tiesā iesniegušas **12 reizes**: 2 reizes – fiziskas vardarbības dēļ, 1 reizi – seksuālas vardarbības dēļ, 5 reizes – psiholoģiskas vardarbības dēļ, 4 reizes – kad konstatēta vairāku veidu vardarbība vienlaikus (sk. 13. diagrammu).

13. diagramma

2025. gadā bāriņtiesas iesniedza mazāk pieteikumu tiesai par pagaidu aizsardzību pret vardarbību nekā 2024. un 2023. gadā, tomēr, salīdzinot ar 2022. un 2021. gadu, pieteikumu skaits tiesai ir pieaudzis (sk. 14. diagrammu).

14. diagramma

Jāņem vērā, ka bāriņtiesu oficiālā statistika atspoguļo tikai tās situācijas, kurās bāriņtiesa ir vērsusies tiesā ar pieteikumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību, un tādēļ tā neatspoguļo kopējo

¹⁴ Labklājības ministrijas īstenotā sociālā kampaņa “Vardarbībai patīk klusums. Neklusē!”, pieejams: <https://www.lm.gov.lv/lv/vardarbibai-patik-klusums-nekluse>;

pieteikumu skaitu lietās par iespējamo vardarbību pret bērnu. Pētījums par vardarbības ģimenē un vardarbības pret bērnu datu monitoringa sistēmas izveidi¹⁵ liecina, ka administratīvajos datos fiksētie gadījumi neatspoguļo vardarbības faktisko izplatību. Arī 91% aptaujāto bāriņtiesu darbinieku pētījumā¹⁶ norādījuši, ka Latvijā apkopotie dati par vardarbību neatbilst faktiskajai situācijai vai to pilnībā neatspoguļo.

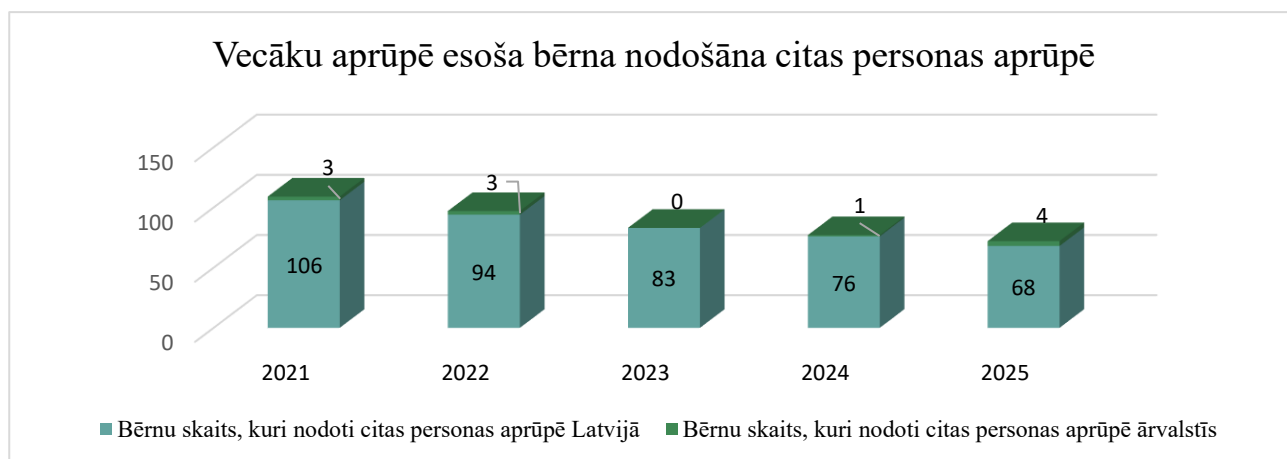
1.7. Vecāku aprūpē esoša bērna nodošana citas personas aprūpē Latvijā un ārvalstīs

Tiesiskais regulējums paredz, ka vecāki var nodot bērnu citas personas aprūpē Latvijā vai ārvalstīs uz laiku, kas ilgāks par 3 mēnešiem, ja bāriņtiesa atzinusi, ka tas atbilst bērna interesēm¹⁷. Pirms bērna nodošanas citas personas aprūpē, vecākiem jānoformē pilnvara pie notāra vai bāriņtiesā, norādot, kādā apjomā un uz kādu termiņu pilnvarotā persona pārstāvēs bērna intereses, kā arī jāvēršas bāriņtiesā, lai tā pieņemtu lēmumu, ka bērna interesēm atbilst viņa nodošana konkrētās personas aprūpē.

Tiesiskais regulējums piemērojams tikai gadījumos, kad bāriņtiesa konstatē, ka nodošana ir pamatota un vecāki turpina pildīt aizgādības pienākumus. Ja tiek konstatēta vecāku nespēja pienācīgi aprūpēt bērnu¹⁸, bāriņtiesa var lemt par aizgādības tiesību pārtraukšanu un ārpusģimenes aprūpes nodrošināšanu bērnam.

2025. gadā kopumā pieņemti lēmumi par **72 bērnu** nodošanu citas personas aprūpē. Latvijā citas personas aprūpē nodoti 68 bērni, ārvalstīs – 4 bērni. Latvijā aprūpē nodoto bērnu vecuma sadalījums: līdz 3 gadiem – 10, vecumā no 4–12 gadiem – 28, un no 13–17 gadiem – 30 bērni. Ārvalstīs nodoto bērnu vecuma sadalījums no 4–12 gadiem – 1 un no 13–17 gadiem – 3 bērni.

2025. gadā turpinājās samazināties šādu lēmumu skaits salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem (sk. 15. diagrammu).

15. diagramma

¹⁵<https://ppdb.mk.gov.lv/wp-content/uploads/2024/04/Petijums-par-vardarbibas-gimene-un-vardarbibas-pret-bernu-datu-monitoringa-sistemas-izveidi.pdf>

¹⁶<https://ppdb.mk.gov.lv/wp-content/uploads/2024/04/Petijums-par-vardarbibas-gimene-un-vardarbibas-pret-bernu-datu-monitoringa-sistemas-izveidi.pdf> attēls 7.42;

¹⁷ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 45.¹ un 45.⁴ pants;

¹⁸ Civillikuma 203. pants;

2. Ārpusģimenes aprūpe

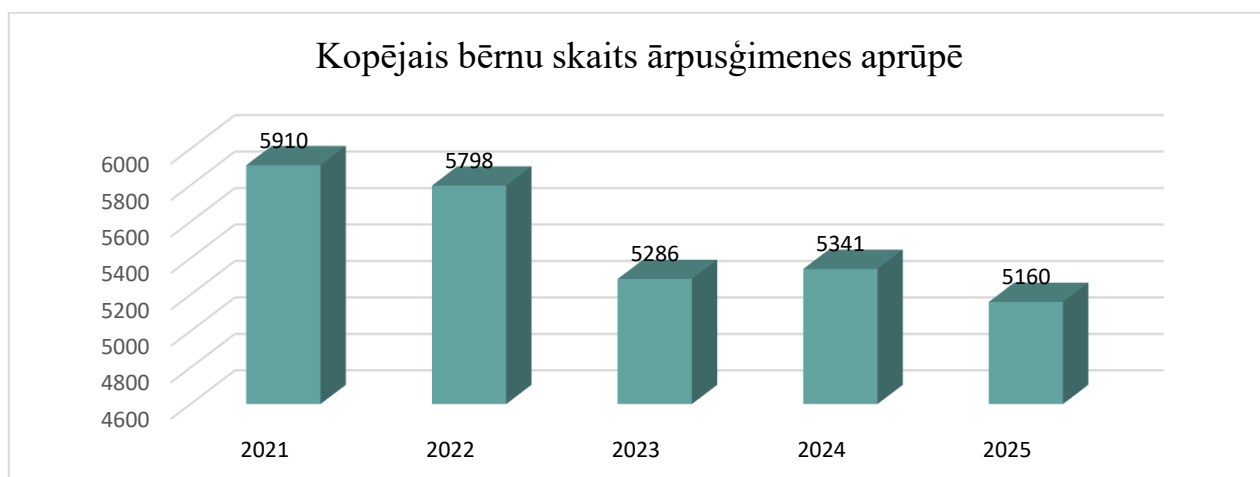
Ģimene ir dabiska vide bērna attīstībai un bērnam ir tiesības uzaugt ģimenē. Tomēr, ja ģimene apdraud bērna dzīvību, veselību vai attīstību, bērnu var no tās šķirt. To paredz Bērnu tiesību aizsardzības likums šādos gadījumos: vardarbība vai aizdomas par to, aprūpes trūkums, bērna paša riskanta uzvedība (piemēram, vielu lietošana) vai noziedzīgi nodarījumi.¹⁹

ANO Bērnu tiesību konvencijā noteikts, ka bērnam, kuram nav ģimenes vai kurš ir izņēmuma situācijā, ir tiesības uz valsts aizsardzību un palīdzību. Tāpat tiek norādīts, ka bērnam jānodrošina alternatīva aprūpe, piemēram, audžuģimenē vai pie aizbildņa.²⁰

Bāriņtiesa lemj par ārpusģimenes aprūpi, ja bērns ir palicis bez vecāku gādības (t.sk., vecākiem tiek pārtrauktas aizgādības tiesības) vai bērna vecāki ir miruši, pazuduši, vai ja pastāv nopietnas domstarpības starp bērnu un vecākiem. Ārpusģimenes aprūpes laikā tiek veikti pasākumi, lai veicinātu bērna atgriešanos ģimenē, ja tas ir iespējams un atbilst bērna interesēm.²¹ Latvijā pastāv trīs ārpusģimenes aprūpes veidi – aizbildnība, audžuģimene un aprūpes institūcija.

2.1. Bērnu skaits ārpusģimenes aprūpē

2025. gadā ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu skaits ir samazinājies salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu (sk. 16. diagrammu).

16. diagramma

2021. gadā ārpusģimenes aprūpē atradās 5910 bērni (1,59% no visiem Latvijā dzīvojošajiem bērniem²²). 2022. gadā ārpusģimenes aprūpē bija 5798 bērni (1,52% no visiem Latvijā dzīvojošajiem bērniem²³). 2023. gadā ārpusģimenes aprūpē bija 5286 bērni (1,41% no visiem Latvijā dzīvojošajiem bērniem²⁴). 2024. gadā ārpusģimenes aprūpē atradās 5341 bērns (1,51% no visiem Latvijā dzīvojošajiem bērniem²⁵). 2025. gadā ārpusģimenes aprūpē atradās 5160 (1,45% no visiem Latvijā dzīvojošiem bērniem²⁶)²⁷.

Bērnu skaita samazinājums ārpusģimenes aprūpē ir sasaistāms ar aizgādības tiesību pārtraukšanas gadījumu samazinājumu. Vienlaikus nelielais samazinājums 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu vērtējams piesardzīgi, jo viena gada izmaiņas vēl neļauj izdarīt secinājumus par

¹⁹ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 27. panta pirmā daļa;

²⁰ ANO Bērnu tiesību konvencijas 20. panta 1. un 2. punkts;

²¹ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta ceturtnā daļa;

²² Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes apkopotā statistikas informācija, pieejama:

<https://www.pmlp.gov.lv/lv/media/9227/download?attachment>

²³ Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes apkopotā statistikas informācija, pieejama: <https://www.pmlp.gov.lv/lv/media/9732/download?attachment>;

²⁴ Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes apkopotā statistikas informācija, pieejama: <https://www.pmlp.gov.lv/lv/media/11019/download?attachment>;

²⁵ Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes apkopotā statistikas informācija, pieejama: <https://www.pmlp.gov.lv/lv/media/12615/download?attachment>;

²⁶ Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes apkopotā statistikas informācija, pieejama <https://www.pmlp.gov.lv/lv/media/14054/download?attachment>;

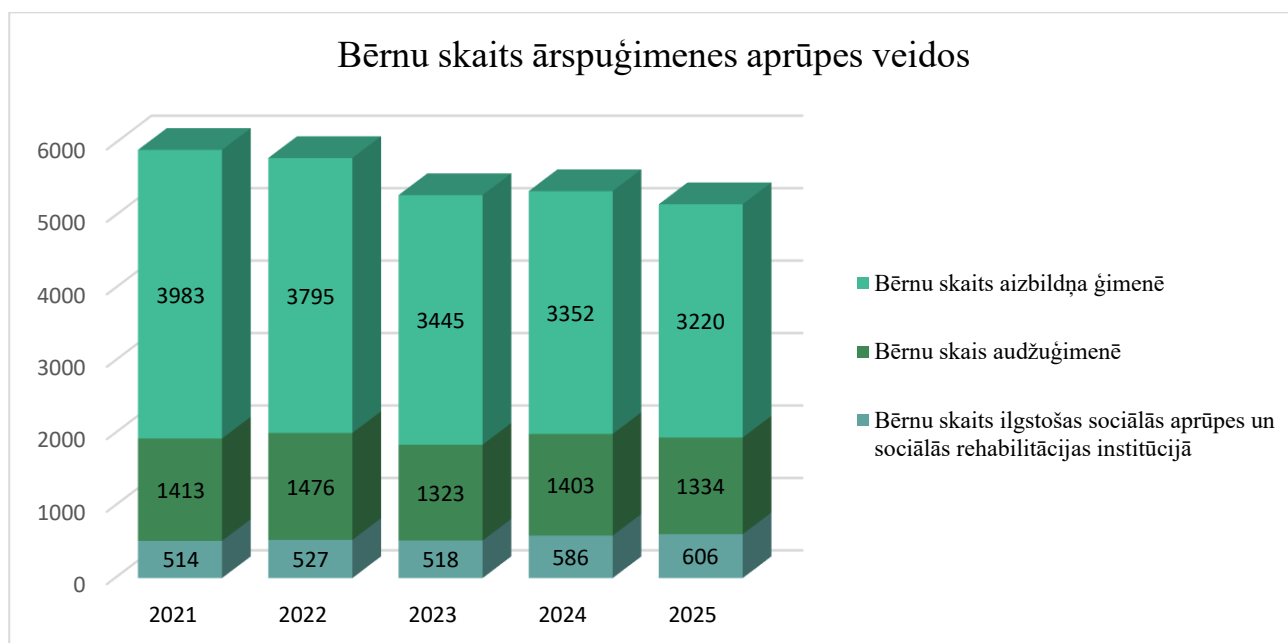
²⁷ 2021.–2024. gada dati par bērnu īpatsvaru ārpusģimenes aprūpē aprēķināti pēc bērnu skaita Latvijā uz nākamā gada 1. janvāri; 2025. gada īpatsvars aprēķināts pēc pieejamajiem datiem uz 01.07.2025.

noturīgu tendenci. Jāņem vērā, ka iepriekšējo gadu dinamiku, īpaši 2023. gadā novēroto straujo kritumu, varēja ietekmēt gan BARIS izmantošana statistikas iegūšanā, gan bērnu pilngadības sasniegšana attiecīgajā periodā.

2.2. Ārpusģimenes aprūpes veidi

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 27. panta trešo daļu, bērniem, kurus šķir no ģimenes, tiek nodrošināta ārpusģimenes aprūpe, prioritāri pie aizbildņa vai audžuģimenē. Tikai gadījumos, kad šāda aprūpe nav piemērota konkrētajam bērnam, tiek nodrošināta aprūpe bērnu aprūpes institūcijā.

Vērtējot situāciju uz 2025. gada 31. decembri visbiežāk bērnu ārpusģimenes aprūpe tika nodrošināta pie **aizbildņiem** – **3220 bērni** jeb 62,4% no visiem ārpusģimenes aprūpē nodotajiem bērniem. Būtiska daļa bērnu nodoti aprūpē audžuģimenēs **1334** (25,9 %)²⁸, savukārt **606 bērnu** (11,7%) aprūpe un audzināšana tiek īstenota **aprūpes institūcijā** (sk. 17. diagrammu). Tādējādi ārpusģimenes aprūpe ģimeniskā vidē uz 2025. gada 31. decembri tika nodrošināta 88,3% ārpusģimenes aprūpē esošajiem bērniem.

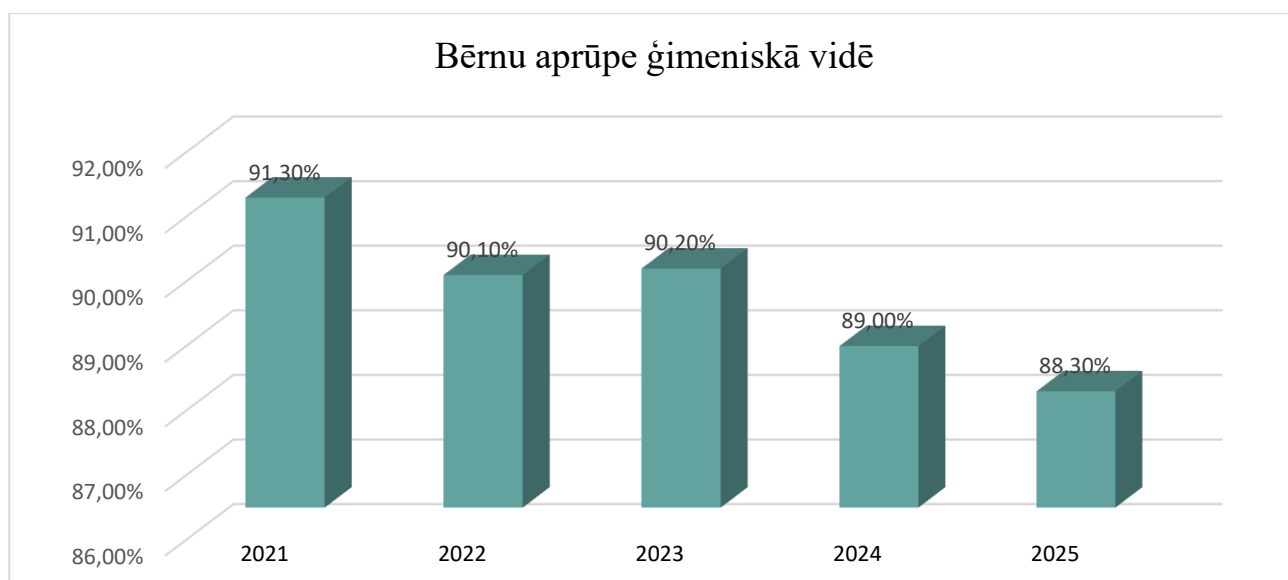

17. diagramma

2025. gada dati par bērnu ārpusģimenes aprūpi liecina par dažām izmaiņām. Bērnu īpatsvars, kuriem ārpusģimenes aprūpe nodrošināta ģimeniskā vidē, turpina samazināties – no 90,2% 2023. gadā līdz 88,3% 2025. gadā. Aprūpes institūcijās ievietoto bērnu skaits pieaudzis no 9,8% 2023. gadā un 10,97% 2024. gadā līdz 11,7% 2025. gadā²⁹ (sk.18. diagrammu).

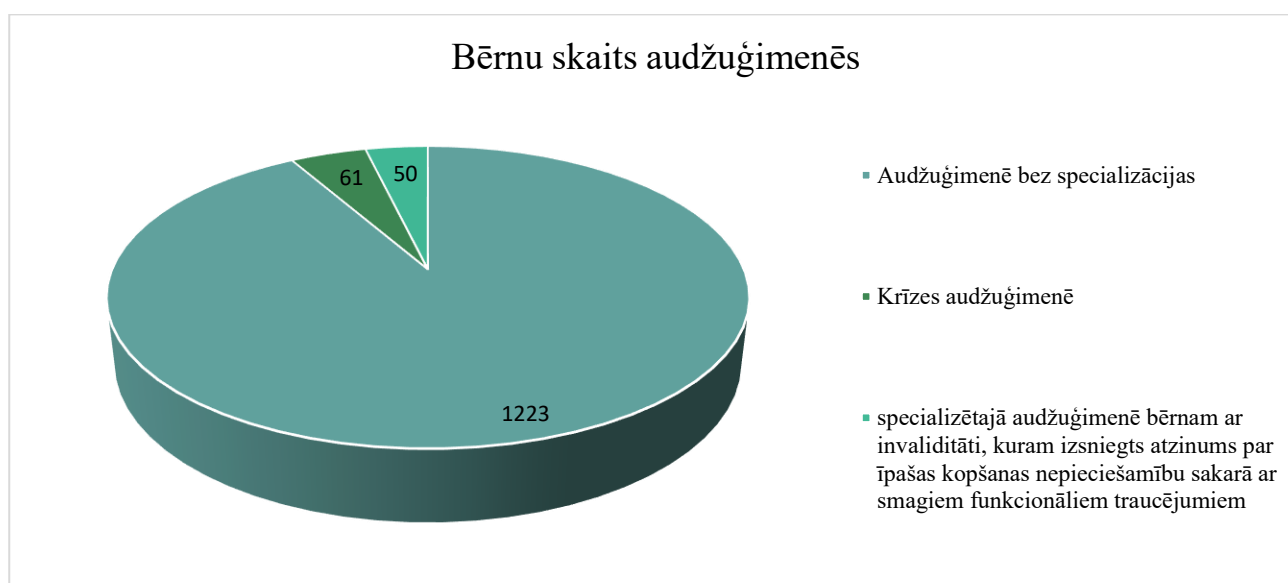
²⁸ Bērnu skaits visās audžuģimenēs, tostarp krīzes audžuģimenēs un specializētajā audžuģimenē bērnam ar invaliditāti, kuram izsniegts atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionāliem traucējumiem

²⁹ <https://www.bac.gov.lv/lv/media/2493/download?attachment;>

18. diagramma

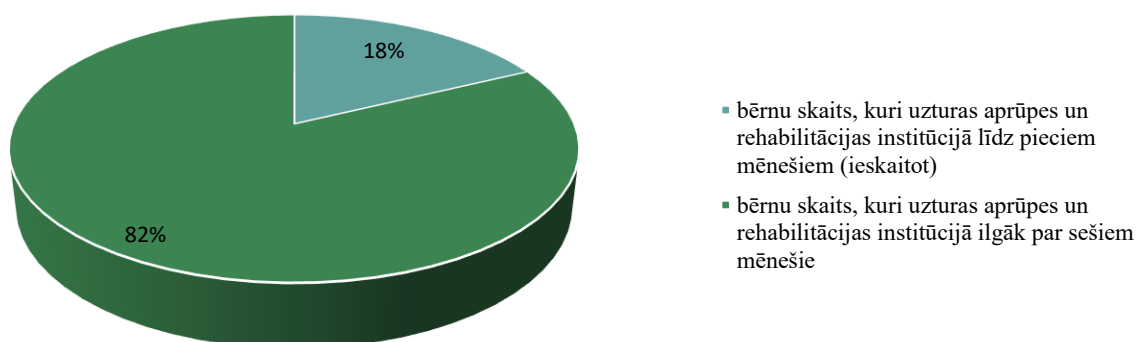
2025. gada 31. decembrī kopumā visu veidu audžuģimenēs atradās **1334** bērni. **Krīzes audžuģimenēs** nodrošināja tūlītēju atbalstu **61** bērnam akūtās situācijās, savukārt **specializētajās audžuģimenēs bērnam ar īpašu kopšanu** sniedza profesionālu aprūpi **50** bērniem (sk. 19. diagrammu).

19. diagramma

Bāriņtiesu sniegtie dati par bērniem aprūpes institūcijās iezīmē negatīvu tendenci – 82% bērnu aprūpes institūcijās uzturas ilgāk par 6 mēnešiem. Šī ilgstošā uzturēšanās liecina par būtisku problēmu rast iespēju mainīt bērniem ārpusģimenes aprūpi uz ģimenisku ārpusģimenes aprūpi (sk. 20. diagrammu).

Bērnu skaits aprūpes institūcijā uz 2025. gada 31. decembri

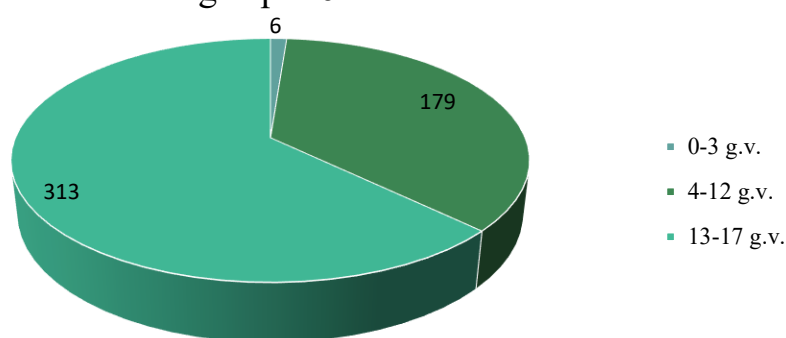

20. diagramma

Šie dati norāda uz nepieciešamību vēl vairāk attīstīt un pilnveidot audžuģimeņu kustību un jaunu audžuģimeņu piesaistīšanas mehānismus, kā arī sniegt plašāku atbalstu aizbildņiem, lai mazinātu bērnu ilgstošo uzturēšanos aprūpes institūcijās.

Analizējot aprūpes institūcijās esošo bērnu profilu, kuri aprūpes institūcijā uzturas ilgāk par 6 mēnešiem, secināms, ka vislielāko īpatsvaru un ilgstošāko uzturēšanās laiku aprūpes institūcijās veido pusaudži vecuma grupā no **13 līdz 17 gadiem** (sk. 21. diagrammu). Šai vecuma grupai ģimeniskas vides nodrošināšana joprojām ir viens no lielākajiem izaicinājumiem, jo pusaudžu vecumposma īpatnības un bieži vien uzkrātā negatīvā pieredze prasa lielāku pacietību un lielāku aizbildņu vai audžuģimeņu gatavību uzņemt tieši šī vecuma jauniešus.

Bērnu skaits, pa vecuma grupām, kuri aprūpes institūcijā uzturas ilgāk par 6 mēnešiem

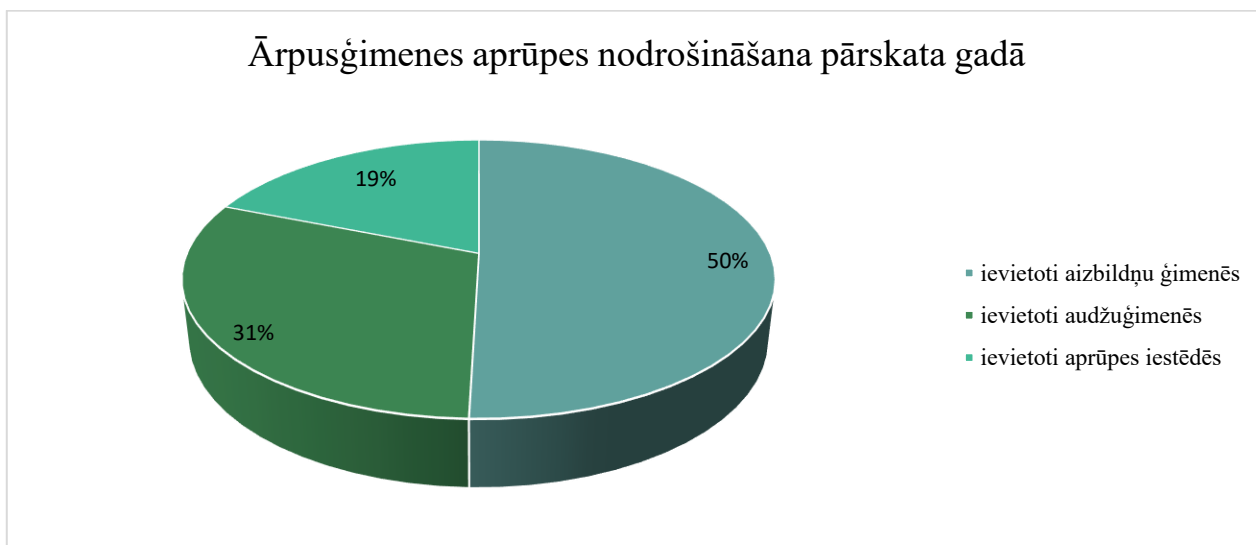

21. diagramma

Pārskata gadā 508 bērni (50% no visiem 2025. gadā ārpusģimenes aprūpē nodotajiem bērniem) tika ievietoti aizbildņu ģimenēs. Aizbildnība ir tā ārpusģimenes aprūpes forma, kura tiek atbalstīta primāri, jo par aizbildņiem visbiežāk kļūst bērna radnieki vai citas tuvas personas. Savukārt 308 bērni (31%) tika ievietoti audžuģimenēs³⁰, kas ir otra visbiežāk izvēlētā aprūpes forma. Aprūpes institūcijā tika ievietots 191 bērns (19% no visiem bērniem ārpusģimenes aprūpē). Šāda aprūpe tiek

³⁰ Tostarp krīzes audžuģimenes un specializētās audžuģimenes bērnam ar īpašu kopšanu;

nodrošināta gadījumos, kad bērnam nav rasta iespēja nodrošināt aprūpi pie aizbildņa vai audžuģimenē (sk. 22. diagrammu).

22. diagramma

2.3. Adoptējamo bērnu skaits, kuri atrodas ārpusģimenes aprūpē

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likumu³¹ un Civillikumu³², bērnu adopcija tiek uzskatīta par vienu no bērna interesēm atbilstošāko risinājumu ilgtermiņā gadījumos, ja bērns ir kļuvis adoptējams un ja adopcija ir bērna interesēs.

Saskaņā ar Adopcijas kārtību, bāriņtiesai ir pienākums noskaidrot bērna viedokli par adopciju, ja bērns ir kļuvis adoptējams³³. Bērna viedokļa noskaidrošana ir ļoti būtiska, lai bērns varētu izteikt savas vēlmes un sajūtas par iespējamo pārmaiņu, kam ir tieša un būtiska ietekme uz bērna turpmāko dzīvi. Ja bērns ir sasniedzis 12 gadu vecumu, viņa piekrišana adopcijai tiek noformēta atbilstoši noteikumiem³⁴.

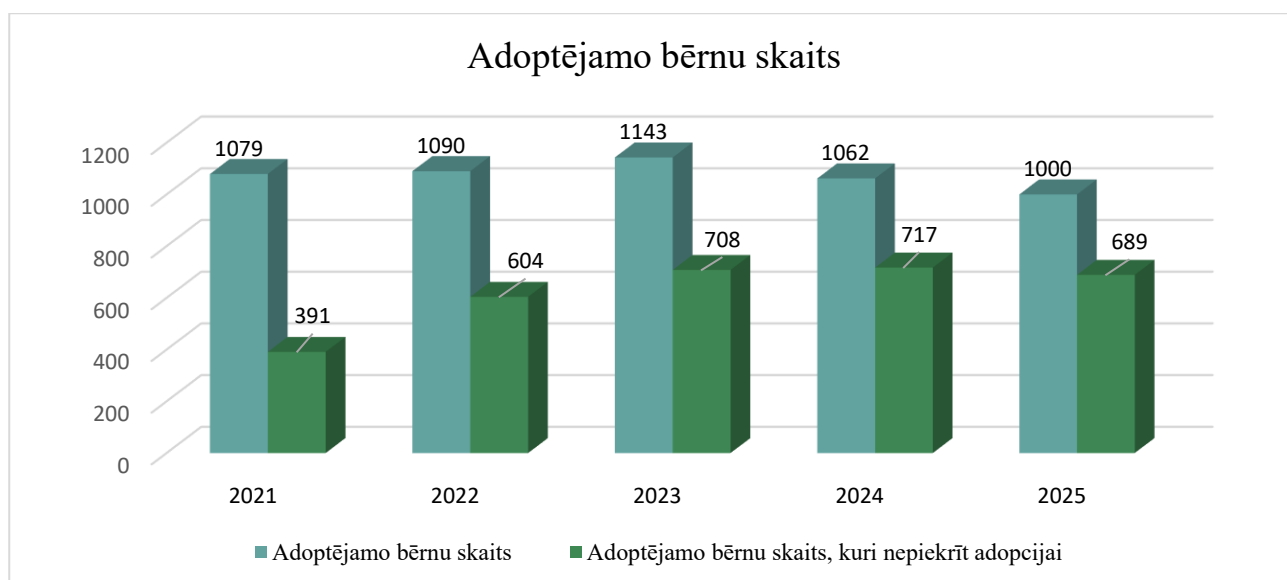
2025. gada dati par adoptējamiem bērniem iezīmē vairākas būtiskas tendences. Adoptējamo bērnu skaits salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem ir samazinājies. Paralēli tam, palielinājies to bērnu skaits, kuri nepiekrīt adopcijai. 2025. gadā **689 bērnu**, t.i. 68,9% adoptējamo bērnu pauda viedokli, ka viņi **nepiekrīt adopcijai**, kas ir pieaugums salīdzinājumā ar 65,5% 2024. gadā un 61,94% 2023. gadā (sk. 23. diagrammu). Minētais var liecināt par nepieciešamību padziļināti analizēt, kas ir bērnu viedokļa pamatojums, kāda informācija vai pieredze veido bērnu un jauniešu noliedzošu attieksmi pret iespējamu adopciju. Adopcijas procesam jābūt bērnam izprotamam, līdz ar to vērība būtu veltāma ne tikai potenciālo adoptētāju uzrunāšanai un sagatavošanai, bet arī bērna, kurš juridiski kļūst adoptējams, informēšanai un adopcijas procesa būtības skaidrošanai bērna vecumam un briedumam saprotamā veidā.

³¹ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 31. panta pirmā daļa;

³² Civillikuma 162. pants;

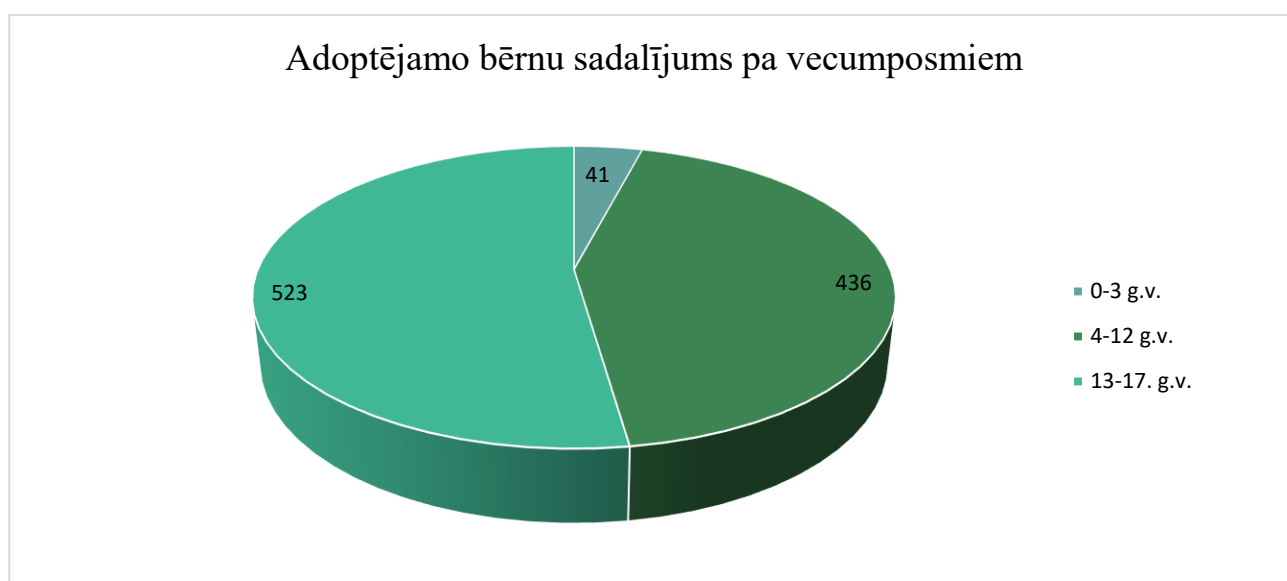
³³ Ministru kabineta 2018. gada 30. oktobra noteikumu Nr. 667 "Adopcijas kārtība" 8.¹ punkts;

³⁴ Ministru kabineta 2018. gada 30. oktobra noteikumu Nr. 667 "Adopcijas kārtība" 7. punkts;

23. diagramma

Visvairāk adoptējamo bērnu ir vecumā no 13 līdz 17 gadiem – 523 bērni (52,3%) un vecumā no 4 līdz 12 gadiem – 436 bērnu (43,6% no visiem bērniem) un vismazāk adoptējamo bērnu ir vecumā līdz 3 gadiem – 41 bērns (4,1% (sk. 24. diagrammu).

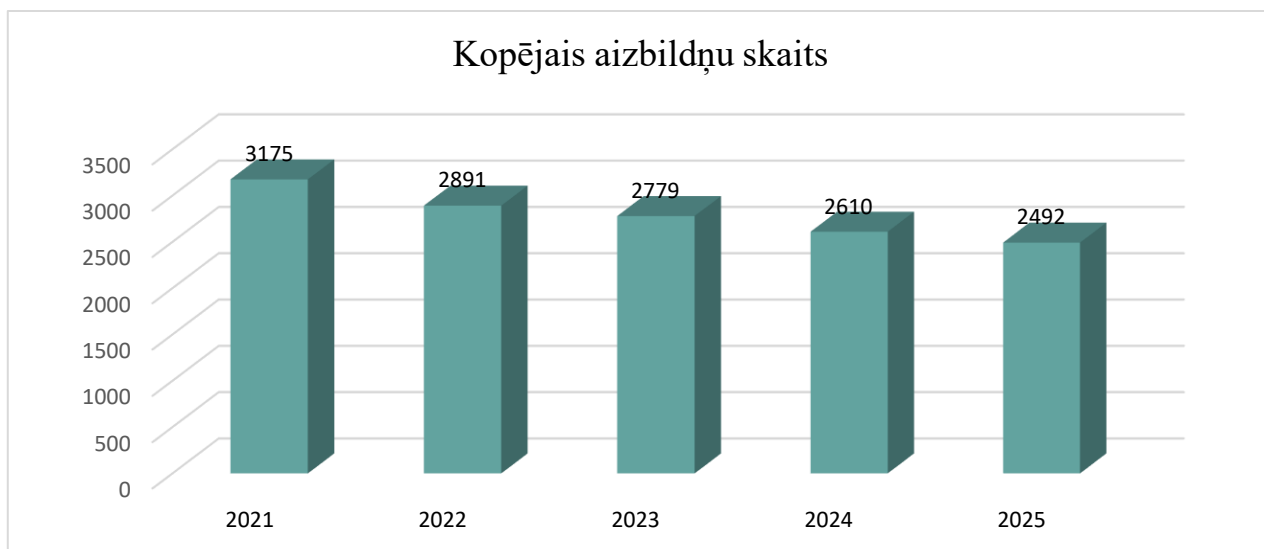

24. diagramma

2.4. Pārskats par aizbildnības lietām

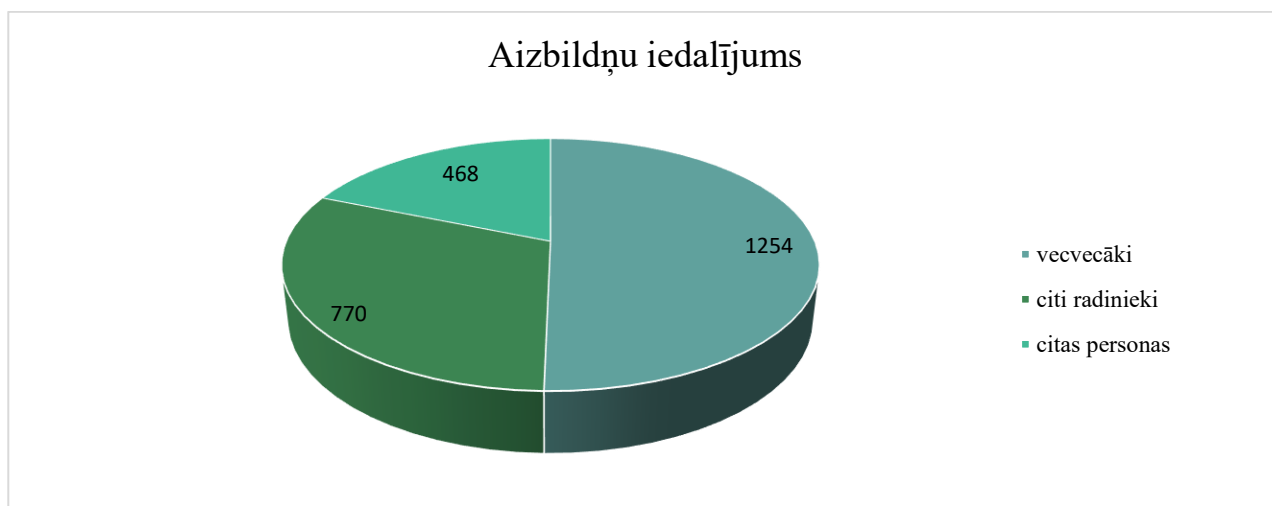
Civillikuma 222. pants nosaka, ka bērnam, kurš palicis bez vecāku aizgādības, tiek iecelts aizbildnis. Aizbildnim ir jānodrošina bērna tiesību un interešu aizsardzība, kā arī jāgādā par viņa audzināšanu un personisko un mantisko interešu pārstāvniecību. Saskaņā ar Bāriņtiesu likumu, bāriņtiesām, pirms personas iecelšanas par aizbildni, ir jānovērtē tās piemērotība aizbildņa pienākumu pildīšanai. Aizbildnis ir atbildīgs par bērnu līdz tam laikam, kad bērns var atgriezties bioloģiskajā ģimenē, tiek adoptēts vai sasniedz 18 gadu vecumu.

Aizbildnība ir galvenais ārpusģimenes aprūpes veids un 62,4% no visiem ārpusģimenes aprūpē esošajiem bērniem tiek aprūpēti aizbildņu ģimenēs. 2025. gada 31. decembrī valstī bija **2492 aizbildņi** (sk. 25. diagrammu). Aizbildņu skaits samazinājās 2021.–2025. gadā, ko varētu skaidrot ar kopējo ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu skaita samazinājumu, tomēr jāņem vērā, lai arī ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu skaits 2024. gadā nedaudz pieauga, aizbildnībā esošo bērnu un līdz ar to aizbildņu skaits joprojām samazinājās.

25. diagramma

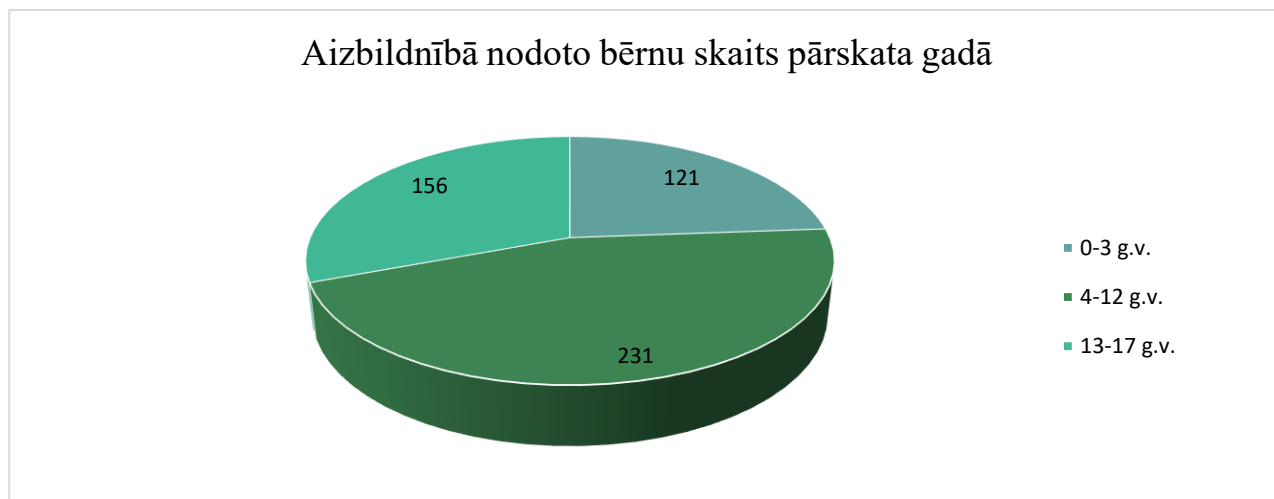
Saskaņā ar Civillikuma normām aizbildnību vispirms piešķir bērna tuvākajiem radniekiem, un tam nepieciešams bāriņtiesas apstiprinājums. Bāriņtiesu sniegtā informācija norāda, ka galvenokārt bērna aizbildņa pienākumus uzņemas bērna radnieki. 2025. gada 31. decembrī **2024** aizbildņi bija bērna **radnieki**, no kuriem 62% bija vecvecāki un 38% citi radnieki. Savukārt **468** aizbildņi bija **citas personas**, kuras bāriņtiesas atzina par piemērotām aizbildņa pienākumu pildīšanai un iecelšanai konkrētam bērnam (sk. 26. diagrammu).

26. diagramma

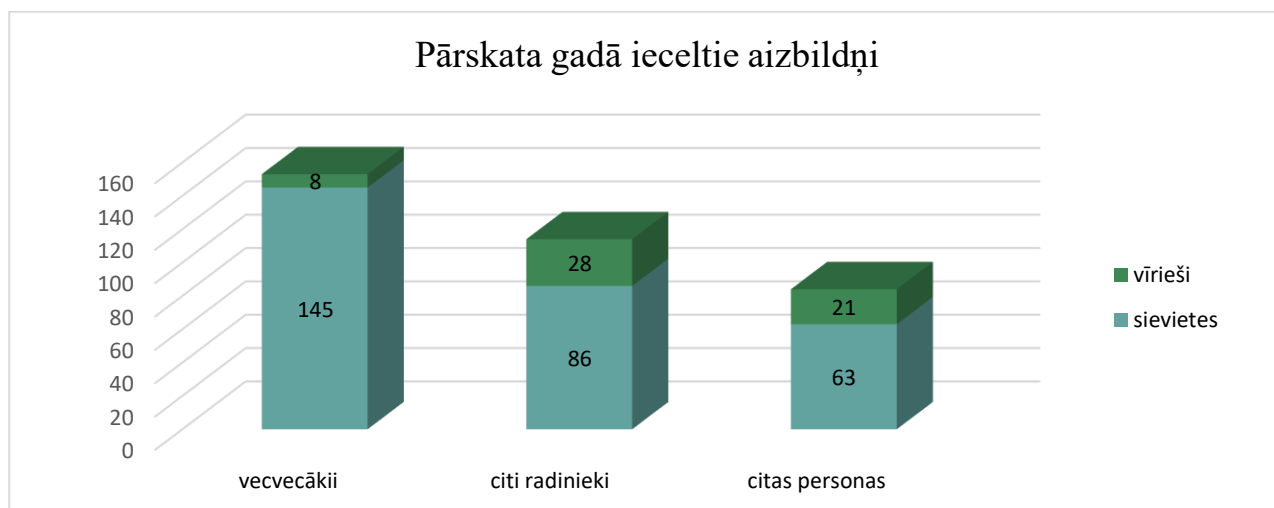
2.5. Aizbildņu un aizbildnībā esošo bērnu skaits pārskata gadā

2025. gadā par aizbildni bērnam ieceltas **351 personas** (294 sievietes un 57 vīrieši), aizbildnībā nodoti **508 bērni**. Analizējot aizbildnībā nodoto bērnu vecuma sadalījums, redzams, ka lielāko grupu veido bērni vecumā no **4 līdz 12 gadiem (231 bērns)** (sk. 27. diagrammu), kas atbilst kopējai tendencei valstī, ka visbiežāk bērni no bioloģiskās ģimenes tiek šķirti tieši šajā vecumposmā.

27. diagramma

No 2025. gadā ieceltajiem aizbildņiem, 145 sievietes un 8 vīrieši ir bērna vecvecāki, 86 sievietes un 28 vīrieši – citi radnieki, bet 63 sievietes un 21 vīrietis – personas, kas nav radnieki (sk. 28. diagrammu). Bāriņtiesu sniegtā informācija liecina, ka kopumā radnieki veido 76% no visiem pārskata gadā ieceltajiem aizbildņiem, kas apstiprina ģimenisko saišu prioritāti ārpusģimenes aprūpes nodrošināšanā. Tajā pašā laikā statistika uzrāda izteiktu sieviešu pārsvaru (84%) šīs atbildības uzņemšanā.

28. diagramma

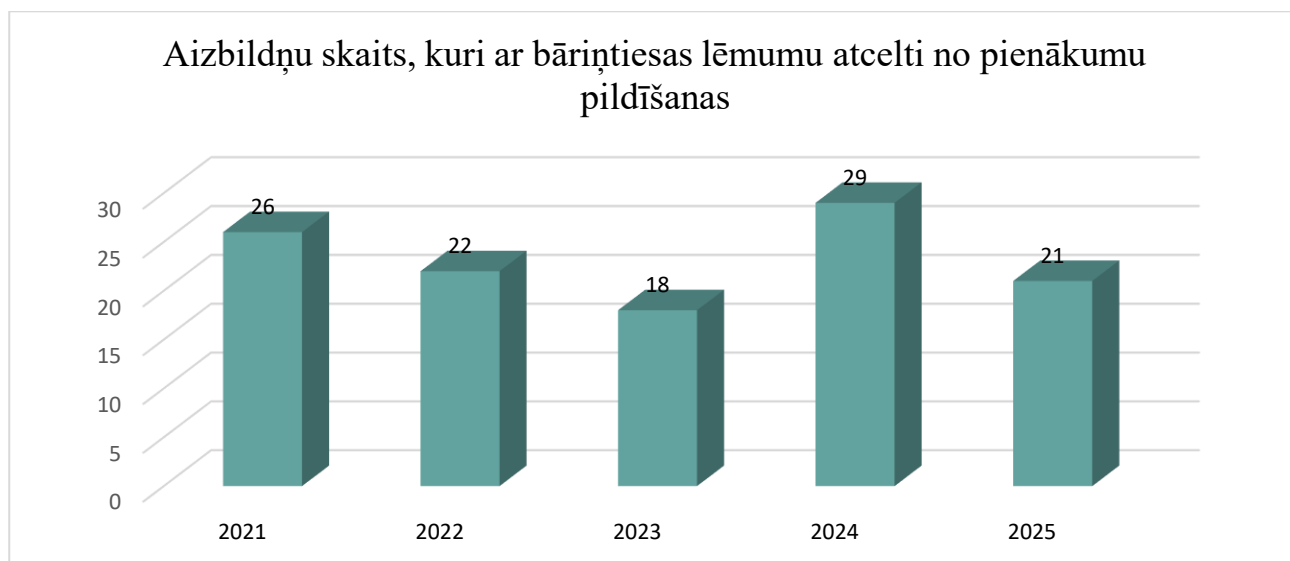
2.6. Aizbildnības izbeigšana pārskata gadā

Aizbildnība tiek izbeigta³⁵, ja zuduši aizbildnības nodibināšanas iemesli, un aizbildnis ar bāriņtiesas lēmumu atlaists, vai aizbildnis atcelts no pienākumu pildīšanas, jo konstatēti pārkāpumi aizbildņa darbībā. Kopumā aizbildņa pienākumus **2025. gadā pārtraukušas pildīt 557 personas**.

Aizbildnis tiek atlaists³⁶ no aizbildņa pienākumu pildīšanas Civillikumā paredzētajos gadījumos vai ja izbeigušies Bāriņtiesu likumā noteiktie aizbildnības nodibināšanas iemesli³⁷, piemēram bērnam sasniedzot pilngadību vai atgriežoties vecāku aprūpē. 2025. gadā **536 personas atlaistas** no aizbildņa pienākumu pildīšanas. Detalizētāk iemesli par aizbildņu atlaišanu tiek skatīti sadaļā 2.7. Bērnu turpmākā aprūpe pēc aprūpes pie aizbildņa izbeigšanās.

Aizbildņa atcelšana no pienākumu pildīšanas tiek piemērota situācijās, kad tiek konstatētas pārkāpumi, kas kaitē bērna interesēm. Šajos gadījumos bāriņtiesa lemj par aizbildņa atcelšanu.³⁸ Bāriņtiesu sniegtā informācija liecina, ka aizbildņu skaits, kuri ar bāriņtiesas lēmumu atcelti no pienākumu pildīšanas, analizētajā periodā ir svārstīgs. No 2021. līdz 2023. gadam vērojama pakāpeniska skaita samazināšanās (attiecīgi 26, 22 un 18 personas), savukārt 2024. gadā rādītājs būtiski pieauga līdz 29 personām. 2025. gadā tas samazinājies, no pienākumu pildīšanas **atcelts 21 aizbildnis** (9 vecvecāki, 7 citi radnieki, 5 citas personas).

Papildus vēršam uzmanību, ka statistikas veidlapās dati par personām, kuras atstādinātas³⁹ no aizbildņa pienākumu pildīšanas, netiek izdalīti kā atsevišķa datu vienība. Vienlaikus statistikas veidlapās tiek uzskaitīts vienpersonisko lēmumu skaits par bērna izņemšanu no aizbildņa aprūpes un aizbildņa atstādināšanu no pienākumu pildīšanas. Līdz ar to šādi gadījumi pēc tam visdrīzāk atspoguļo datus par aizbildņu atcelšanu vai atlaišanu no pienākumu pildīšanas, izņemot situācijas, kad vienpersoniskais lēmums pieņemts pārskata perioda beigās un galīgais lēmums vēl nav pieņemts (sk. 29. diagrammu). Ņemot vērā šādu situāciju nozīmīgumu, bāriņtiesām īpaši rūpīgi jāvērtē potenciālie aizbildņi, lai novērstu iespējamu bērna tiesību pārkāpšanu un nepieļautu atkārtotu bērna traumatizāciju.

29. diagramma

³⁵ Civillikuma 341. pantā noteikts, kādos gadījumos aizbildnība izbeidzas aizbildnim;

³⁶ Bāriņtiesu likuma 33. panta pirmā daļa;

³⁷ Bāriņtiesu likuma 26.panta pirmās daļas 2., 4., 5., 6. vai 7.punktā minētie aizbildnības nodibināšanas iemesli;

³⁸ Bāriņtiesu likuma 32. panta pirmās daļas 3. punkts;

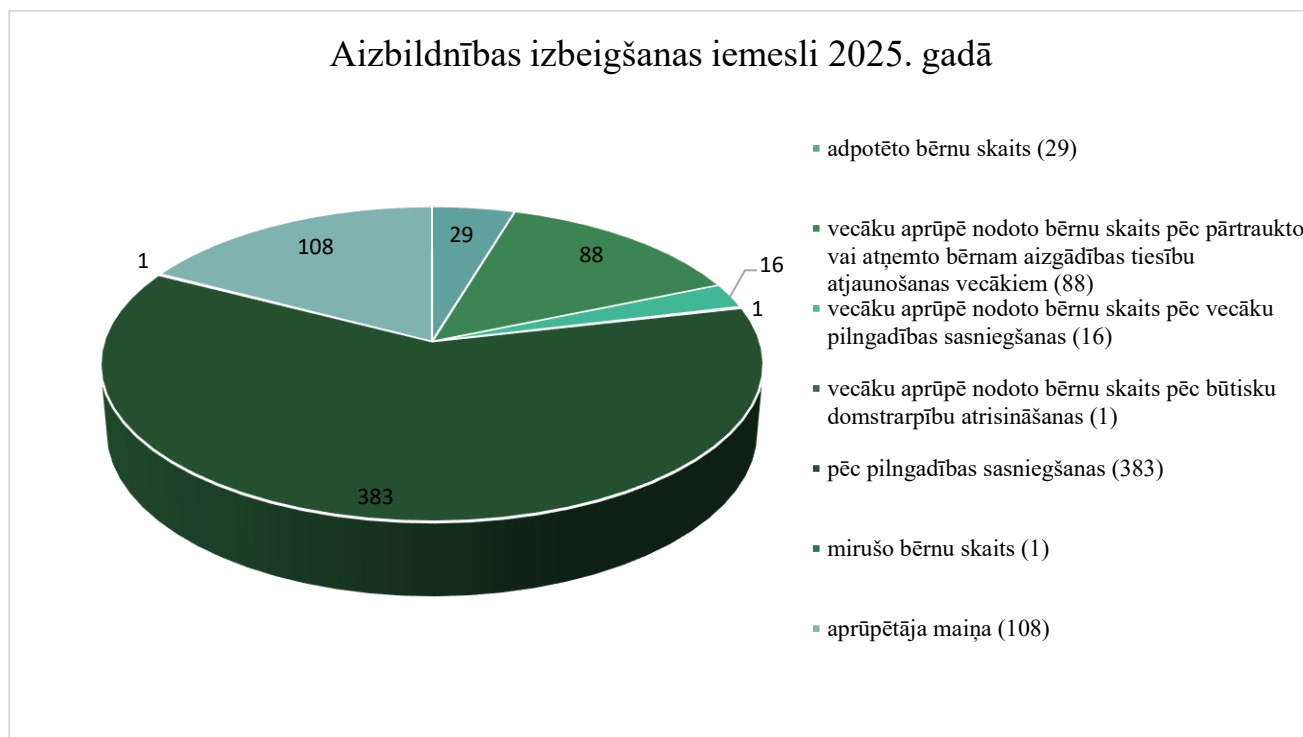
³⁹ Bāriņtiesu likuma 23.panta pirmās daļas 2.punkts,32.panta pirmās daļas 2.punkts;

2.7. Bērnu turpmākā aprūpe pēc aprūpes pie aizbildņa izbeigšanās

Iemesli, kādēļ bērniem 2025. gadā likumisku iemeslu dēļ izbeigta aprūpe aizbildņa ģimenē, atainoti 30. diagrammā. Vairāk kā 60% lēmumu par aizbildnības izbeigšanu pieņemti, kad bērns sasniedz pilngadību – šādi lēmumi pieņemti attiecībā uz 383 bērniem.

Aizbildnības mērķis ir nodrošināt bērnam drošu aprūpi līdz brīdim, kad iespējama atgriešanās viņa ģimenē vai tiek rasts cits bērna interesēm atbilstošs pastāvīgs aprūpes risinājums. Tādēļ aizbildnības izbeigšana daudzos gadījumos ir saistīta ar bērna bioloģiskās ģimenes apstākļu uzlabošanos. 2025. gadā 88 bērni atgriezās vecāku ģimenēs pēc tam, kad vecākiem tika atjaunotas iepriekš pārtrauktās vai atņemtās aizgādības tiesības, 16 bērni tika nodoti vecāku aprūpē, kuri paši sasniedza pilngadību, savukārt viens bērns varēja atgriezties vecāku aprūpē pēc būtisku domstarpību atrisināšanas ģimenē, un vēl 29 bērni tika adoptēti.

Savukārt daļa aizbildnības izbeigšanās iemeslu saistīta ar negatīviem apstākļiem, piemēram bērna nāvi vai ārpusģimenes aprūpes pakalpojuma sniedzēja maiņu (sk. sadaļu Ārpusģimenes aprūpes formas maiņa).

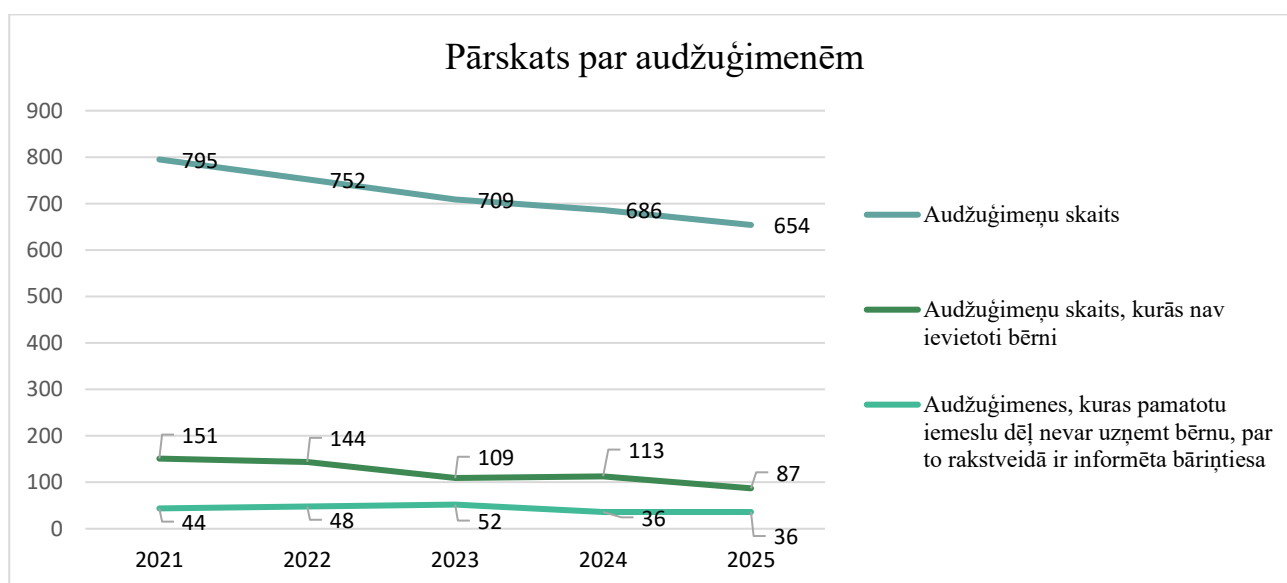

30. diagramma

2.8. Pārskats par audžuģimeņu un specializēto audžuģimeņu lietām

Bērnu tiesību aizsardzības likumā ietvertā audžuģimenes definīcija paredz, ka audžuģimene ir ģimene vai persona, kas nodrošina aprūpi bērnam, kuram uz laiku vai pastāvīgi atņemta viņa ģimeniskā vide vai kura interesēs nav pieļaujama palikšana savā ģimenē, līdz brīdim, kad bērns var atgriezties savā ģimenē vai, ja tas nav iespējams, tiek adoptēts, viņam nodibināta aizbildnība vai bērns ievietots bērnu aprūpes institūcijā.

2025. gadā Latvijā bija **654 audžuģimenes**. Audžuģimeņu skaits pēdējo četru gadu laikā turpina samazināties. Audžuģimeņu skaits, kurās nav ievietoti bērni, 2025. gada 31. decembrī bija 87, kas ir 13,3 % no kopējā audžuģimeņu skaita un ir zemākais procentuālais rādītājs pēdējos četros gados (sk. 31. diagrammu). Papildus šim skaitam ir arī audžuģimenes, kuras bērnus noteiktu ilgāku laika periodu neuzņem pamatotu iemeslu dēļ⁴⁰, piemēram, ģimenes apstākļu, veselības vai citu objektīvu iemeslu dēļ. Šo ģimeņu skaits 2025. gadā ir bez izmaiņām: 2025.gadā – 36 ģimenes, 2024. gadā – 36 ģimenes, 2023. gadā – 52, 2022. gadā – 48, 2021. gadā – 44.

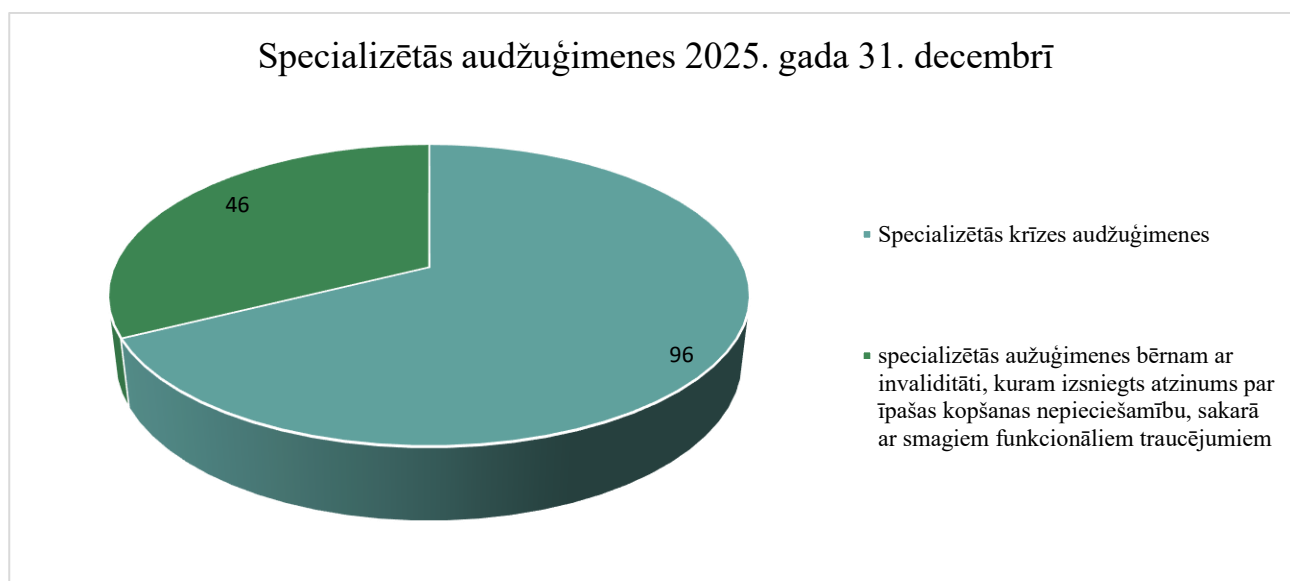
31. diagramma

Jānorāda, ka bāriņtiesu statistikas veidlapās nav atsevišķi izdalīta informācija par to, vai to audžuģimeņu un specializēto audžuģimeņu skaits, kurās uz 2025. gada 31. decembri nav ievietoti bērni, ietver ģimenes, kurās vispār nav tikuši ievietoti bērni vai ilgstoši nav ievietoti bērni, vai arī tās ir ģimenes, kurām tieši pārskata perioda datu sagatavošanas brīdī izbeigta bērna uzturēšanās audžuģimenē vai specializētajā audžuģimenē.

Bērnu tiesību aizsardzības likumā iekļautā definīcija paredz, ka specializētā audžuģimene ir audžuģimene, kas nodrošina aprūpi bērnam, kam ir nepieciešama īpaša aprūpe. Latvijā ir ieviestas divu veidu specializētās audžuģimenes – krīzes audžuģimenes, kuras ir gatavas uzņemt bērnu jebkurā diennakts laikā, un specializētās audžuģimenes bērniem ar smagiem funkcionāliem traucējumiem, kuriem nepieciešama īpaša kopšana. Specializētās audžuģimenes statuss tiek piešķirts vienā no noteiktajām specializācijām, un vienai ģimenei tas nevar tikt piešķirts abās specializācijās vienlaicīgi. Vienlaikus, iegūstot specializētās audžuģimenes statusu, ģimene saglabā arī audžuģimenes statusu. Līdz ar to statistikas datos specializētās audžuģimenes tiek uzskaitītas kopējā audžuģimeņu skaitā un ir uzskatāmas par audžuģimeņu apakšgrupu, nevis atsevišķu ārpusģimenes aprūpes formu.

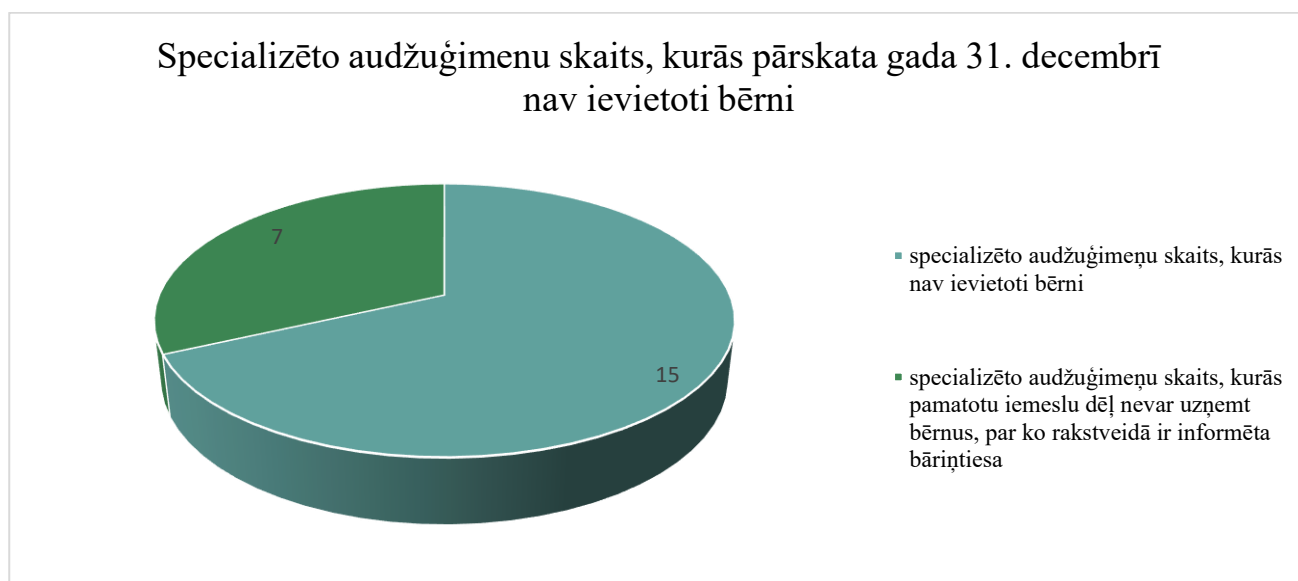
⁴⁰ Audžuģimeņu noteikumu 26. punkts;

2025. gadā Latvijā bija **142 specializētās audžuģimenes**, no tām **96 krīzes audžuģimenes** un **46 specializētās audžuģimenes bērnam ar īpašu kopšanu** (sk. 32. diagrammu).

32. diagramma

Specializēto audžuģimeņu skaits, kurās 2025. gada 31. gada decembrī nav ievietoti bērni – 15. Papildus šim skaitam ir arī specializētās audžuģimenes, kuras bērnus neuzņem pamatotu iemeslu dēļ⁴¹, piemēram, ģimenes apstākļu, veselības vai citu objektīvu iemeslu dēļ. Šādu ģimeņu skaits 2025. gadā ir 7 (sk. 33. diagrammu).

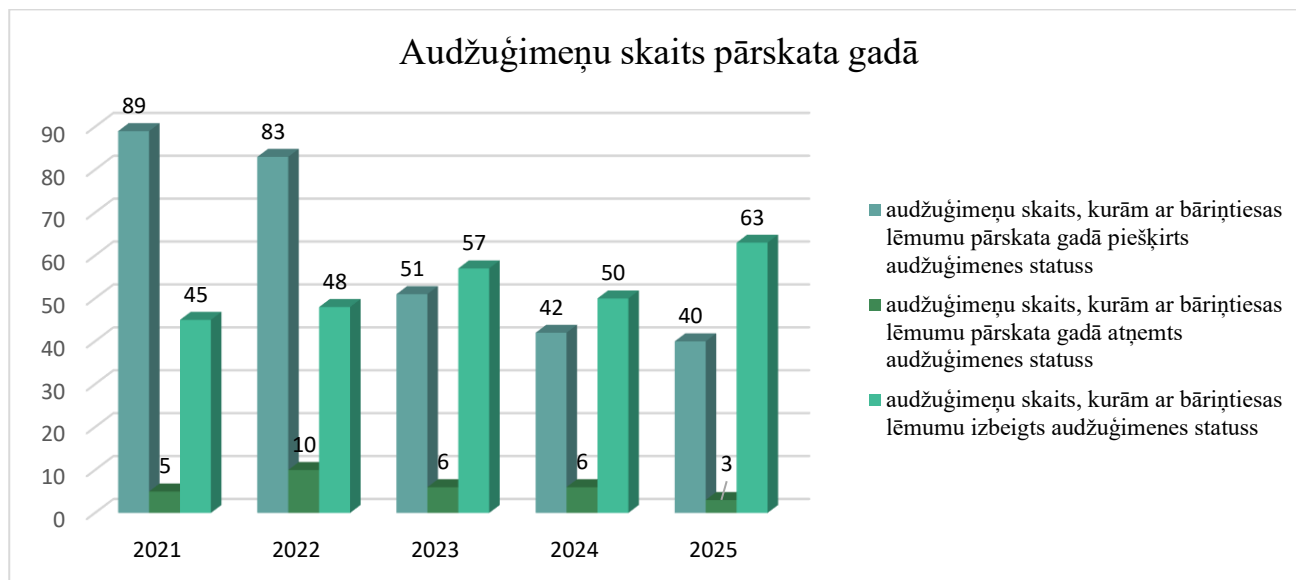
33. diagramma

⁴¹ Audžuģimeņu noteikumu 26. punkts;

2.9. Audžuģimeņu un specializēto audžuģimeņu skaits pārskata gadā

2025. gadā bāriņtiesas piešķirušas audžuģimenes statusu 40 ģimenēm (sk. 34. diagrammu). Vienlaikus statusu izbeidza 63 audžuģimenes – jau trešo gadu audžuģimeņu skaits, kam izbeigts statuss, pārsniedz audžuģimeņu skaitu, kam statuss piešķirts.

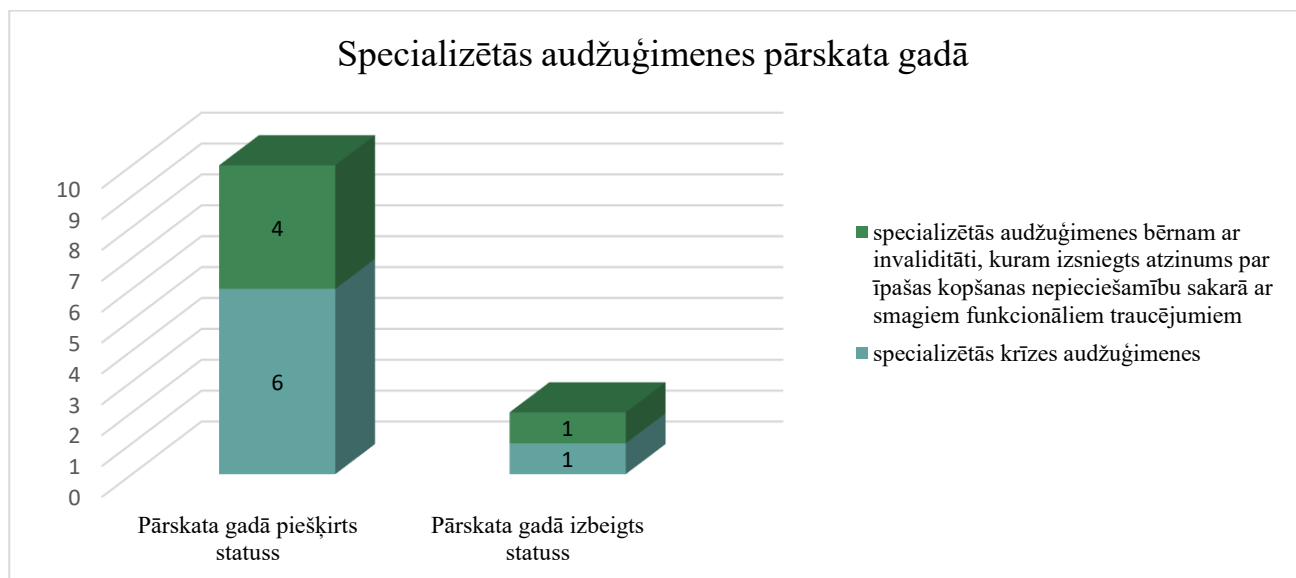
Statusa izbeigšanas iemesli ir dažādi – personiski (motivācijas zudums, veselības problēmas, izdegšana, izmaiņas nodarbinātībā) un ģimenes apstākļi (laulības šķiršana, bērna piedzimšana, dzīvesvietas maiņa u.c.). 2025. gadā 3 audžuģimenēm statuss atņemts pārkāpumu dēļ.

34. diagramma

2025. gadā bāriņtiesas piešķirušas **specializētās audžuģimenes** statusu **10 ģimenēm**, tostarp 6 krīzes audžuģimenēm un 4 audžuģimenēm bērnam ar īpašu kopšanu. Vienlaikus statusu izbeidza 2 specializētās audžuģimenes (sk. 35. diagrammu).

2025. gadā specializētajām audžuģimenēm statuss **nav** atņemts pārkāpumu dēļ.

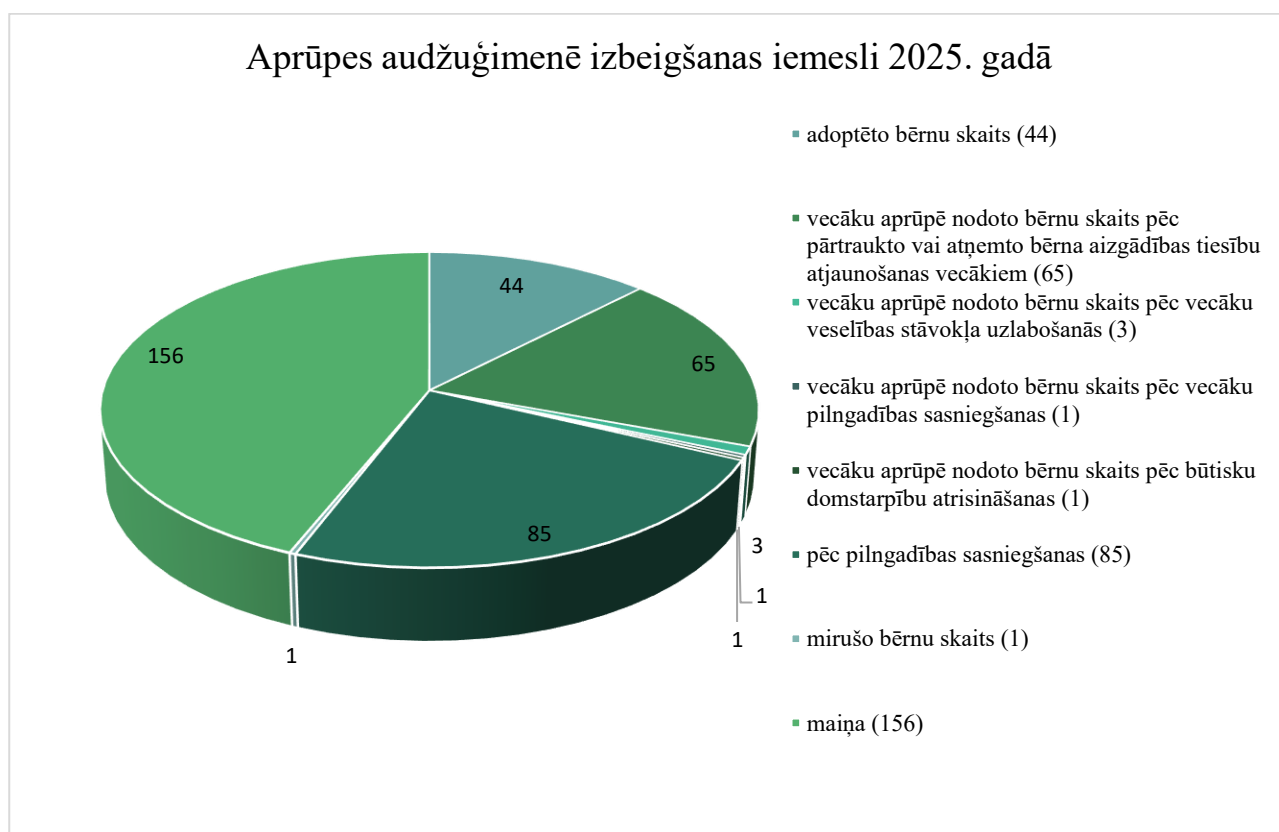
35. diagramma

2.10. Bērnu turpmākā aprūpe pēc aprūpes audžuģimenē izbeigšanas

Bērna uzturēšanās audžuģimenē var tikt izbeigta dažādu iemeslu dēļ: atgriešanās bioloģiskajā ģimenē, adopcija, aizbildnības nodibināšana, konflikti, audžuģimenes nespēja pildīt pienākumus vai statusa atņemšana. Ja uzturēšanās esošajā audžuģimenē nav iespējama, bērnam tiek meklētas citas aprūpes iespējas.⁴²

2025. gadā aprūpe audžuģimenē izbeigta **356 bērniem**. 2025. gadā 65 bērni atgriezās vecāku ģimenēs pēc tam, kad vecākiem tika atjaunotas iepriekš pārtrauktās vai atņemtās aizgādības tiesības, trīs bērni tika nodoti vecāku aprūpē, pēc vecāku veselības stāvokļa uzlabošanās, savukārt viens bērns varēja atgriezties vecāku aprūpē pēc būtisku domstarpību atrisināšanas ģimenē un viens bērns pēc vecāku pilngadības sasniegšanas, kā arī 44 bērni tika adoptēti. Pilngadību audžuģimenē 2025. gadā sasniedza 85 bērni (sk. 36. diagrammu).

Savukārt daļa audžuģimenes izbeigšanās iemeslu saistīta ar citiem apstākļiem, piemēram bērna nāvi vai ārpusģimenes aprūpes pakalpojuma sniedzēja maiņu (sk. sadaļu Ārpusģimenes aprūpes formas maiņa).

36. diagramma

Bāriņtiesu sniegtie dati liecina, ka 156 gadījumos audžuģimenē ievietotam bērnam tika mainīts ārpusģimenes aprūpētājs, bērnu nododot vai nu aizbildnībā, vai citas audžuģimenes aprūpē, vai ievietojot aprūpes institūcijā.

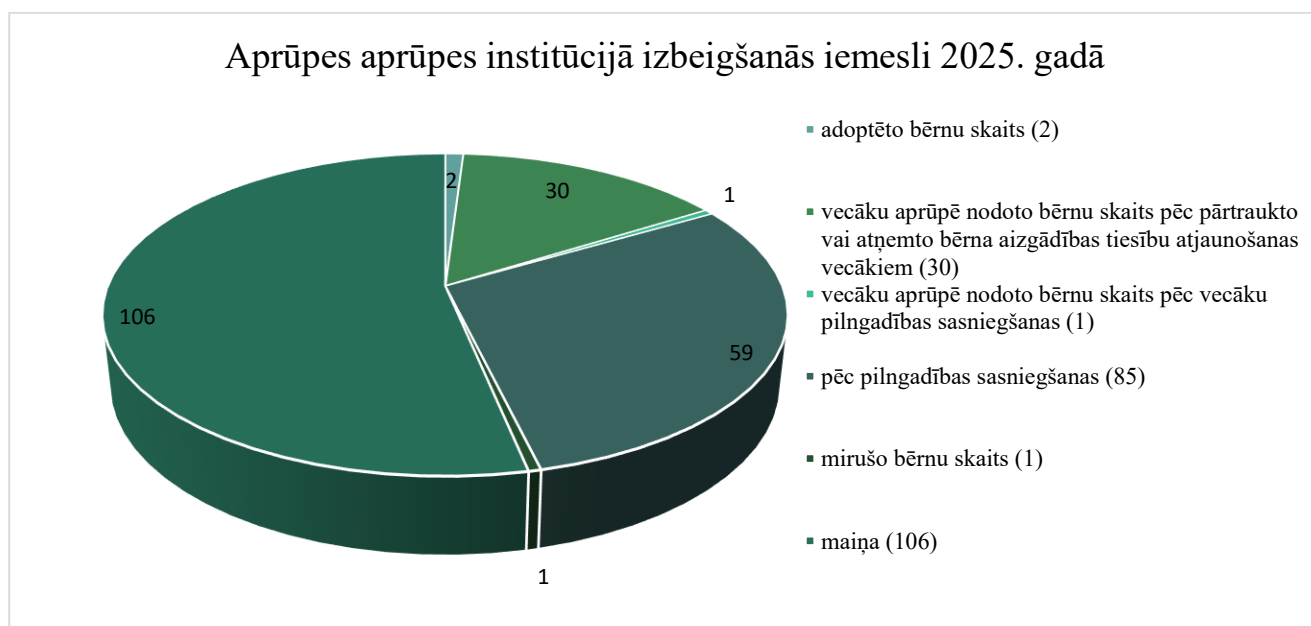
⁴² 2018. gada 26. jūnija noteikumu Nr. 354 "Audžuģimenes noteikumi" 64.2. apakšpunkts;

2.11. Bērnu turpmākā aprūpe pēc aprūpes institūcijā izbeigšanas

Bāriņtiesa lemj par bāreņa vai bez vecāku gādības palikuša bērna ievietošanu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā, ja aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē konkrētam bērnam nav piemērota. Bērnu aprūpes institūcijā bērns atrodas līdz brīdim, kad viņam tiek nodrošināta piemērota aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē.⁴³

Bērna uzturēšanās aprūpes institūcijā var tikt izbeigta dažādu iemeslu dēļ: atgriešanās bioloģiskajā ģimenē, adopcija, aizbildnības nodibināšana, konflikti.

2025. gadā aprūpe aprūpes institūcijā izbeigta 199 bērniem. 2025. gadā 30 bērni atgriezās vecāku ģimenēs pēc tam, kad vecākiem tika atjaunotas iepriekš pārtrauktās vai atņemtās aizgādības tiesības, savukārt viens bērns pēc vecāku pilngadības sasniegšanas, kā arī divi bērni tika adoptēti. Pilngadību aprūpes institūcijā 2025. gadā sasniedza 59 bērni. (sk. 37. diagrammu).

37. diagramma

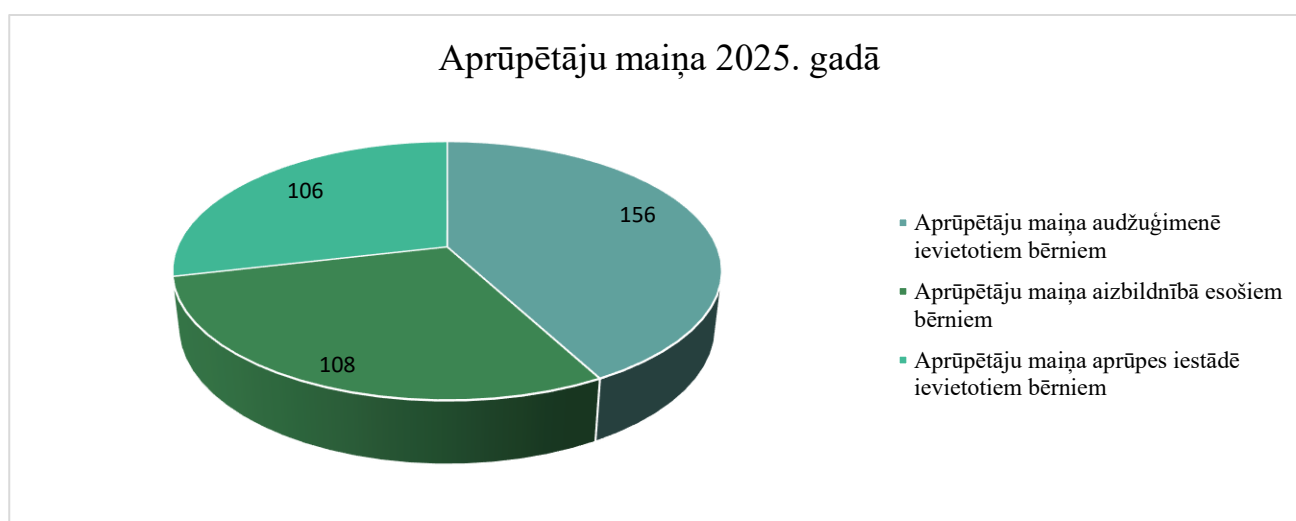
Savukārt daļa aprūpes aprūpes institūcijā izbeigšanās iemeslu saistīta ar citiem apstākļiem, piemēram bērna nāvi vai ārpusģimenes aprūpes pakalpojuma sniedzēja maiņu (sk. sadaļu Ārpusģimenes aprūpes formas maiņa).

⁴³ Bāriņtiesu likuma 35. pants;

2.12. Ārpusģimenes aprūpes formas maiņa

2025. gadā ārpusģimenes aprūpes sistēmā vērojama augsta aprūpes formu mainība, t.i., bērnam mainīts ārpusģimenes aprūpes nodrošinātājs un arī ārpusģimenes aprūpes veids. Kopumā gada laikā būtiskas izmaiņas skārušas lielu skaitu bērnu – **370 bērniem**⁴⁴ pārskata gadā mainīts ārpusģimenes aprūpes sniedzējs – 108 bērniem no aizbildnības, 156 bērniem no audžuģimenēm un 106 bērniem no aprūpes institūcijām (sk. 38. diagrammu).

Bāriņtiesu sniegtie dati parāda lielu atšķirību ārpusģimenes aprūpes stabilitātē. Lai gan aizbildnībā atrodas gandrīz 2,5 reizes vairāk bērnu (3220) nekā audžuģimenēs (1334), **aprūpētāja maiņa** bērniem, kas ievietoti **audžuģimenēs notiek ievērojami biežāk**. Procentuāli aprūpētāja maiņu piedzīvo 11,6% bērnu audžuģimenēs pretstatā 3,3% bērnu aizbildnībā.

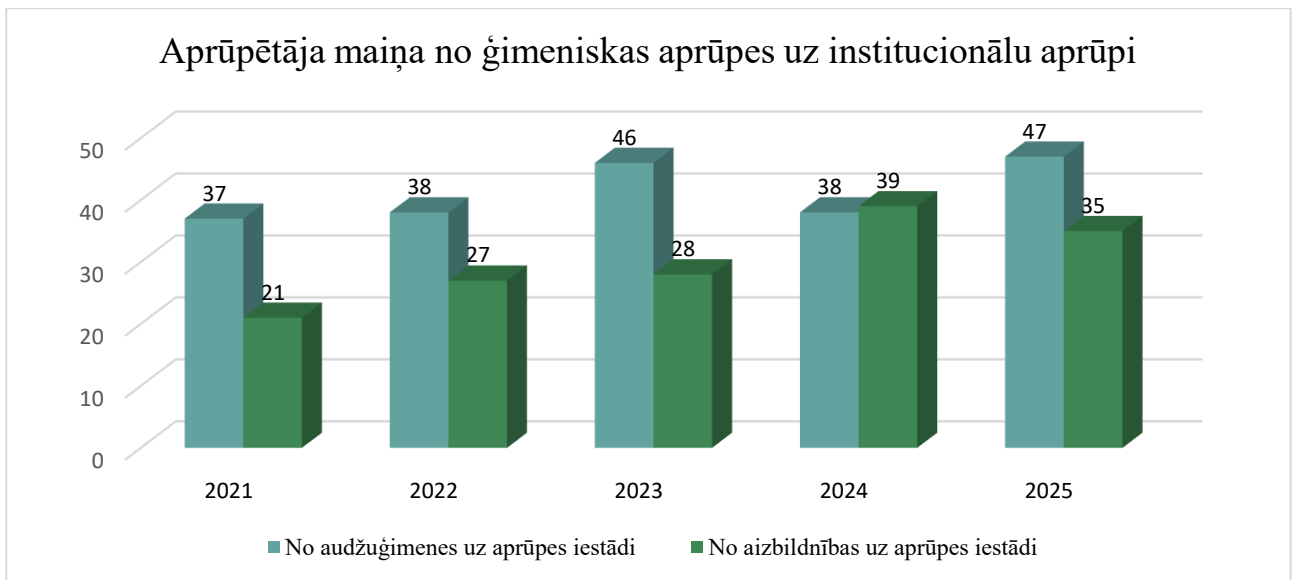

38. diagramma

Šīs pārmaiņas bieži nozīmē ne tikai aprūpes formas maiņu, bet arī dzīvesvietas, attiecību un emocionālās vides zaudēšanu, kas var radīt papildu stresu un traumatizāciju bērniem. Atkārtotas aprūpētāja maiņas var negatīvi ietekmēt bērna spēju veidot noturīgas un uzticamas attiecības, veicinot emocionālu nedrošību, trauksmi un uzvedības traucējumus. Tas ir īpaši būtiski maziem bērniem, kuriem stabilas pieaugušo attiecības ir izšķirošas veselīgai attīstībai. Aprūpētāja maiņa var kavēt bērna sociālo, emocionālo un valodas prasmju attīstību, kā arī palielināt psiholoģisko risku bērniem ar iepriekšējas traumatiskas pieredzes fonu. Lai novērstu šādas sekas, ārpusģimenes aprūpes sistēmas ietvaros būtiska nozīme ir ne tikai aprūpes pieejamībai, bet arī tās nepārtrauktībai, kvalitātei un atbalstam aprūpētājiem, nodrošinot bērnam stabilu un paredzamu vidi.

2025. gadā ārpusģimenes aprūpes sistēmā īpaši satraucoša ir tendence, kurā bērni no ģimeniskās aprūpes formām – audžuģimenēm un aizbildņu ģimenēm – tiek pārvietoti uz aprūpes institūcijām. Kopumā 2025. gada laikā **82 bērni**, kuri iepriekš atradās ģimeniskā vidē, tika **ievietoti aprūpes institūcijās**, tai skaitā 47 bērni no audžuģimenēm un 35 bērni no aizbildņu ģimenēm (sk. 39. diagrammu). Neskatoties uz to, ka kopējais bērnu skaits audžuģimenēs un aizbildņu ģimenēs samazinās, pieaug gadījumu skaits, kad bērni no šīm aprūpes formām nonāk institucionālajā aprūpē.

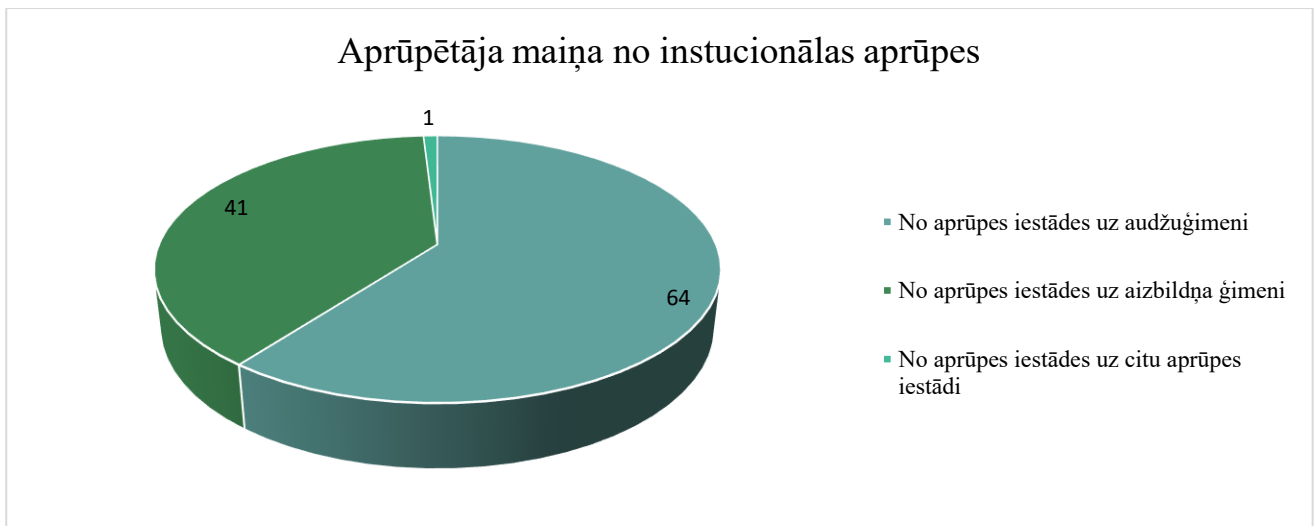
⁴⁴ Minētajā rādītājā tiek ietverti visi bērni tostarp no audžuģimenes uz aizbildnību, neskatoties uz to, ka aizbildnība tiek uzskatīta par stabilāku un bērna interesēm atbilstošāku ārpusģimenes aprūpes formu;

39. diagramma

Ģimeniskas ārpusģimenes aprūpes formas maiņu piedzīvojuši 73 bērni no aizbildņu ģimenēm. 2025. gadā 50 bērniem mainīts aizbildnis, bet 23 bērni no aizbildņa ģimenes ievietoti audžuģimenē. Vienlaikus novērojama ārpusģimenes aprūpes mainība arī audžuģimenēs – 42 bērni tika nodoti aprūpē aizbildņa ģimenē un 67 bērni tika nodoti aprūpē no vienas audžuģimenes uz citu, kas, lai arī formāli turpina ģimenisku aprūpes formu, var radīt būtiskus izaicinājumus bērna emocionālajai un sociālajai stabilitātei.

Kā pozitīvi virzītas pārmaiņas var vērtēt aprūpētāja maiņu institūcijā ievietotiem bērniem nonākot audžuģimenēs vai aizbildnībā. 64 bērni tika nodoti aprūpē audžuģimenēs un 41 bērns tika nodots aprūpē aizbildņiem. Aprūpes institūciju mainījis viens bērns (sk. 40. diagrammu).

40. diagramma

Centrs uzsver, ka, risinot jautājumu par bērnam piemērotāko ārpusģimenes aprūpes veidu, bāriņtiesas darbībām jābūt vērstām uz bērna individuālo vajadzību izvērtēšanu un tam atbilstoša aprūpes veida nodrošināšanu, it īpaši tiecoties radīt bērnam stabilu, nemainīgu vidi ilgtermiņā.

No apkopotās informācijas secināms, ka nepieciešama rūpīga biežo aprūpētāju maiņas cēloņu analīze un mērķtiecīga atbalsta un intervences mehānismu attīstības veicināšana, lai iespējami

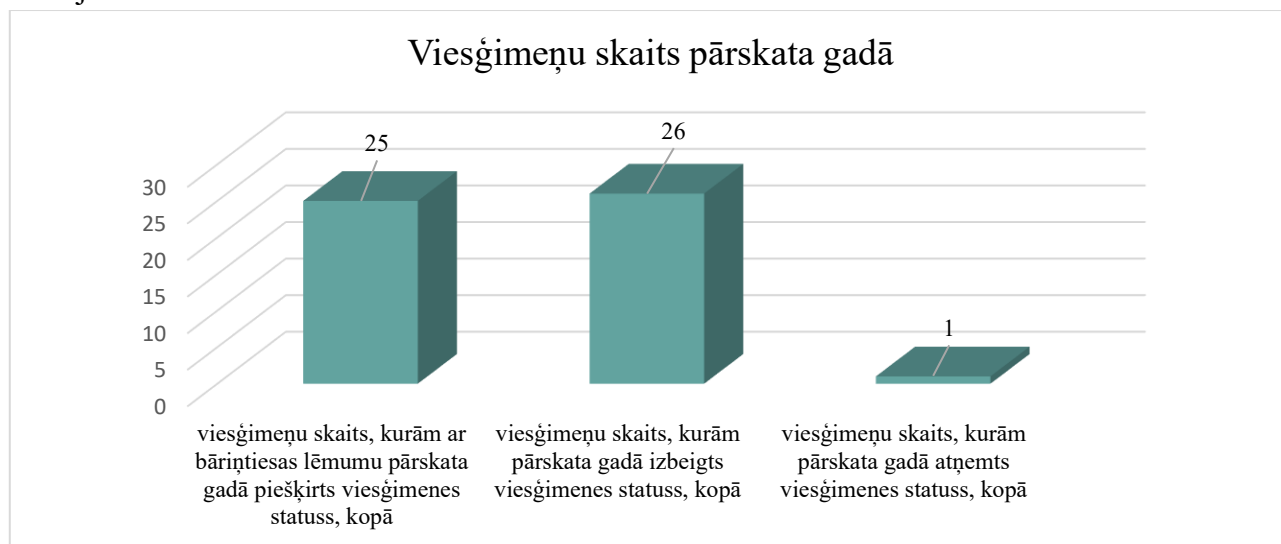
mazinātu aprūpētāja maiņu, kā arī nepieciešams stiprināt ģimeniskās ārpusģimenes aprūpes formas kā primāro un ilgtspējīgāko risinājumu bērna labklājībai.

Centrs ir sagatavojis un publicējis tematisko pārskatu par aprūpētāja maiņas ietekmi uz ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu. Papildus sagatavots kopsavilkums, kurā par galvenajiem aspektiem ir sniegti būtiskākie secinājumi un ieteikumi speciālistiem. Ar pārskatu iespējams iepazīties Centra tīmekļvietnē: <https://www.bac.gov.lv/lv/tematiskais-parskats-par-aprupetaja-mainas-ietekmi-uz-arpusgimenes-aprupe-esoso-bernu>

2.13. Viesģimeņu skaits, kurām ar bāriņtiesas lēmumu pārskata gadā piešķirts viesģimenes statuss

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likumu viesģimene ir persona vai laulātie, kas uz laiku savā dzīvesvietā uzņem bērnu no aprūpes institūcijas vai kontaktējas ar viņu institūcijā⁴⁵. Lai to varētu darīt, ģimenei jābūt piešķirtam viesģimenes statusam⁴⁶, un aprūpes institūcijai jāpārliedz par ģimenes spēju sniegt šim bērnam nepieciešamo atbalstu un atbilstoši bērna vajadzībām viņu aprūpēt un uzraudzīt. Bāriņtiesu dati liecina, ka viesģimeņu skaits joprojām samazinās, neskatoties uz to, ka 2025. gadā viesģimenes statuss piešķirts 25 personām vai laulātajiem – par 10 vairāk nekā 2024. gadā. Statuss izbeigts lielākam viesģimeņu skaitam – 26 personām vai laulātajiem un atņemts pārkāpumu dēļ vienai personai vai laulātajiem⁴⁷ (sk. 41. diagrammu). Līdz ar to, neskatoties uz to, ka 2025. gadā viesģimenes statuss piešķirts lielākam personu skaitam nekā iepriekšējā gadā, kopējais viesģimeņu skaits neveido pozitīvu pieauguma tendenci, jo statusa izbeigšanas un atņemšanas gadījumu skaits pārsniedz jaunpiešķirto statusu skaitu. Kopā Latvijā uz 2025. gada 31. decembri bija **118 viesģimenes**. Šis rādītājs statistikas veidlapā izdalīts, ņemot vērā statistikas veidlapas precizējumus, jo iepriekšējo gadu statistikā viesģimeņu kopskaits netika atsevišķi norādīts. Līdz ar to dati nav salīdzināmi ar iepriekšējo gadu rādītājiem.

No apkopotās informācijas konstatējama nepieciešamība pašvaldībām un ārpusģimenes aprūpes atbalsta centriem aktīvāk informēt sabiedrību par iespēju kļūt par viesģimeni, kas bērniem, kuri ilgstoši uzturas aprūpes institūcijās, sniegtu iespēju iepazīt ģimenisku vidi un attiecības, attīstīt sadzīves prasmes un gūt pozitīvu sociālo pieredzi. Tāpat būtu vēlams veicināt arī aprūpes iestāžu lielāku atvērtību sabiedrībai, piemēram, veidojot drošus un pārdomātus sadarbības un iesaistes formātus, lai sekmētu sabiedrībā pastāvošo stereotipu mazināšanos par ārpusģimenes aprūpē esošajiem bērniem.

41. diagramma

⁴⁵ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 1. panta 15. punkts;

⁴⁶ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 45.3 pants;

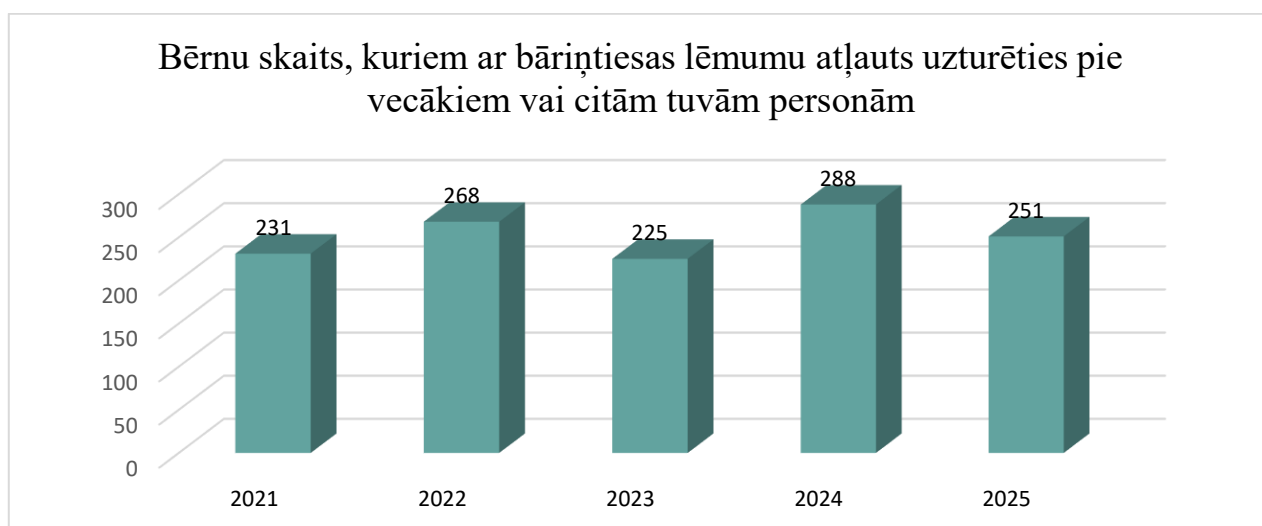
⁴⁷ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 45.3 panta 3¹. punkts;

2.14. Ārpusģimenes aprūpē esoša bērna saskarsme ar vecākiem un citām personām pārskata gadā

Saskaņā ar Civillikuma 181. pantu, bērnam un vecākiem ir savstarpējas tiesības un vecākiem arī pienākums uzturēt personiskas attiecības un kontaktus, arī tad, ja bērns nedzīvo ģimenē. Šīs tiesības attiecas arī uz brāļiem, māsām, vecvecākiem un citiem tuviem cilvēkiem, ja tas atbilst bērna interesēm.

Būtiska iespēja veicināt sekmīgāku bērna atgriešanos bioloģiskajā ģimenē ir viņa uzturēšanās pie vecākiem, radniekiem vai personām, ar kurām bērns iepriekš ilgstoši dzīvojis kopā, pamatojoties uz bāriņtiesas lēmumu. Minētais ļauj pakāpeniski atjaunot attiecības, bērnam piedalīties ģimenes dzīves būtiskās norisēs (piemēram, svētku dienu svinēšana, ģimenei nozīmīgu notikumu atzīmēšana), kā arī vērtēt vecāku spēju praktiskā bērna aprūpē.

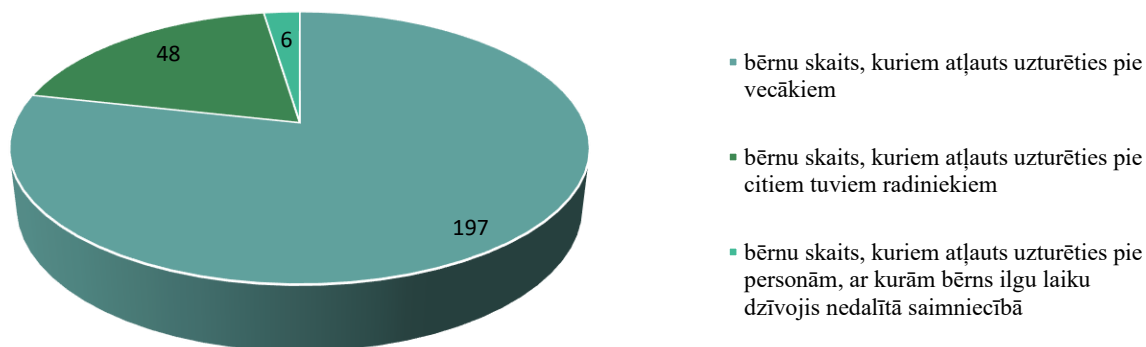
42. diagrammas dati rāda, ka bērnu īpatsvars, kuri ar bāriņtiesas lēmumu uzturas pie tuviniekiem, samazinās – no 5,4% (288 bērni) 2024. gadā līdz 4,8% (251 bērns) 2025. gadā no visiem bērniem, kam nodrošināta ārpusģimenes aprūpe.

42. diagramma

2025. gadā bāriņtiesas attiecīgus lēmumus bija pieņēmušas par **251 bērnu**, no kuriem 197 bērni uzturējās pie vecākiem, 48 bērni pie citiem radniekiem un seši bērni pie citām personām, ar kurām bērns dzīvojis nedalītā saimniecībā (sk. 43. diagrammu).

Bērnu skaits, kuriem ar bāriņtiesas lēmumu atļauts uzturēties pie vecākiem vai citām tuvām personām

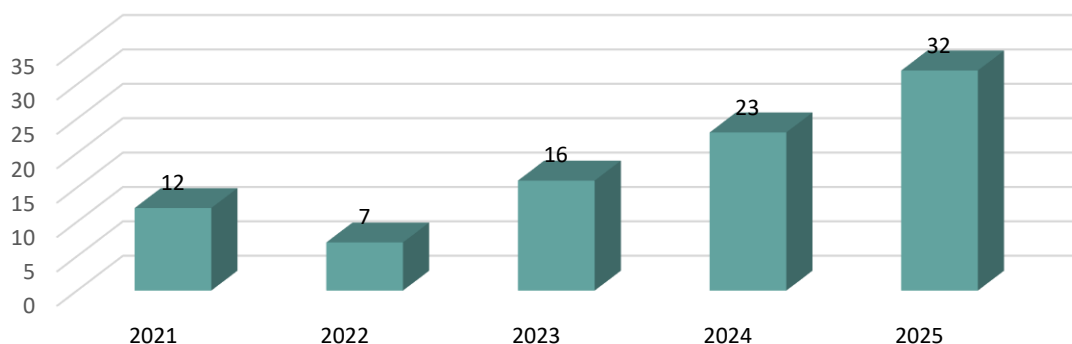

43. diagramma

Bērnam ārpusģimenes aprūpē ir tiesības uz kontaktu ar tuviniekiem, ja tas nekaitē viņa drošībai vai attīstībai.⁴⁸ Ja tiek konstatēti riski, bāriņtiesa var pieņemt lēmumu par šo kontaktu ierobežošanu⁴⁹. 44. diagrammas dati rāda, par būtisko šādu lēmumu skaita pieaugumu – 2025. gadā bāriņtiesas ierobežojumu kontaktiem ar bērna radniekiem vai citām tuvām personām, noteikušas 32 personām, kas ir vairāk nekā četrkārtīgs pieaugums salīdzinājumā ar 2022. gadu.

Centrs uzsver, ka bērna saskarsmes ar vecākiem vai citām personām nodrošināšanā īpaši rūpīgi jāizvērtē, vai saskarsme var apdraudēt bērnu, īpaši, ja vardarbība ir bijis iemesls bērna izņemšanai no ģimenes. Šādos gadījumos būtiski ievērot bērna labākās intereses un novērst atkārtotu traumatizāciju.⁵⁰ Vienlaikus, tā kā statistikas dati neatspoguļo lēmuma pamatojumus, nav iespējams detalizētāk noteikt, vai personisku attiecību un tiešu kontaktu uzturēšanas tiesību ierobežošana noteikta tādēļ, ka tā kaitē bērna veselībai, attīstībai un drošībai vai arī rada draudus aizbildņiem, audžuģimenēm, bērnu aprūpes iestāžu darbiniekiem vai citiem bērniem.

Personu skaits, attiecībā uz kurām bāriņtiesa pieņēmusi lēmumu par personisku attiecību un tiešu kontaktu uzturēšanas tiesību ierobežošanu ar ārpusģimenes aprūpē esošu bērnu

44. diagramma

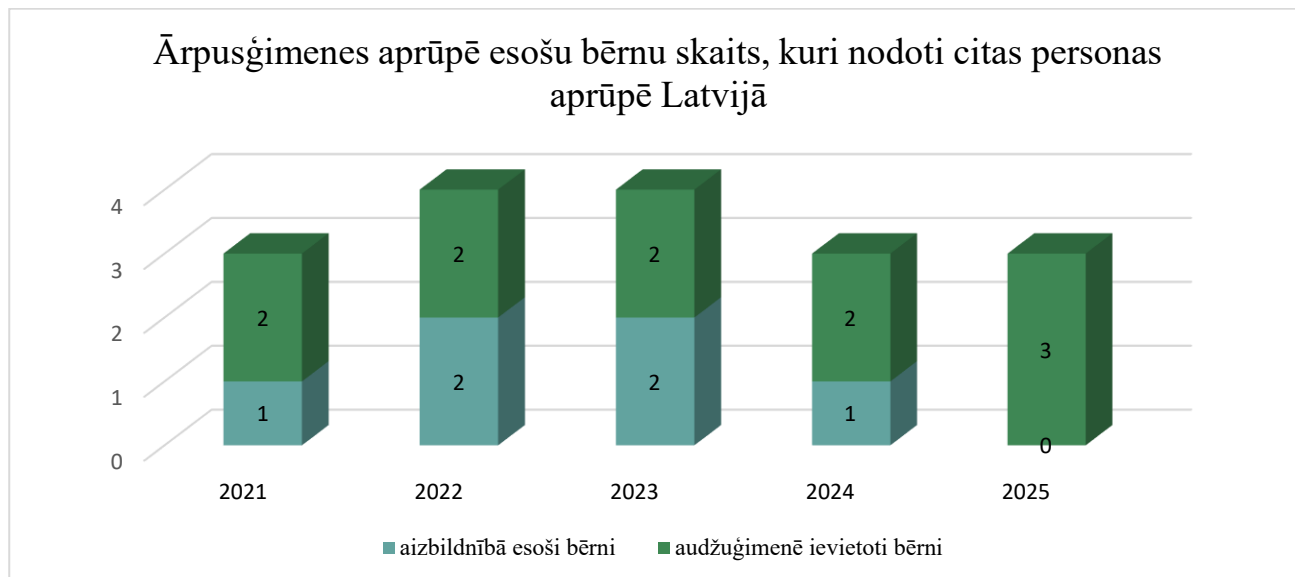
⁴⁸ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 33. pants;

⁴⁹ Bāriņtiesu likuma 39. panta trešo daļu;

⁵⁰ Rokasgrāmata bāriņtiesām 3. sējums, 2.5.1.3. sadaļa "Bāriņtiesas kompetence saskarsmes ierobežošanā";

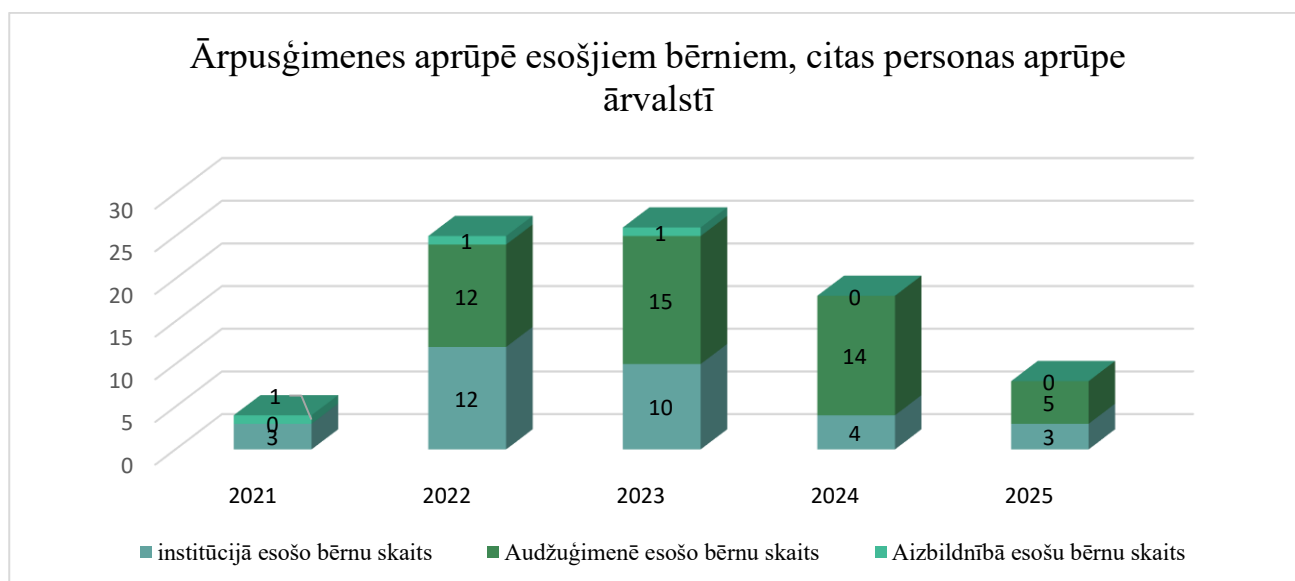
2.15. Ārpusģimenes aprūpē esoša bērna nodošana citas personas aprūpē Latvijā un ārvalstīs pārskata gadā

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 45.² pantu, aizbildnis vai audžuģimene var uz laiku nodot bērnu citas personas aprūpē Latvijā, ja bāriņtiesa atzinusi, ka tas atbilst bērna interesēm. 2025. gadā šādi aprūpē nodoti 3 bērni – visi bērni no audžuģimenēm (sk. 45. diagrammu). Pēdējo piecu gadu periodā nav vērojamas būtiskas izmaiņas šajā statistiskajā rādītājā.

45. diagramma

Bērnu nodošana uz laiku aprūpei ārvalstīs arī iespējama ar bāriņtiesas piekrišanu un pozitīvu atzinumu no attiecīgās valsts bērnu tiesību aizsardzības iestādes⁵¹. 2025. gadā ārvalstīs aprūpē nodoti 8 bērni – 5 no audžuģimenēm un 3 no aprūpes institūcijām (sk. 46. diagrammu). Turpinās samazinājums gan bērnu skaitā, gan to sadalījumā pēc nodrošinātā ārpusģimenes aprūpes veida.

46. diagramma

⁵¹ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 45.³ panta otrās un 2.¹ daļas prasības;

3. Lēmumi par turpmāko aprūpi – ģimenes atkal apvienošanās, aizgādības tiesību atņemšana un adopcija

Bērnā smagā dzīves situācijā, kad aizgādības tiesības ir tikušas pārtrauktas, ir īpaši svarīgi pēc iespējas ātrāk rast stabilu un drošu ilgtermiņa risinājumu viņa tālākajai dzīvei. Neatkarīgi no tā, vai tā ir ģimenes atkalapvienošanās, bērna aizgādības tiesību atņemšana tiesā vai adopcija, būtiski ir nodrošināt bērna labāko interešu ievērošanu ilgtermiņā. Ilgstoša nenoteiktība var radīt bērnam papildu stresu un apdraudēt viņa emocionālo attīstību, tāpēc lēmumiem šādos gadījumos jābūt gan pārdomātiem, gan savlaicīgi pieņemtiem.

3.1. Pārtraukto aizgādības tiesību atjaunošana ar bāriņtiesas lēmumu

Bērna atgriešana ģimenē un pārtraukto aizgādības tiesību atjaunošana ir viens no galvenajiem mērķiem, tādējādi, pēc tam, kad pieņemts lēmums par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu, bāriņtiesa nekavējoties informē pašvaldības sociālo dienestu⁵², kas kopā ar citām pašvaldības institūcijām, bērna vecākiem un, ja nepieciešams, bērna tiesību aizsardzības iestādēm, izstrādā ģimenes atbalsta un palīdzības programmu. Bērna ārpusģimenes aprūpes laikā pašvaldība sniedz izglītojošu, sociālu un citu palīdzību bērna vecākiem, lai sekmētu bērna atgriešanu ģimenē.⁵³

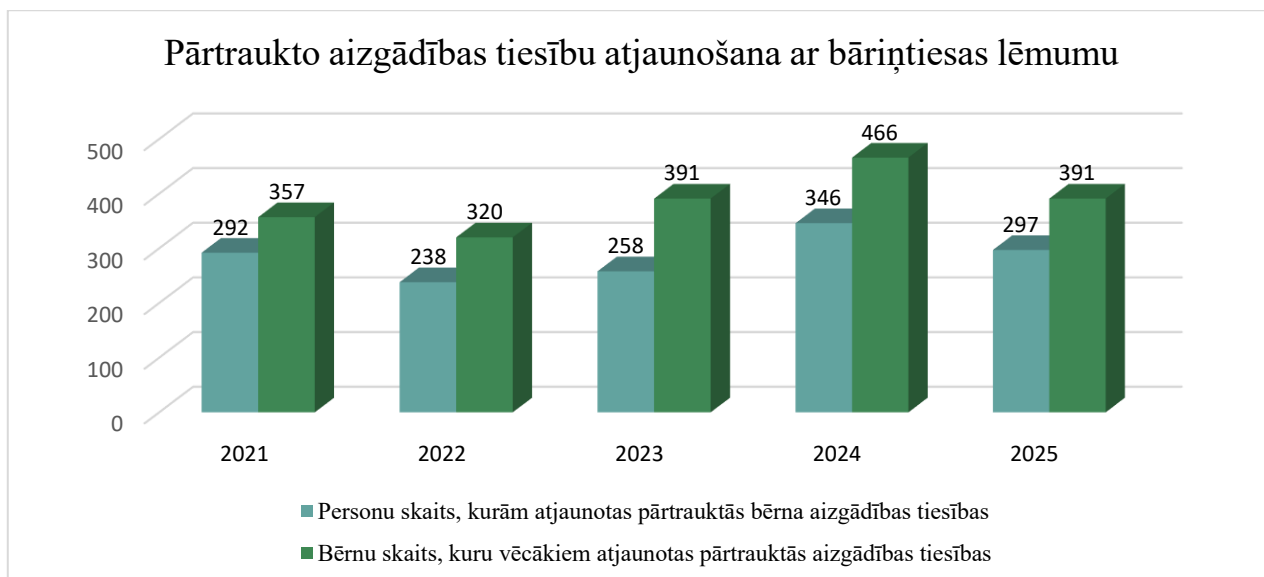
Bāriņtiesa, pieņemot lēmumu par aizgādības tiesību pārtraukšanu, rakstiski informē vecākus par pienākumu sadarboties ar sociālo dienestu un citām institūcijām, lai sekmētu bērna atgriešanos ģimenē⁵⁴. Pašvaldības institūcijas veic darbības savas kompetences ietvaros, lai palīdzētu vecākiem pēc iespējas ātrāk novērst apstākļus, kas bija pamats aizgādības tiesību pārtraukšanai, un bērns varētu atgriezties vecāku aprūpē.

Bāriņtiesu sniegtā informācija liecina, ka 2025. gadā pārtrauktās aizgādības tiesības tika atjaunotas **297 personām**, no tām 181 mātei un 116 tēviem, vecāku aprūpē atgriezās **391 bērns** (sk. 47. diagrammu). Dati iezīmē svārstīgu aizgādības tiesību atjaunošanas dinamiku ar izteiktu kāpumu 2024. gadā, kam sekojis samazinājums 2025. gadā. Vienlaikus jāņem vērā, ka 2024. gadā arī bija izteikts pieaugums vecāku skaitā, kuriem pārtrauktas aizgādības tiesības.

⁵² Bēru tiesību aizsardzības likuma 27. panta piektajā daļā;

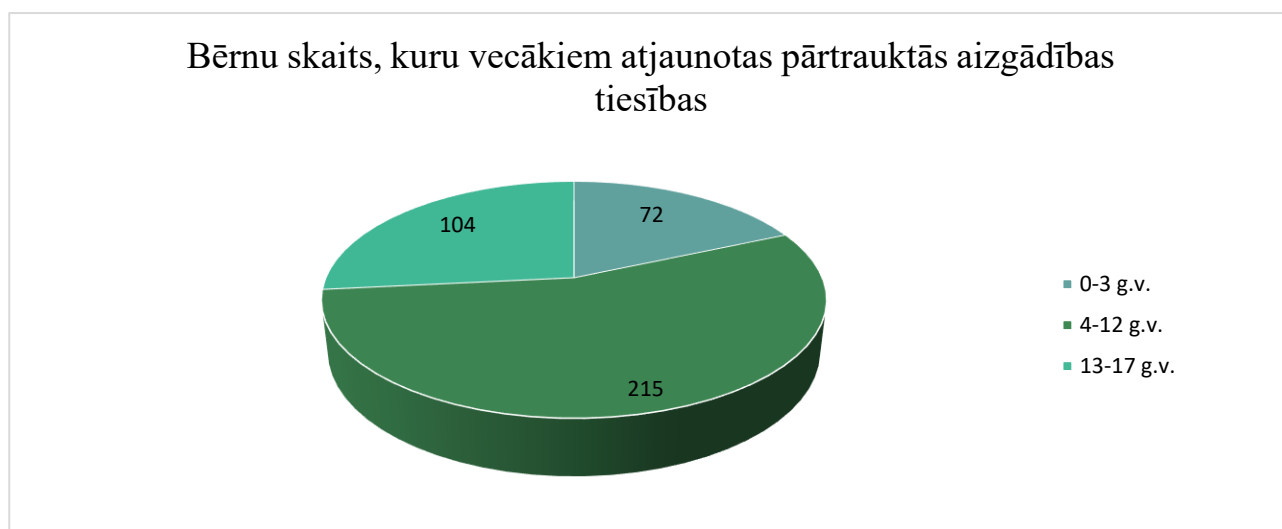
⁵³ Bēru tiesību aizsardzības likuma 44. panta pirmā daļā;

⁵⁴ Bāriņtiesu likuma 22. panta otrā daļā;

47. diagramma

Visvairāk ģimenē atgriezušies bērni vecumā no 4 līdz 12 gadiem (55% no visiem bērniem, kuru vecākiem atjaunotas pārtrauktās bērnu aizgādības tiesības (sk. 48. diagrammu), kas skaidrojams ar to, ka tieši šīs vecuma grupas bērni arī visvairāk tiek šķirti no bioloģiskās ģimenes.

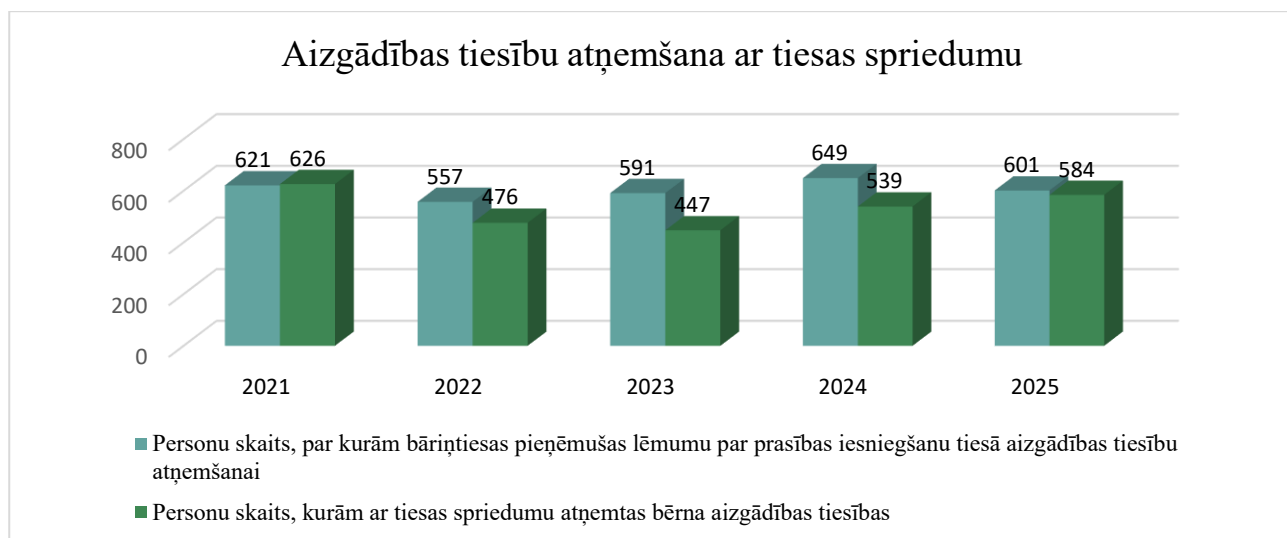
48. diagramma

Jāņem vērā, ka bērna aizgādības tiesību atjaunošanas gadījumi var būt saistīti ar personām, kurām tās pārtrauktas nevis pārskata gadā, bet iepriekšējos gados, tādēļ šos gadījumus nav iespējams tieši salīdzināt viens pret vienu konkrētā pārskata gada ietvaros.

3.2. Aizgādības tiesību atņemšana ar tiesas spriedumu

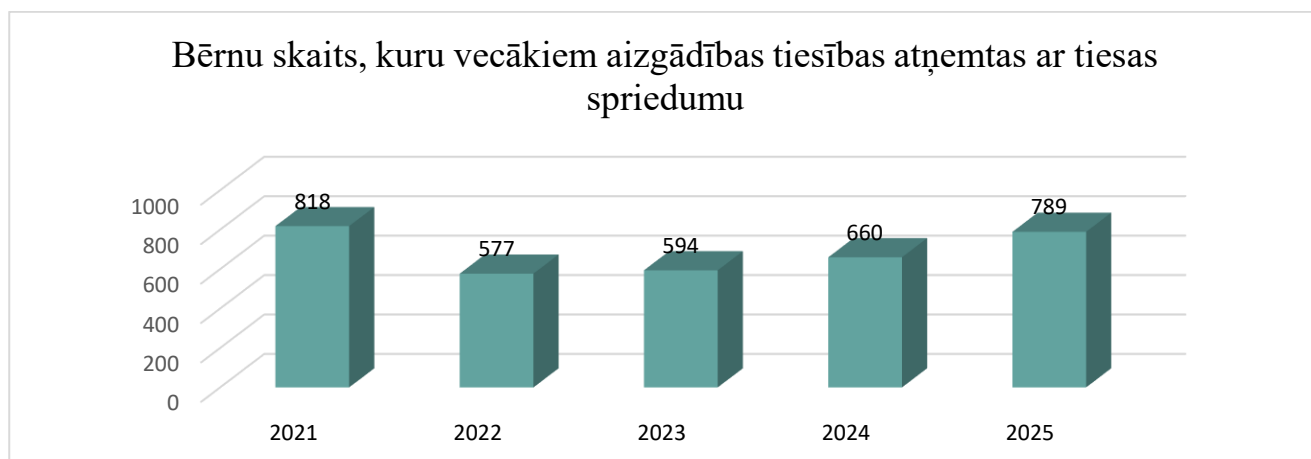
Tiesa var pieņemt lēmumu par bērna aizgādības tiesību atņemšanu, ja vecāks apdraud bērna dzīvību vai veselību, ļaunprātīgi izmanto savas tiesības vai nenodrošina pienācīgu aprūpi. Ja gada laikā pēc aizgādības tiesību pārtraukšanas tās nav iespējams atjaunot, bāriņtiesa lemj par prasības celšanu tiesā, izņemot gadījumus, kad tas nav iespējams vecāka neatkarīgu iemeslu dēļ⁵⁵. Bāriņtiesa var vērsties tiesā arī pirms likumā noteiktā gada termiņa, ja vecāki neveic aktīvas darbības problēmu risināšanā, neizrāda interesi par bērnu vai ir konstatēta smaga vardarbība un nolaidība.

Ik gadu būtiski augsts rādītājs ir personu skaits, par kurām bāriņtiesas lēmuma celt prasību tiesā par aizgādības tiesību atņemšanu — pieņemti lēmumi par **601 personām**. 2024. gadā ievērojami pieauga ar tiesas spriedumu atņemto aizgādības tiesību gadījumu skaits un 2025. gadā skaits turpināja pieaugt – **aizgādības tiesības atņemtas 584 personām** (sk. 49. diagrammu).

49. diagramma

2025. gadā aizgādības tiesības tiesa **atņēmusi** vecākiem attiecībā uz **789 bērniem**. Pēc ievērojama krituma 2022. gadā, turpmākajos gados vērojams pakāpenisks un stabils aizgādības tiesību atņemšanas gadījumu skaita pieaugums, 2025. gadā gandrīz sasniedzot 2021. gada līmeni (sk. 50. diagrammu).

50. diagramma

⁵⁵ Civillikuma 203. pants;

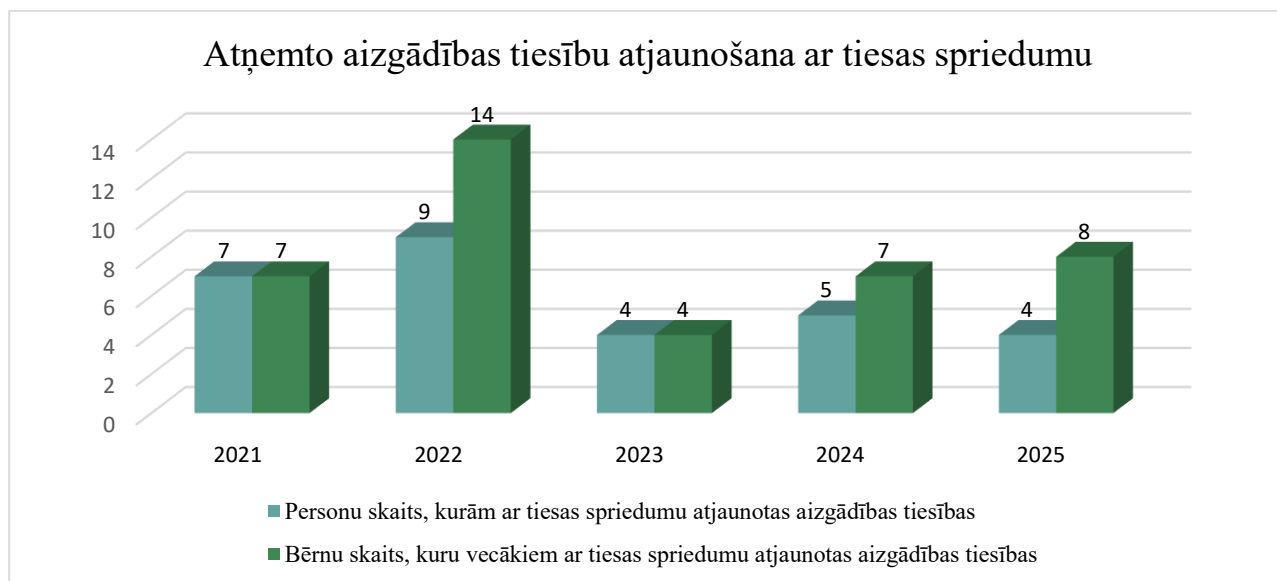
2025. gada statistikas dati iezīmē pretējas dinamikas divos procesos, kas seko bērna šķiršanai no ģimenes. Brīdī, kad bērns atrodas ārpusģimenes aprūpē, sistēma virzās pa vienu no diviem ceļiem – bērna drošu atgriešanu ģimenē vai aizgādības tiesību galīgu atņemšanu tiesas ceļā. Pārskata gadā konstatēts, ka bērnu skaits, kuru vecākiem tiesības tiek atņemtas ar tiesas spriedumu, ir pieaudzis par 19% (sk. 50. diagrammu), turpretī to bērnu skaits, kuri atgriežas vecāku aprūpē ar bāriņtiesas lēmumu, ir samazinājies par 19% (sk. 47. diagrammu).

Šī tendence liecina, ka samazinās vecāku skaits, kuri veic darbības sava bērna pārtraukto aizgādības tiesību atjaunošanai, jo tiesā galējais lēmums par bērna aizgādības tiesību atņemšanu tiek pieņemts aizvien biežāk. Minētie statistiskie rādītāji iezīmē nepieciešamību vērtēt, vai pašvaldībā pieejamie sociālie pakalpojumi, valsts nodrošinātā palīdzība atkarību ārstēšanā, veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība, sociālā atbalsta sistēmas kapacitāte u.tml. ir pietiekami, lai radītu vidi, kurā tiek veicināta vecāka motivācija un spējas novērst iemeslus, kas bijuši aizgādības tiesību pārtraukšanas pamatā un atgriežot bērnu ģimenē nodrošināt viņam drošu vidi un pilnvērtīgu aprūpi un audzināšanu.

3.3. Aizgādības tiesību atjaunošana ar tiesas spriedumu

Atbilstoši Civilprocesa likuma 244.² pantā noteiktajam, prasību lietās, kas izriet no aizgādības tiesībām, var celt bērna vecāki, aizbildņi, bāriņtiesa vai prokurors. Līdz ar to gadījumā, ja vecāks uzskata, ka ir zuduši iemesli, kuru dēļ viņam tika atņemtas bērna aizgādības tiesības, viņam ir tiesības vērsties tiesā ar attiecīgu prasības pieteikumu aizgādības tiesību atjaunošanai. Savukārt situācijās, kad bāriņtiesa uzskata, ka bērna interesēs būtu aizgādības tiesību atjaunošana vecākam, arī bāriņtiesa, pamatojoties uz Bāriņtiesu likuma 16. pantā paredzētajām bāriņtiesas tiesībām, var iesniegt tiesā prasības pieteikumus bērna interesēs.

2025. gadā bāriņtiesas nav pieņēmušas lēmumus par prasības sniegšanu tiesā bērna aizgādības tiesību atjaunošanai. Savukārt tiesa atņemtās aizgādības tiesības atjaunojusi **4 personām** (sk. 51. diagrammu) – bērnu mātēm, to aprūpē nododot 8 bērnus. Dati liecina, ka aizgādības tiesību atjaunošana ar tiesas spriedumu notiek reti un tai raksturīgas nelielas skaitliskas svārstības. Piecu gadu periodā bērnu skaits, kuru aizgādības tiesības tiesa atjaunojusi kādam no vecākiem, ir svārstījies no 4 līdz 14 bērniem gadā.

51. diagramma

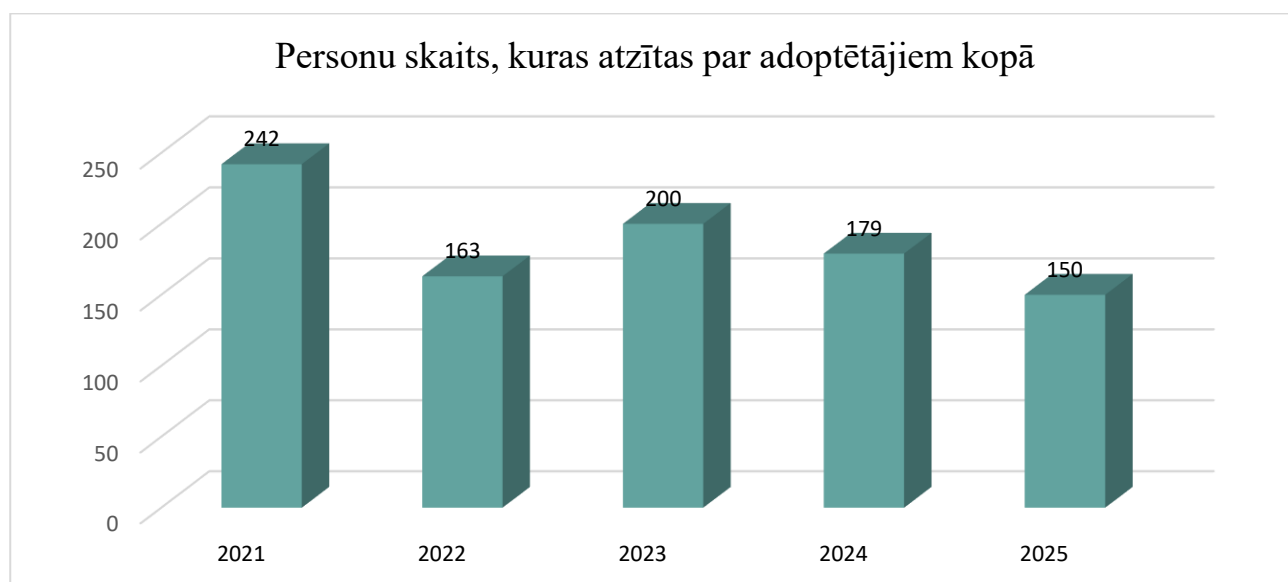
3.4. Adopcija

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 31. panta pirmajā un otrajā daļā noteikto, adopcija tiek atbalstīta, lai nodrošinātu bērnam ģimenisku vidi. Adopcijas tiesiskos pamatus nosaka Civillikums, bet kārtību – Adopcijas kārtība. Adopcijas uzdevums ir nodrošināt adoptējamiem bērniem audzināšanu ģimenē, stabilu un harmonisku dzīves vidi.⁵⁶ Adoptētais bērns iegūst laulībā dzimuša bērna statusu gan personiskajās, gan mantiskajās attiecībās attiecībā pret adoptētāju un viņa radniekiem.⁵⁷

Bāriņtiesu likuma 34. pants nosaka bāriņtiesas kompetenci, tostarp lemt par personas atzīšanu par adoptētāju, bērna nodošanu pirmsadopcijas aprūpei un adopcijas atbilstību bērna interesēm.

3.4.1. Personu skaits, kas pārskata gadā ar bāriņtiesas lēmumu atzītas par adoptētājiem

2025. gadā ar bāriņtiesas lēmumu par adoptētājiem atzītas **150 personas** (38 persona un 56 laulātie pāri), kas ir **zemākais rādītājs piecu gadu periodā**. 2025. gada dati iezīmē jaunu minimumu, nesasniedzot pat 2022. gada rādītājus un turpinot lejupslīdi, kas sākās pēc īslaicīga pieauguma 2023. gadā (sk. 52. diagrammu).

52. diagramma

Analizējot detalizētāk datus par personu atzīšanu par adoptētājiem 2025. gadā, secināms, ka:

- Adoptētāja statusu ieguva 38 personas – 21 sieviete un 17 vīrieši;
- Adoptētāja statuss piešķirts 56 laulātiem pāriem (112 personas);
- Vēlmi adoptēt savā aizbildnībā esošu bērnu izteica 3 personas un 15 laulātie pāri;
- Savā audžuģimenē ievietotu bērnu adoptēt vēlējās 6 personas un 8 laulāti pāri, kuriem piešķirts audžuģimenes statuss;
- Otra laulāto bērnu adoptēt vēlējās 16 personas (15 – vīrieši un 1 sievietes);
- Ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu adoptēt vēlējās 33 laulāti pāri.

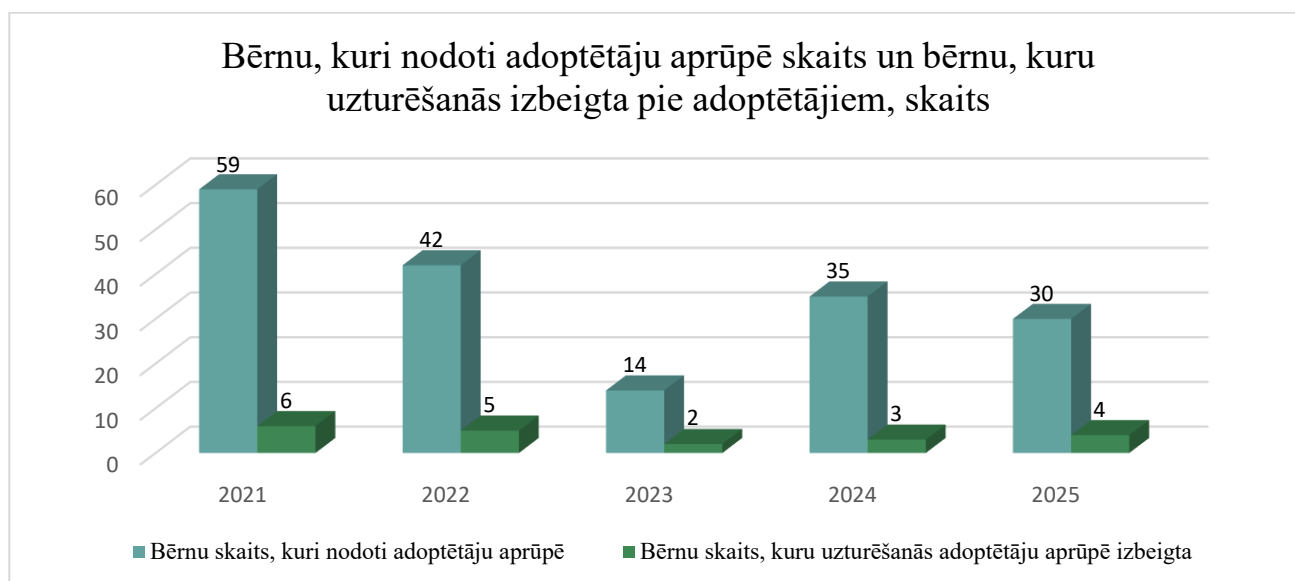
⁵⁶ Ministru kabineta 2018. gada 30. oktobra noteikumu Nr. 667 "Adopcijas kārtība" 2. punkts

⁵⁷ Civillikuma 173. pants

3.4.2. Bērnu skaits, par kuriem bāriņtiesa pārskata gadā pieņēmusi lēmumus attiecībā uz adopciju

Saskaņā ar Civillikumu, nepilngadīga bērna adopcija ir atļauta, ja tā ir bērna interesēs. Adopcijas kārtības 49. punkts nosaka, ka bāriņtiesa aprūpes termiņa beigās apkopo ģimenes izpētes rezultātus un pieņem lēmumu par adopcijas atbilstību bērna interesēm. Ārpusģimenes aprūpē esošam bērnam adopcija iespējama, ja viņš pirms adopcijas apstiprināšanas ir bijis adoptētāja aprūpē un ir konstatēta piemērotība un savstarpējā saderība un piesaistes veidošanās starp bērnu un adoptētāju.

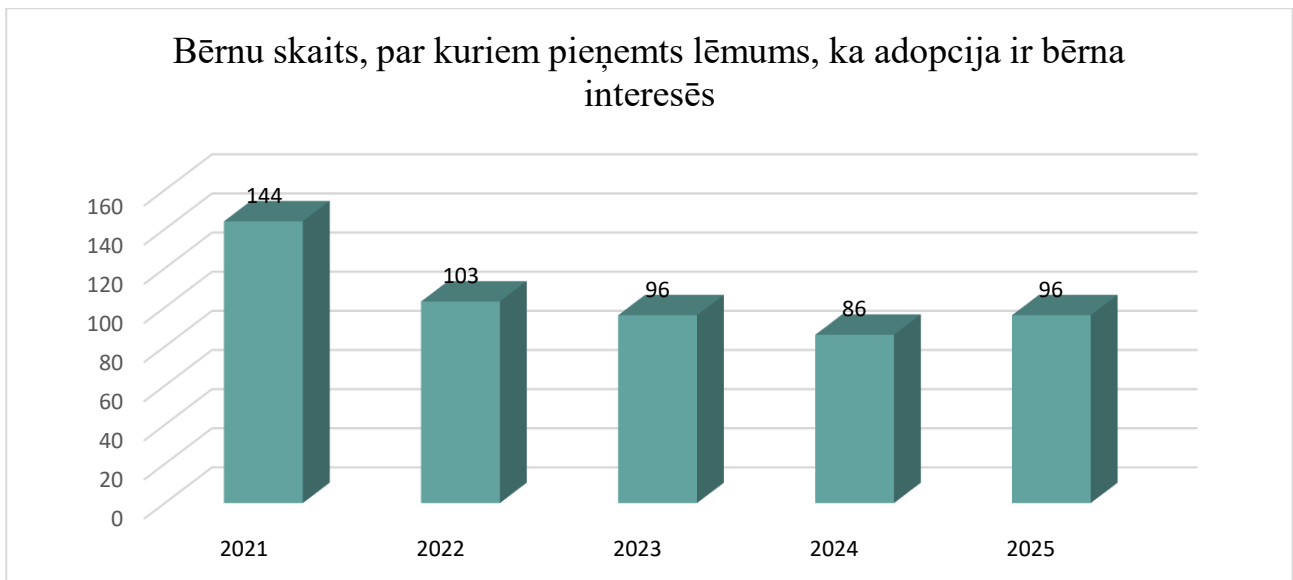
2025. gadā bērnu skaits, kuri nodoti adoptētāju aprūpē – 30 bērni, ir samazinājies salīdzinājumā ar 2024. gadu (sk. 53. diagrammu). 2025. gadā visvairāk pirmsadopcijas aprūpē nonāca bērni vecumā līdz 3 gadiem (15 bērni) un bērni vecumā no 4 – 12 gadiem (15 bērni). Vecumā virs 13 gadiem bērni pirmsadopcijas aprūpē netika nodoti.

53. diagramma

Katru gadu ir gadījumi, kad bērna uzturēšanās adoptētāja aprūpē tiek izbeigta. Tas var notikt, ja adoptētājs atsakās no bērna vai bāriņtiesa secina, ka starp bērnu un adoptētāju ģimeni nav izveidojies pietiekams kontakts, lai attiecības kļūtu patiesi ģimeniskas. Tāpat bērns var mainīt savu viedokli un atteikties no adopcijas. 2025. gadā uzturēšanās adoptētāja ģimenē **pārtraukta 4 bērniem** (sk. 53. diagrammu), trīs bērniem vecumā līdz 3 gadiem un vienam bērnam vecumā no 4 līdz 12 gadiem. Lai mazinātu potenciālo bērna pakļaušanu emocionāli negatīvai pieredzei, pirms bērna nodošanas adoptētāja aprūpē jānotiek rūpīgai iepazīšanai un saderības izvērtēšanai.

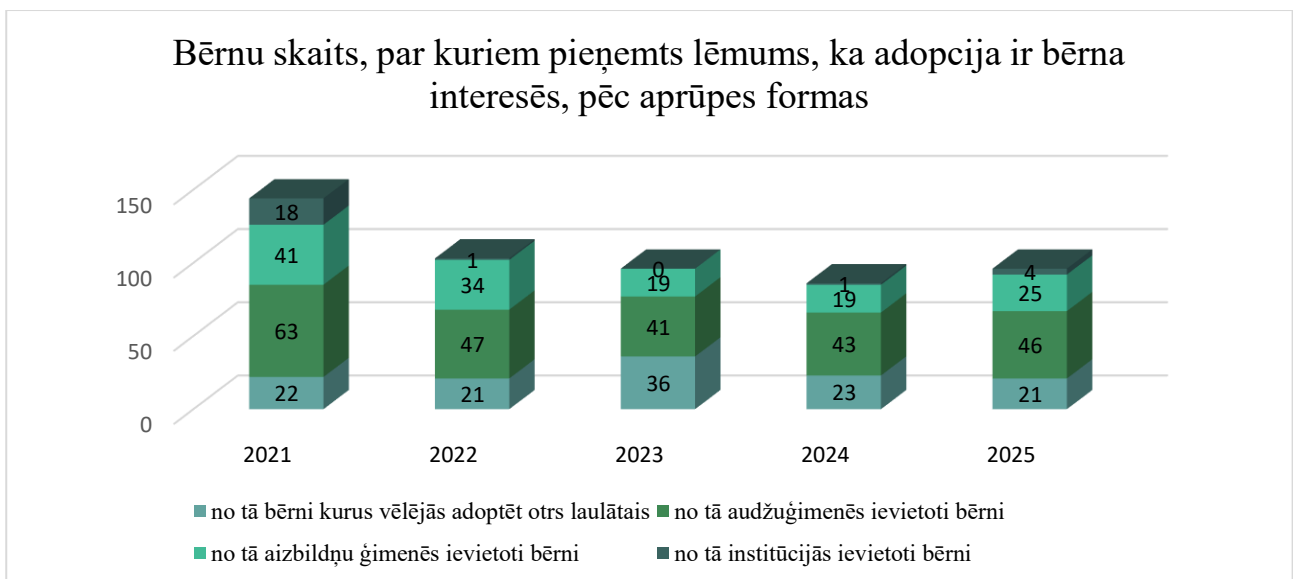
54. diagrammā redzams, ka pēdējo četru gadu laikā bija samazinājies to bērnu skaits, par kuriem pieņemts lēmums, ka adopcija ir bērna interesēs, bet 2025. gadā skaits pieauga: 2021. gadā – 144 bērni, 2022. gadā – 103 bērni, 2023. gadā – 96 bērni, 2024. gadā – 86 bērni, bet 2025. gadā – 96 bērni.

54. diagramma

Šādu lēmumu īpatsvars pieaudzis gan attiecībā uz aizbildnībā esošajiem bērniem, gan bērniem, kuri ievietoti audžuģimenēs vai aprūpes institūcijās. Vidēji 22 bērniem ik gadu tiek pieņemts pozitīvs lēmums par adopciju, ja adoptētājs ir bērna vecāka otrs laulātais.

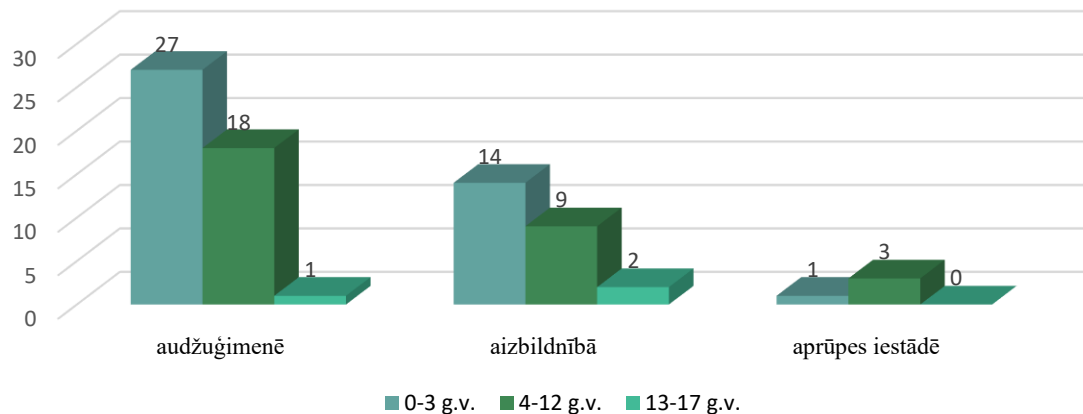
Bāriņtiesu sniegtie dati rāda, ka šādi lēmumi visbiežāk tiek pieņemti attiecībā uz bērniem audžuģimenēs un visretāk – bērniem institūcijās: pārskata gadā šāds lēmums pieņemts par 46 bērniem no audžuģimenēm un tikai par 4 bērniem no aprūpes institūcijām (skat. 55. diagrammu).

55. diagramma

Jānorāda, ka lēmumi par to, ka adopcija ir ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu interesēs, kā katru gadu, visvairāk tiek pieņemti attiecībā uz jaunākajiem bērniem – uz 42 bērniem vecumā līdz 3 gadiem, uz 30 bērniem vecumā no 4 līdz 12 gadiem, savukārt vecumposmā no 13 līdz 17 gadiem tikai attiecībā uz 3 bērniem (sk. 56. diagrammu).

Bērnu vecums par kuriem 2025. gadā pieņemts lēmums, ka adopcija ir bērnu interesēs

56. diagramma

Bāriņtiesa saskaņā ar Adopcijas kārtības 63. punktu lemj par bērna adopciju uz ārvalstīm. Par adopciju uz ārvalstīm tiek lemts tad, kad bāriņtiesa ir izvērtējusi iespējas bērnam atgriezties pie bioloģiskajiem vecākiem, aizbildnībā vai tikt adoptētam Latvijā un konstatējusi, ka tas nav iespējams. Lēmumi par adopciju uz ārvalstīm pēdējo trīs gadu laikā nav pieņemti.

Tas ir saistīts ar izmaiņām Bērnu tiesību aizsardzības likumā, kas stājās spēkā 2022. gadā un nosaka, ka bērnu varēs adoptēt tikai uz valstīm, kam ir saistoša Hāgas konvencija un Bērnu tiesību konvencija, un kas ir noslēgušas divpusējus līgumus ar Latviju. Šie grozījumi ierobežo adopciju uz ārvalstīm, kurām nav attiecīgu tiesisko saistību, piemēram, ASV, kurā iepriekš bija augsts adopcijas gadījumu skaits.⁵⁸

⁵⁸ <https://lvportals.lv/skaidrojumi/337075-adopcija-uz-arvalstim-kada-ir-bijusi-situacija-pedejos-piecos-gados-2022>

4. Pārskats par nepilngadīgām personām bez pavadības (trešās valsts valstspiederīgie vai bezvalstnieki) lietām

Patvēruma likuma 1. panta 7. punktā noteikts, ka nepilngadīga persona bez pavadības ir trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas jaunāks par 18 gadiem un atrodas vai palicis Latvijas Republikā bez tādas personas pavadības, kura ir par viņu atbildīga saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem ģimenes tiesību jomā, (tēvs, māte, aizbildnis) līdz brīdim, kad atbildīgā persona atsāk pildīt pienākumu pret viņu. Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 74. pantu un Bērnu tiesību konvencijas 22. pantu šādām personām jānodrošina aizsardzība un aprūpe, arī gadījumos, ja tās atzītas par bēgļiem vai personām ar alternatīvo statusu.

Patvēruma likuma 6. un 7. pants paredz, ka patvēruma procedūras laikā nepilngadīgo bez pavadības pārstāv bāriņtiesa vai tās iecelta persona. Bāriņtiesa nekavējoties lemj par aizbildņa iecelšanu, primāri nodrošinot aprūpi pie aizbildņa vai audžuģimenē.

Rādītājs *“nepilngadīgo personu bez pavadības skaits, kuru personiskās un mantiskās intereses un tiesības pārskata gadā pārstāvējusi bāriņtiesa, kopā”* nav summējams, jo datu uzskaitē iespējama vienas un tās pašas personas iekļaušana vairāku bāriņtiesu datos. Tas var rasties, piemēram, lietas piekritības maiņas rezultātā pārskata periodā. 2025. gadā datus par darbu ar šīs kategorijas lietām oficiālās statistikas veidlapās sniegušas 3 bāriņtiesas. Viena bāriņtiesa norādījusi 177 bērnus, otra – 82 bērnus, trešā – 8 bērnus, kuru intereses pārskata gadā tika pārstāvētas.

Savukārt 2025. gada 31. decembrī bāriņtiesu redzeslokā bija 36 nepilngadīgas personas bez pavadības. Šis rādītājs atspoguļo situāciju konkrētā datumā — gada beigās — un norāda, cik šādu bērnu lietas joprojām bija aktuālas bāriņtiesu uzraudzībā. Atšķirība starp pārskata gada laikā norādīto bērnu skaitu un gada beigās redzeslokā esošo personu skaitu skaidrojama ar to, ka daļai bērnu lietas pārskata gada laikā tika izbeigtas, daļa sasniedza pilngadību vai bijis cits iemesls lietas izbeigšanai. No 36 nepilngadīgajām personām bez pavadības 35 bija patvēruma meklētāji. Lielākā daļa — 24 bērni (visi vecuma grupā no 13 līdz 17 gadiem) — atrodas patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā un 10 nepilngadīgo izmitināšana nodrošināta aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centrā (visi vecuma grupā no 13 līdz 17 gadiem). Tikai divi bērni ir nodoti aprūpei aizbildņu ģimenēs (viens bērns, kurš nav lūdzis aizsardzību, un viens patvēruma meklētājs), savukārt audžuģimenēs un aprūpes iestādēs šajā periodā bērni nav ievietoti.

2025. gadā 74 personām ir izbeigta lieta bāriņtiesā. No tām 73 personas sasniegušas pilngadību vai Valsts robežsardze sniegusi ziņas, ka persona ir bijusi pilngadīga un vienai nepilngadīgai personai nodrošināta ģimenes atkalapvienošanās procedūra.

2025. gada 31. decembrī bezvēsts prombūtnē bija 150 nepilngadīgās personas bez pavadības (nepilngadīgo personu skaits, kuras pazudušas bez vēsts iepriekšējā periodā un bāriņtiesa nav saņēmusi informāciju par personu atrašanu vai meklēšanas pārtraukšanu), no kurām 7 pazudušas pārskata gadā.

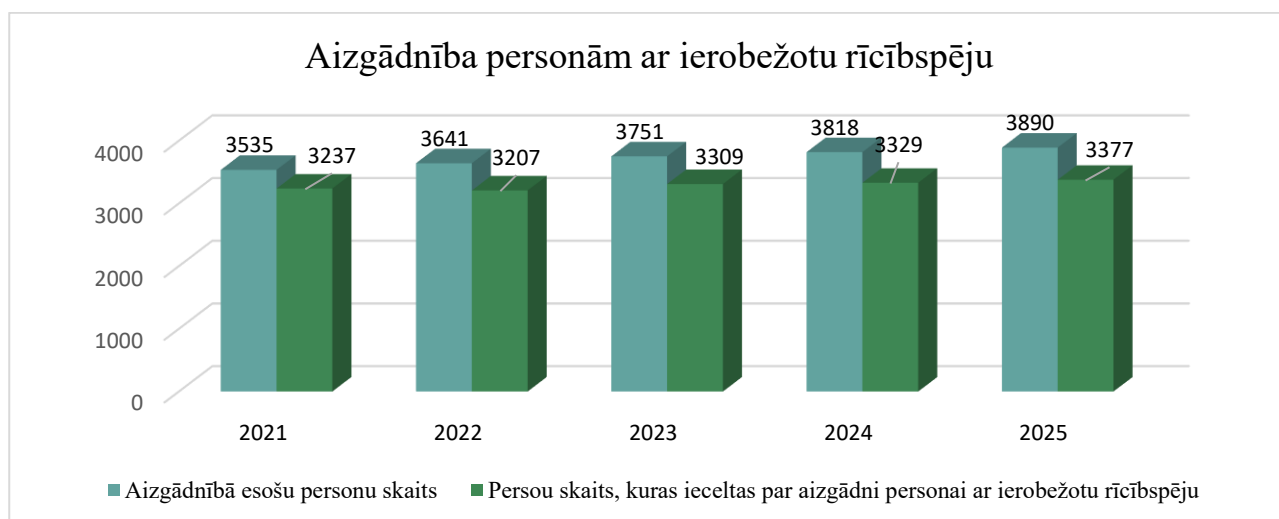
5. Pārskats par aizgādību

Normatīvie akti paredz ierobežotas rīcībspējas institūtu pilngadīgām personām gadījumos, kad persona savas veselības, dzīvesveida vai apreibinošu vielu lietošanas dēļ nespēj pilnvērtīgi rīkoties un, ja tas nepieciešams šīs personas interesēs un ir vienīgais veids, kā tās aizsargāt. Šādos gadījumos personai var tikt ierobežota rīcībspēja noteiktās jomās, kurās lēmumi tiek pieņemti kopā ar aizgādni. Ierobežojumi neskar personiskās tiesības, piemēram, tiesības laulāties, atzīt paternitāti vai adoptēt.

Rīcībspēju ierobežo ar tiesas spriedumu, bet aizgādni iecel bāriņtiesa⁵⁹. Aizgādība var tikt nodibināta arī pagaidu kārtā, ja nepieciešama personas interešu aizsardzība.⁶⁰ Tāpat bāriņtiesa var iecelt aizgādni mantojumam, pamatojoties uz notariālu aktu.

Analizējot no bāriņtiesām saņemtos datus, secināms, ka **aizgādības lietu skaits pēdējos četros gados pieaug**. 2025. gadā bāriņtiesu pārraudzībā bija **3890** personu aizgādības lietas, kurās par aizgādņiem ieceltas **3377** personas, no kurām 2772 bija personas ar ierobežotu rīcībspēju radinieki, bet 605 – citas personas (sk. 57. diagrammu).

Četru gadu periodā redzams aizgādībā esošu personu skaita pieaugums, līdz ar to būtiski palielinājusies arī bāriņtiesu iesaiste šo personu tiesību un interešu aizsardzībā, pārraugot aizgādņu darbību.

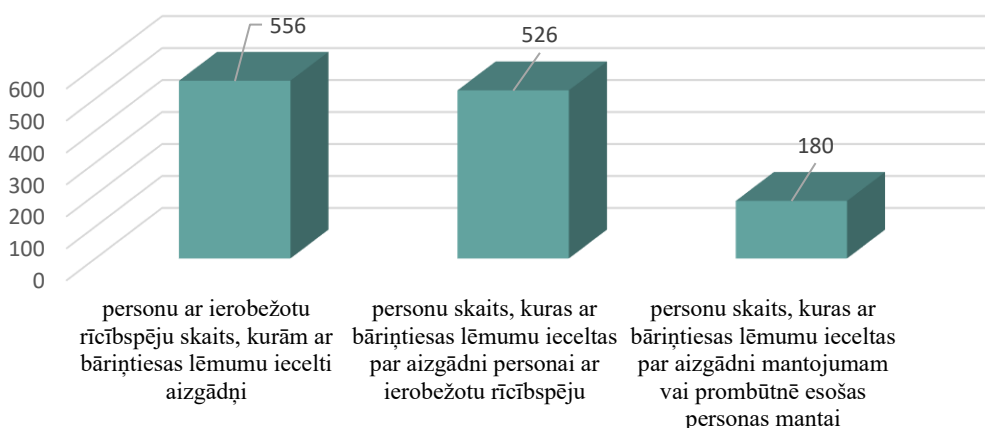
57. diagramma

2025. gadā 556 personām ar ierobežotu rīcībspēju iecelti 526 aizgādņi. 180 personas ieceltas par aizgādņiem mantojumam vai promesošas personas mantai (sk. 58. diagrammu).

⁵⁹ Civillikuma 355. pants; Bāriņtiesu likuma 40. panta pirmā daļa;

⁶⁰ Civillikuma 355. - 369. pants;

Pārskats par aizgādību 2025. gadā

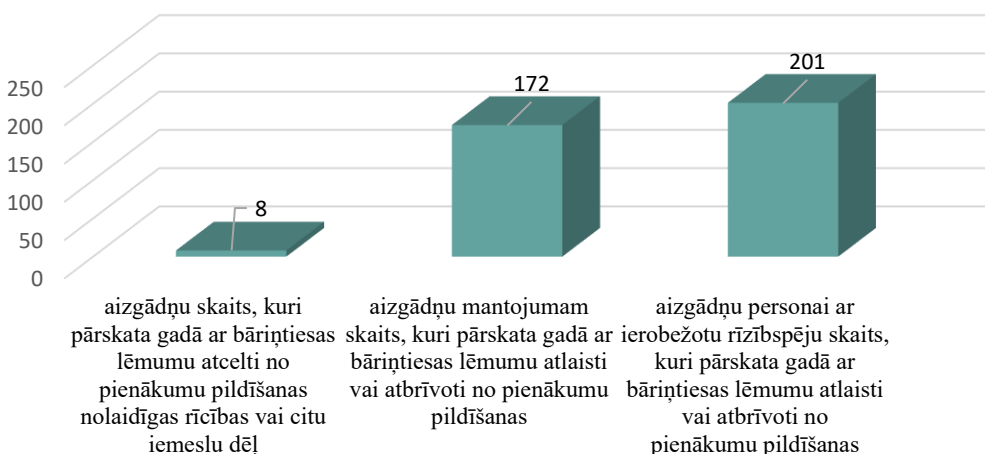

58. diagramma

Saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 41. pantu, bāriņtiesai ir pienākums uzraudzīt, kā aizgādņi pilda savus pienākumus, tostarp, vai viņi ņem vērā aizgādībā esošās personas viedokli un rīkojas tās interesēs. Gadījumos, ja tiek konstatēti pārkāpumi, bāriņtiesa var dot norādījumus vai, kā paredz minētā likuma 42. pants, atcelt aizgādņi no pienākumu pildīšanas.

2025. gadā aizgādņa pienākumu nepienācīgas izpildes dēļ atcelti 8 aizgādņi, savukārt 2024. gadā – 9 aizgādņi. Papildus tam, 373 personas 2025. gadā atbrīvotas⁶¹ no aizgādņa pienākumu pildīšanas – 201 aizgādņi personām ar ierobežotu rīcībspēju un 172 aizgādņi mantojumam vai prombūtnē esošas personas mantai (sk. 59. diagrammu).

Aizgādņu atcelšana, atlaišana vai atbrīvošana pārskata gadā

59. diagramma

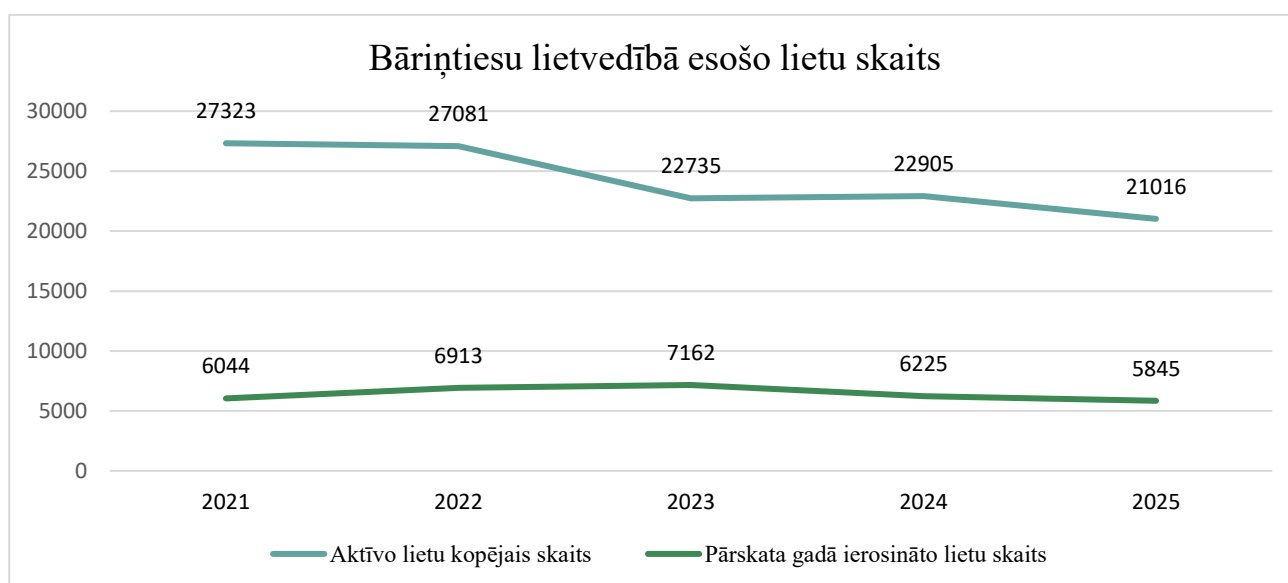
2025. gadā bāriņtiesas pārņēmušas **vienu** ārvalsts aizgādības lietu.

⁶¹ Bāriņtiesu likuma 43. pants;

6. Pārskats par bāriņtiesu lēmumiem un lietām

6.1. Bāriņtiesu lēmumu un lietu skaits un veidi

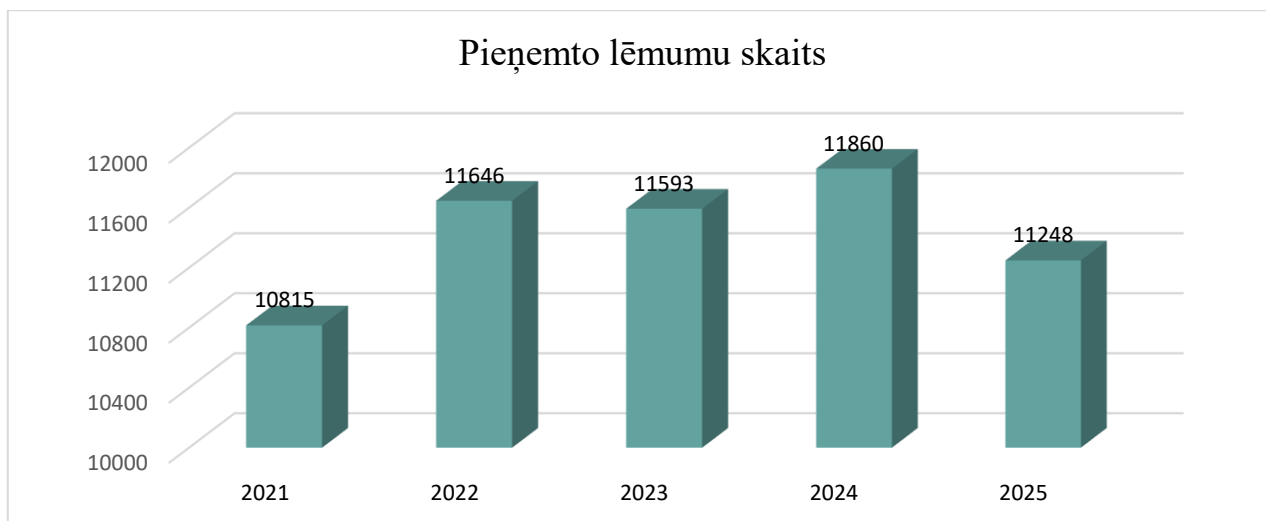
Bāriņtiesu sniegtā informācija liecina, ka 2022.-2023. gadu laikā bija novērojama kopējā lietu skaita samazināšanās, taču 2024. gadā šī tendence mainījās – lietu skaits pieauga, savukārt 2025. gadā atkal samazinājās. Jāņem vērā, ka iepriekš bāriņtiesas lietu uzskaiti veica atšķirīgi – daļa norādīja tikai aktīvās lietas, kamēr citas iekļāva arī glabāšanā esošās lietas. Līdz ar BARIS ieviešanu un aktīvāku izmantošanu arī oficiālās statistikas veidlapu aizpildē, dati tiek iegūti no sistēmā reģistrētajām lietām, tādējādi mazinot dažādas interpretācijas aktīvo lietu uzskaitē. 2025. gadā ierosināto jauno lietu skaits samazinājies – uzsāktas 5845 lietas, kas ir vairāk kā ceturta daļa no visām aktīvajām lietām (sk. 60. diagrammu).

60. diagramma

Bāriņtiesas lēmumus pieņem koleģiāli bāriņtiesas sēdē. Vienlaikus bāriņtiesas priekšsēdētājs, bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieks vai bāriņtiesas loceklis ir tiesīgs pieņemt vienpersonisku lēmumu Bāriņtiesu likuma 23. pantā noteiktajos gadījumos.

Piecu gadu periodā lēmumu skaits ir bijis svārstīgs – 2022. gadā bāriņtiesu pieņemto lēmumu skaits strauji pieauga, 2024. gadā sasniedzot augstāko rādītāju un 2025. gadā pirmo reizi pēdējo četru gadu laikā fiksēts būtisks lēmumu skaita samazinājums par 5,2% (līdz 11 248) (sk. 61. diagrammu). Lēmumu skaitu no 2022. gada ietekmēja arī nepieciešamība nodrošināt Ukrainas nepilngadīgo civiliedzīvotāju bez pavadības tiesību nodrošināšanu Latvijā, nodibinot bērniem ārkārtas aizbildnību, šīs kategorijas lietas 2025. gadā bija būtiski mazāk kā 2022. gadā. Centrs ir publicējis pārskatu par nepilngadīgiem bez vecāku pavadības Latvijas Republikā ieceļojušiem Ukrainas civiliedzīvotājiem, kuriem Latvijas Republikā nodibināta ārkārtas aizbildnība un iecelts ārkārtas aizbildnis 2025.gadā. Pārskats pieejams Centra tīmekļa vietnē <https://www.bac.gov.lv/lv/parskats-par-nepavadito-bernu-arkartas-aizbildnibu-2025gada>.

61. diagramma

Likumdevējs ir noteicis, ka bāriņtiesai jāspēj nekavējoties rīkoties, lai aizsargātu bērnu no apstākļiem, kas var apdraudēt viņa veselību un dzīvību. Tādēļ Bāriņtiesu likums paredz, ka noteiktās situācijās bāriņtiesas priekšsēdētājs, viņa vietnieks vai loceklis var pieņemt vienpersonisku lēmumu. Ja, veicot bērna dzīves apstākļu pārbaudi, tiek konstatēts būtisks apdraudējums bērna veselībai vai dzīvībai, bāriņtiesa ir tiesīga nekavējoties pieņemt vienpersonisku lēmumu par aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākiem, bērna izņemšanu no aizbildņa vai audžuģimenes, vai aizbildņa atstādināšanu no pienākumu pildīšanas, vai pirmsadopcijas aprūpes pārtraukšanu.⁶²

Tāpat, ja piespiedu kārtā bērns tiek nodots bāriņtiesai atgriešanai⁶³ valstī, kurā ir viņa pastāvīgā dzīvesvieta, bet viņu uzreiz nogādāt tur nav iespējams, bāriņtiesa var vienpersoniski pieņemt lēmumu par bērna šķiršanu no ģimenes un bērna nogādāšanu drošā vietā (piemēram, krīzes centrā), kā arī ierobežojumiem saziņā vai tikšanās ar vecākiem vai citām personām, ja tas apdraud bērna drošību vai nolēmuma izpildi.⁶⁴

Vienpersonisku lēmumu var pieņemt arī gadījumos, kad nepieciešama bērna obligātā ārstēšana vai rehabilitācija, bet bērns vai viņa likumiskais pārstāvis tam nepiekrīt vai vēlas to pārtraukt, īpaši, ja bērns cieš no atkarībām vai ir cietis no vardarbības.

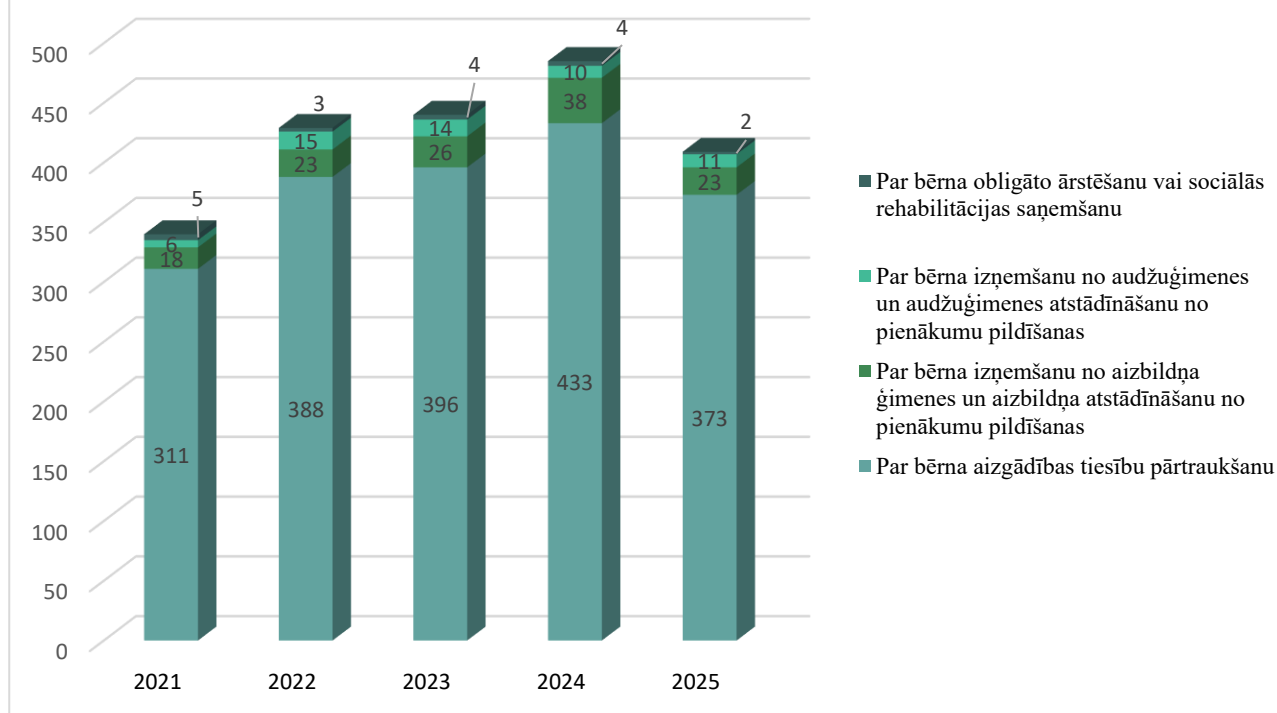
Statistikas veidlapās sniegtie dati liecina, ka pārskata gadā vienpersoniski pieņemto lēmumu skaits samazinājās (sk. 62. diagrammu). 2025. gadā pieņemti **409 vienpersoniskie** lēmumi. Lielākā daļa – 373 lēmumi pieņemti par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākiem. 2025. gadā samazinājās vienpersonisko lēmumu par bērnu izņemšanu no aizbildņa ģimenes skaits – 2024. gadā pieņemti 38 lēmumi, 2025. gadā par 15 mazāk, t.i. 23 lēmumi. 11 gadījumos bērni būtiska apdraudējuma dēļ izņemti no audžuģimenēm, kas ir par vienu gadījumu vairāk, kā iepriekšējā gadā. Divi vienpersoniskie lēmumi pieņemti par bērna obligāto ārstēšanu vai sociālās rehabilitācijas saņemšanu.

⁶² Bāriņtiesu likuma 23. panta pirmā daļa;

⁶³ Civilprocesa likuma 74.3 nodaļa;

⁶⁴ Bāriņtiesu likuma 23. panta pirmā prim daļa;

Pārskats par vienpersoniskajiem lēmumiem

62. diagramma

Bāriņtiesu likums paredz bāriņtiesas kompetenci, aizstāvojot bērna vai aizgādībā esošās personas intereses, pieņemt lēmumus arī citu bāriņtiesas lietvedībā esošo kategoriju lietās. Šādu lēmumu apkopojums skatāms 1. tabulā.

Citi bāriņtiesās pieņemtie lēmumi	2021	2022	2023	2024	2025
Pieņemtie lēmumi par bērnu un personu ar ierobežotu rīcībspēju mantisko interešu nodrošināšanu vai aizstāvību.	1305	1529	1456	1740	1673
Bērnu skaits, par kuriem bāriņtiesa pieņēmusi lēmumu par valsts sociālo pabalstu, apgādnieka zaudējuma pensijas un atbalsta ar celiakiju slimiem bērniem, kuriem nav noteikta invaliditāte, izmaksāšanu personai, kura faktiski audzina bērnu vai izmaksāšanu pašam bērnam, ja viņš sasniedzis 15 gadu vecumu.	652	341	266	227	223
Bērnu skaits, kuri ar bāriņtiesas lēmumu nosūtīti konsultācijas saņemšanai pie ģimenes ārsta, psihologa vai cita speciālista.	12	9	11	20	20
Bērnu skaits, par kuriem bāriņtiesa pieņēmusi lēmumu par bērna vārda, uzvārda vai tautības ierakstu.	94	121	135	131	116
Nepilngadīgo personu skaits, par kurām bāriņtiesa pieņēmusi lēmumu par atļaujas došanu stāties laulībā pirms 18 gadu vecuma sasniegšanas.	3	6	1	0	3
Bērnu skaits, par kuriem bāriņtiesa pieņēmusi lēmumu par pilngadības piešķiršanu pirms 18 gadu vecuma sasniegšanas.	3	1	1	1	0

1. tabula

Analizējot bāriņtiesu iesniegtos datus piecu gadu periodā, secināms, ka 2025. gadā visstraujākais pieaugums pārskata gadā fiksēts atzinumu sniegšanā tiesai par bērnu aizgādību un saskarsmes tiesībām, kur bērnu skaits pirmo reizi piecu gadu laikā pārsniedzis tūkstoti. Tāpat saglabājas augsta lēmumu pieņemšanas intensitāte mantisko interešu aizsardzībā, kas, lai arī ir samazinājusies pret 2024. gada augstāko rādītāju, joprojām ir augstāka nekā perioda sākumā. Turpretim turpinājās lēmumu skaita samazinājums par valsts sociālo pabalstu izmaksu bērna faktiskajam audzinātājam, kuru pieaugums 2021. gadā bija saistīts ar Ministru kabineta lēmumu par valsts vienreizējo atbalsta maksājumu Covid-19 infekcijas izplatības negatīvo seku un spriedzes mazināšanai. Bērnu skaits, kuri ar bāriņtiesas lēmumu nosūtīti saņemt speciālistu konsultācijas, 2025. gadā ir saglabājies nemainīgs, sasniedzot identisku rādītāju kā iepriekšējā periodā.

Dati par lēmumiem saistībā ar nepilngadīgo personu tiesiskā statusa maiņu pirms pilngadības sasniegšanas liecina par nelielu šāda veida tiesisko instrumentu izmantošanu. 2025. gadā atļauja stāties laulībā pirms 18 gadu vecuma izsniegta trīs personām (vienam zēnam un divām meitenēm), kas, lai arī ir skaitliski pieaugums salīdzinājumā ar 2024. gadu (0 gadījumi), joprojām atbilst ilgtermiņa zemajai intensitātei. Savukārt lēmumi par pilngadības piešķiršanu 2025. gadā nav pieņemti, tādējādi turpinot pakāpenisku rādītāju samazinājumu kopš 2021. gada, kad tika fiksēti trīs šādi gadījumi.

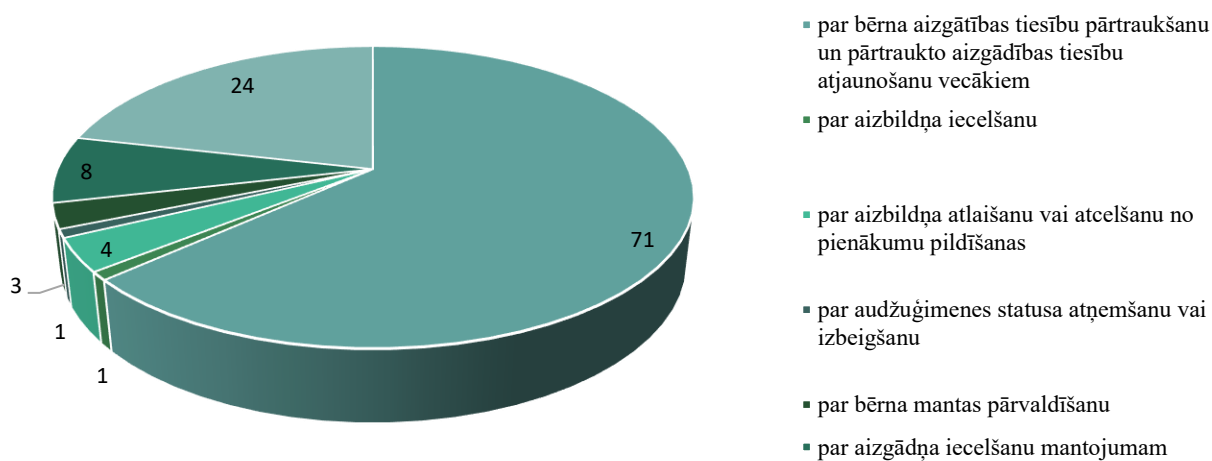
6.2. Bāriņtiesas lēmumu un faktiskās rīcības pārsūdzība tiesā

Saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 49. panta otro daļu bāriņtiesas lēmumu ieinteresētā persona var pārsūdzēt tiesā Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā, vienlaikus pieteikuma iesniegšana tiesā neaptur bāriņtiesas lēmuma darbību. Savukārt iestādes faktiskās rīcības apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas kārtību nosaka Administratīvā procesa likums, paredzot, ka iestādes faktisko rīcību var apstrīdēt un pārsūdzēt tāpat kā administratīvo aktu⁶⁵.

Bāriņtiesu sniegtā informācija liecina, ka 2025. gadā tiesā pārsūdzēti 112 bāriņtiesu lēmumi. Lielāko daļu no tiem veidoja lēmumi par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu un pārtraukto aizgādības tiesību atjaunošanu vecākiem – kopā 71 lēmums jeb vairāk nekā puse no visiem pārsūdzētajiem lēmumiem. Pārējās pārsūdzības attiecās uz lēmumiem par aizbildņa iecelšanu, aizbildņa atlaišanu vai atcelšanu no pienākumu pildīšanas, audžuģimenes statusa atņemšanu vai izbeigšanu, bērna mantas pārvaldīšanu, aizgādņa iecelšanu mantojumam, kā arī citiem bāriņtiesas kompetencē esošiem jautājumiem (sk. 63. diagrammu).

⁶⁵ Administratīvā procesa likuma 91. panta ceturtnā daļa.

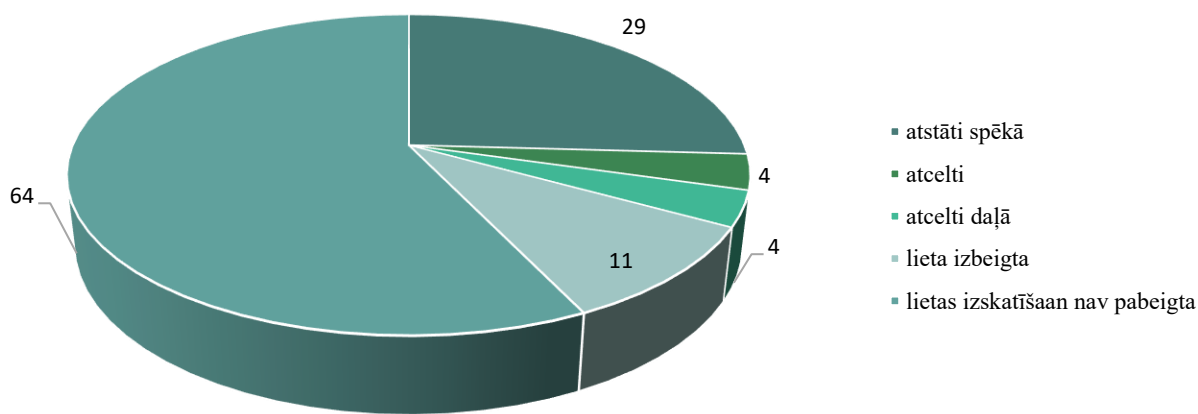
Bāriņtiesu lēmumu veidi, kas pārsūdzēti tiesā

63. diagramma

Kopumā no visiem 112 pārskata gadā pārsūdzētajiem bāriņtiesu lēmumiem 29 gadījumos lēmumi atstāti spēkā, 4 gadījumos atcelti, 4 gadījumos atcelti daļā, bet 11 lietās tiesvedība izbeigta. Vairāk nekā pusei lietu – 64 gadījumos – izskatīšana pārskata gada beigās vēl nebija pabeigta (sk. 64. diagrammu).

Bāriņtiesu lēmumu pārsūdzība tiesā

64. diagramma

Pārskata gadā bija arī 6 bāriņtiesas faktiskās rīcības pārsūdzības gadījumi. No tiem 2 gadījumos pieņemts bāriņtiesai nelabvēlīgs tiesas spriedums, 2 gadījumos pieņemts lēmums par lietas izbeigšanu, savukārt vēl 2 lietās izskatīšana nebija pabeigta. Bāriņtiesai labvēlīgi vai daļēji labvēlīgi tiesas spriedumi par faktiskās rīcības pārsūdzībām pārskata gadā nav pieņemti.

Papildus pārskata gadā tiesas spriedums stājies spēkā 27 lietās par bāriņtiesu lēmumiem, kas bija pārsūdzēti iepriekšējā laikposmā. No tiem 17 lēmumi atstāti spēkā, 6 lēmumi atcelti, 1 lēmums atcelts daļā, 1 gadījumā pieņemts lēmums par spēkā esību, bet 2 lietās tiesvedība izbeigta.